

దక్షిణ హైదరాబాదు

(స్వకీయవిలేఖరి)

హనుమకొండలోని గ్రంథాలయ

వార్షికోత్సవము

ప్రముఖుల ఆగమనము.

హనుమకొండయందలి శ్రీరాజరాజనరేంద్రాంధ్రభాషా నిలయపు ఏకవిశిష్టాన్నికోత్సవము గత శుక్రవారము శనివారము 10-11-25 జూలై తేదీలందు మ. రా. రా.వామనరావు చింద్ర నాయకుగారి అధ్యక్షతనైతే అతి వైభవముతో జరుపబడినది. శ్రీవామన నాయకుగారు శుక్రవారము ఉదయము బండిలో హైదరాబాదునుండి బయలుదేరి హనుమకొండ ఆనాడు ముగ్ధాబ్ధి మువరకు చేరిరి. మార్గమున భోగగరి, ఆలేరు మున్నగు రైల్వే స్టేషనులలో ఆయాస్థలములందున్న ఆంధ్రజన సంఘ సభ్యులు శ్రీ నాయకుగారి నెదుర్కొని పుష్పమాలలంకతులు గ నోవర్షి తాంబూలాది సన్మాన సత్కారములు గావించిరి. ఐరంగల్లు స్టేషనులో హనుమకొండ భాషానిలయపు ప్రముఖులు శ్రీనాయకుగారి నెదుర్కొని స్వాగతముసంగిరి. ఆంధ్రోద్యమ నాయకులగు శ్రీయుత మాడపాటి హనుమంతరావు పంతులుగారును, నైజాము కాలేజీలో చరిత్రాధ్యాపకులుగానున్న ప్రొఫెసరు శిరుగుడు హనుమంతరావు ఎం.ఎ. ఎల్.టి. గారును గ్రంథాలయోద్యమ వ్యాప్తికై కృషి సలుపుచున్న బ్రహ్మాత్మ మల్లాది నరసింహారావుగారును, స్వార్థ త్యాగ మతో ఆంధ్రోద్యమ వ్యాప్తికై ప్రచార కులుగ పనిచేసిన పుష్పాది వేంకటప్పయ్యగారును, తదితరులను ఆపండిలోనే వరంగల్లు చేరిరి ఆదిమాంధ్ర నాయకులగు శ్రీ భాగ్యరెడ్డి వర్మ గారును స్వచ్ఛంద సేవకదళముతో హైదరాబాదునుండి హనుమకొండలోని ఆదిమాంధ్రుల ఆహ్వానముపైన ఆనాడే విచ్చేసిరి. మోటారుబండిలో అతిథులందరను నియమిత స్థలములకు గోనిపాబడిరి. అధ్యక్షులకు శ్రీయుత తుంగతుర్తి నరసింహారావుగారి భవనమునందును, ఇతరులకు దేవంభొట్ల అనంతపద్మనాభ శాస్త్రి వకీలుగారి గృహమునందును బస ఏర్పాటు చేయబడినది. భోజనాని సౌకర్యములన్నియు చక్కగ అమర్చబడినవి.

ప్రథమ దినచర్య

హైస్కూలు వందరమునందు సభ ఏర్పాటు చేయబడినది. అది పతాకములతోను, జండాలతోను దివ్యముగ ఆలంకరింపబడి కోభాయమానముగ జేయబడినది. రక్షకభటులందఱో అటునిటు తిరుగుచు పహారుచేయుచుండిరి. అధ్యక్షుల సహవచ్చిన వారిచేతను దెలిసికొన కుతూహలై వీరిలో గొందఱు ప్రయత్నము గావించుచుండిరి. ఏమి జరుగునో యని భీతమున స్కూలై గొందఱు రాజకీయోద్యగులు సభలోనికి వచ్చుటకు వెరచిరిగాని నియమిత కాలమునకు సభాచర్య ప్రారంభమయ్యెను. సభకు పలువురు చుట్టుపట్టు గ్రామములనుండిగూడ విచ్చేసిరి. ఇంత గొప్పసభ హనుమకొండయందెన్నడు జరుగలేదని అందఱు తలంచిరి. శ్రీయుత అక్కరాజు లక్ష్మీకాంతరావుగారు మొట్టమొదట తమ వృదుమధుర స్వరముతో వారి అనుచరులు మృదంగము, హోమ్మనియము వాయిచుచుండ దైవప్రార్థన గావించిరి. మోర్టీ ఆథాఉర్రహిమాక సాహెబుగారు ఆరబ్బీలో దైవప్రార్థన సలిపిరి.

తదనంతరము శ్రీరామకోటిశ్వరరావు వకీలు గారు శ్రీనాయకుగారి గుణగణములను, ప్రజాహిత ప్రశంసించి శ్రీవారు అగ్రాసనాధిపత్యం పొందిరి. శ్రీయుత

భాషయందు గ్రంథాలయోపయోగములను గురించి ఉపన్యసించిరి.

మరుచటి దినము సాయంత్రము 7-30 గంటలకు సభ సమావేశ మగునని ప్రకటించి అధ్యక్షులు సభ ముగించిరి.

ద్వితీయ దినచర్య

నియమిత కాలమునకు హైస్కూలు మందిరమునందే సభ సమావేశ మయ్యెను. ఉద్యోగస్థులు, వర్తకులు, వలందారులు, మున్నగు స్థానిక ప్రముఖులందఱు సమావేశమైరి. తాలుక్దారు (కలెక్టరు), సదరు మొహత్తీం తాలీమాత్ (ఫీఫ్ ఇన్స్పెక్టరు స్కూలుస్), పోలీసు మాపరిం టెండెంటు, సెటిలుమెంటుమాపరిం టెండెంటు, ఫారెస్టు ఆఫీసరు మున్నగు ఉన్నతోద్యోగులు సభ సలంకరించిరి. వీరి కార్యస్థానములందు పనిచేయు లేఖకోద్యోగులు సహితము భయము వీడి సభకు వచ్చుటకు సాహసించిరి. నేటిసభ మొత్తముమీద ఎక్కువమంది ప్రేక్షకుల నాకర్షించెను. నిన్నటి సభ నిర్విఘ్నముగ జరుగుటయే దీనికి కారణము. నిన్నటివలెనే ప్రభుత్వమువారి సంతక ప్రత్యేకమునకు పత్రికావిలేఖరులతో బాటు ప్రత్యేకస్థాన మమర్చబడినది. రహస్య పరిశోధకులు ప్రచ్చన్న వేదధారులై ఏమి జరుగునోయని చూచుచుండిరి. రక్షకభటులు గూడ నిన్నటివలె కాపుదలకై వచ్చియుండిరి.

శ్రీయుత వామననాయకుగారు నిలయమందిర నిర్మాణమున కేర్పడిన స్థలమును జూచి అటునుండి ఉద్ధూలైబరిని దర్శించిరి. ప్రస్తుతము ఆంధ్రభాషానిలయ మున్నచోటునకు వెళ్లి అటునుండి సభా స్థానమునకు దయచేసిరి. బాండు వాయిద్యములతో వారికి స్వాగతమొసగుటకు. అధ్యక్ష పీఠము సలంకరించిన తరువాత దైవప్రార్థనతో కార్యక్రమ మారంభింపబడియె. నాయకుగారి ప్రశంసా పద్యములు ఉదయగిరి శేషగిరిరావుగారి (విద్యార్థి) చేరచింపబడినది చదువబడినది. మాడపాటి హనుమంతరావు పంతులుగారు ఆంధ్రోద్యమమును గురించి ఉపన్యసించుచు ఉద్యమోద్యోగములు, సాధనములు, చేసిన కార్యము మున్నగు విషయములను వివరముగ దెలిపిరి. రాజకీయోద్యోగులు, ప్రజలలో గొందఱు ఈయద్యమమునందనుమానాస్పదులై యున్నటుల దెలిసినదిగాని ఇది కేవలము నిరాధారమని నిరూపించిరి. గ్రంథాలయములను గురించి దీర్ఘవ్యాసమును వేదంభొట్ల అనంత పద్మనాభశాస్త్రి వకీలుగారు జదిపిరి. కాకతీయ సామ్రాజ్యమును గురించిన పద్యములు ఒక విద్యార్థిచే జరువబడినది. రాయె బిశ్వేశ్వరనాథ బి. ఏ. బి. ఎల్ గారు విద్యనుగురించియు గ్రంథాలయములను గురించియు ఉద్ఘాటనలో నుపన్యసించిరి. మోర్టీనై ముద్దికాసాహెబు అవ్వలు తాలుక్దారుగారు గ్రంథాలయోద్యమవ్యాప్తియొక్క ఉత్సృష్టతను దెలుపుచు సంచార గ్రంథాలయములుగూడ నుండవలెనని నూచించిరి. ప్రజలు ప్రభుభక్తి పరాయణులై యుండవలెనని ప్రబోధము గావించిరి. నిలయపు సభాసదుల పక్షమున బ్రహ్మాత్మ తుంగతుర్తి నరసింహారావుగారు (ఉపాధ్యక్షులు) శ్రీవామననాయకుగారి కర్పించబడు సన్మానపత్రమును జదిపిరి. ఇది ఖడ్గరు గుడ్డలో శ్రీవారి కందకేయబడినది. గవ్యా హాసకెరెడ్డి అను విద్యార్థి శ్రీవామను నాయకుగారి జీవితచరిత్ర సంగ్రహమును పద్యరూపమున నివేదించెను. అధ్యక్షుల అంత్యోపన్యాసము జరిగిన తరువాత పాదుసాగారి ప్రశంసా పద్యములు శ్రీయుత అక్కిరాజు లక్ష్మీకాంతరావుగారిచే జరువబడినది. కార్యదర్శిచే కృతజ్ఞత వందన నూచనానంతరము పుష్ప తాంబూలాది సత్కారములతో సభ రాత్రి 8 గంటలకు ముగిసెను.

ముగింపు

శ్రీవామన నాయకుగారును, వారి సహచరులును ఆదిరాజు ఉదయము మేలుబండిలో తిరిగి హైదరాబాదుకు స్వయము జయప్రదముగ జరుగుటకు స్థానిక ప్రముఖులగులమండి సహకారులైరి. ఆంధ్రన్యాయవాదులలో ప్రశ్రీయుత శ్రీరామరావుగారు ఉత్సవసమయమున స్థలం కేగవలసివచ్చుటయే చింతనీయము. అధ్యక్షుల అతిథులకును నివాసయోగ్యముగ నుండు తమవికాలమైన దయలో నెరువుగా నిచ్చుట కంగీకరించి సహాయము కరించిన నొక ఆంధ్రమహాశయుని భితాహము ఆత్మర్యలిగించకమానదు. మొదటిసారిసభ నిర్విఘ్నముగ నెరవేరినది గొందఱు డోలాయమాన మానసులై యుండిరి. శ్రీయుత ఎంగిలి వేంకటేశ్వరరావుగారును, వారి సహోదరులగు బంతుగారును భోజనాదిసదుపాయములు జేయబడుచుండును పిండివంటలను, పక్వాన్నములను శ్రద్ధతో తయారుచేయబడుచు జూపిన అభిమానమెంతయో ప్రశంసనీయము

శ్రీయుత లక్ష్మీకాంతరావుగారు రాత్రియనక బవనక స్వచ్ఛంద సేవకు లతో అతి నైపుణ్యముగ పని దీసికొనుటయే గాక నాయకత్వము వహించినందుకు స్వయముగ జేసిన సేవయు ఎంతయో గలదు. పింగిలి వేంకటరంగారావు వకీలుగారు మొదటిదినము పరస్పానమునం దుండవలసివచ్చినందుకు వగచుచు రెండవదినము సభ జయప్రదముగ జరుగుట కెంతయో కృషిసలిపిరి. వీరు దేశహితైక కార్యములందు జూపుచున్న శ్రద్ధాభక్తులు ఇతరవలందారులకు ఆదర్శనీయముగ నుండునని నమ్ముచున్నాము. రామకోటిశ్వరరావు వకీలుగారు యువకులకు తమ యమూల్యమైన సలహాల నిచ్చుచు వారియందు దేశభక్తియు, కార్యస్థానవానుకూలముగ ఆవేశమును గలిగించుచు ఆంధ్రమహాసభ సమావేశపరపబడుటకు హనుమకొండయే తగిన స్థలమని నిరూపించిరి. కార్యభారమును వహించి యెంతయో ఉత్సాహముతో పనిచేసిన శ్రీయుతలు పరమ రంగారావు వకీలు, టి.కే. బాగయ్య, కోకల సీతారామశర్మ, అనంత పద్మనాభశాస్త్రి గార్లను గురించి వేరే ప్రాయ సక్కురలేదు. ఆంధ్రభాష కపరిచయులయ్యు రామసింగ (సిక్కు) గారొసర్పిన సేవ ప్రశంసార్హము. అధ్యక్షుల ప్రబోధవాక్యములు స్థానికయువకులందును, విద్యార్థులందును, తదితరులందును గర్భితమై యున్న శక్తిని విజృంభింపజేయుటకు తోడ్పడునన్న దృఢవిశ్వాసము గలదు.

తెనాలిలో శ్రీయుత చుండూరు హనుమంతరావుగారు, తమకుమారుని బారసాలసమయంబున యాక్రింద విరాళముల నొసంగిరి.

శ్రీకారదానికేశనమువారికి	(గుంటూరు)	రు	28-0-0
శ్రీకన్యకా పరమేశ్వరీ బా			
తీయ పాఠశాలవారికి	(గుంటూరు)	రు	16-0-0
శ్రీ లిల్ బాతీయపాఠశాలవారికి	(తెనాలి)	రు	16-0-0
శ్రీ గోక్షాతీయ పాఠశాల			
వారికి	(బ్రాహ్మణ కోడూరు)	రు	16-0-0
శ్రీ కృష్ణాశ్రమమువారికి	(పెదపాలెము)	రు	16-0-0
శ్రీ ఆయుర్వేదవైద్యమండలి			
వారికి	(తెనాలి)	రు	16-0-0
శ్రీ గుంటూరుజిల్లా జాతీయ			
విద్యా పరిషత్తువారికి		రు	8-0-0*

మద్ది సుదర్శనం

సక్సన్ దంతచూర్ణము:- పల్ల వ్యాధులను పోగొట్టుటకు ఇదియే మంచి ఔషధము. 1 డజను ర్పు 1-4-0.

టి. ఎస్. స్వామినాథశాస్త్రి,

నెం. 1, అలంగా త్రస్టిశిపి, తిరువల్లిక్కేణి, మదరాసు

చెన్నపురి కార్పొరేషను నోటీసు

100 కి సెం||రము 1 కి ర్పు 6 లు వడ్డీ చొప్పున 6. నెలల కొకసారి వడ్డీ చెల్లించు పద్ధతిపైనను 30 సెం||రములలో సరికిసరి చెల్లించునట్లు చెన్నపురి కార్పొరేషనువారు ర్పు 2,68,300 ను ఋణమును తీసికొనెదరు. ఋణమునకు సంబంధించిన పూర్తిపరత్తులు, నిబంధనలు, దరఖాస్తు ఫారము మొదలగునవి రెవెన్యూ ఆఫీసరుగారికి వ్రాసిన బడయగలరు.

తొండరుదారులు తాము ఋణమిచ్చుటకు అంగీకరించు మొత్తముపైన 100 కి ర్పు 5 లు చొప్పున డిపాజిట్టు మొత్తముతోసహా కార్పొరేషను కమీషనరుగారికి 3-8-1925 తేదీ నాడు మధ్యాహ్నము 2 గంటలకులోపుగ చేరునట్లు దరఖాస్తుతో సహా పంపుకొనవలెను.

నిర్ణయింపబడు మొత్తము 15-8-1925 తేదీలోగా పూర్తిగా చెల్లింపవలెను.

చెన్నపురి కార్పొరేషను } ఇ. హెచ్. ఎమ్. బవరు, అక్కింగుమిషనరు, 4-7-1925

నాటకాభినయసమస్యలు

(నెల్లూరు నాగరాజరావుగారు)

నాకు గలిగిన యాయనమానములను నాటకకవులుగాని, సుప్రసిద్ధులుగాని, విమర్శకులుగాని తీర్చరని ప్రార్థించుచున్నాను.

1. నటుడు తాదాత్మ్య మొందునా? ఒకవలెనా?

2. నటుడు కవికల్పితము పాత్రమును ఏరితిగ స్వతంత్రించి మార్చవచ్చును? ఆభినయించునపుడు ప్రసిద్ధనాయకులగు నిరూపణమందు పారాజికచరిత్రాంశములను ఆధారపరచుకొనవలెనా? కవికల్పితమునే యనుసరింపవలెనా?

3. దుస్తులు, వేషధారణములందు నటులు అవలంబించవలసిన పద్ధతు లెవి?

4. గద్యపద్యముల యుపయోగము రసాభినయమున కెంత వఱకు కైకొనవలె?

5. నాట్యసిద్ధికి సహజప్రతిభ యెంతవఱకు యెటుల నుపయోగింపవచ్చును? ఎవ్వడమయిన శిక్షాక్రమము నెందున నెంతవఱకు తోడ్పడును?

పై నాటకాభినయసమస్యలకు శ్రీయుత బుర్రా శేష గిరిరావుపంతులుగారు ఆంధ్ర భారతీ తీర్థ ప్రధాని, విజయ నగరము, ఈక్రింది విధముగ సమాధాన మిచ్చియున్నారు.

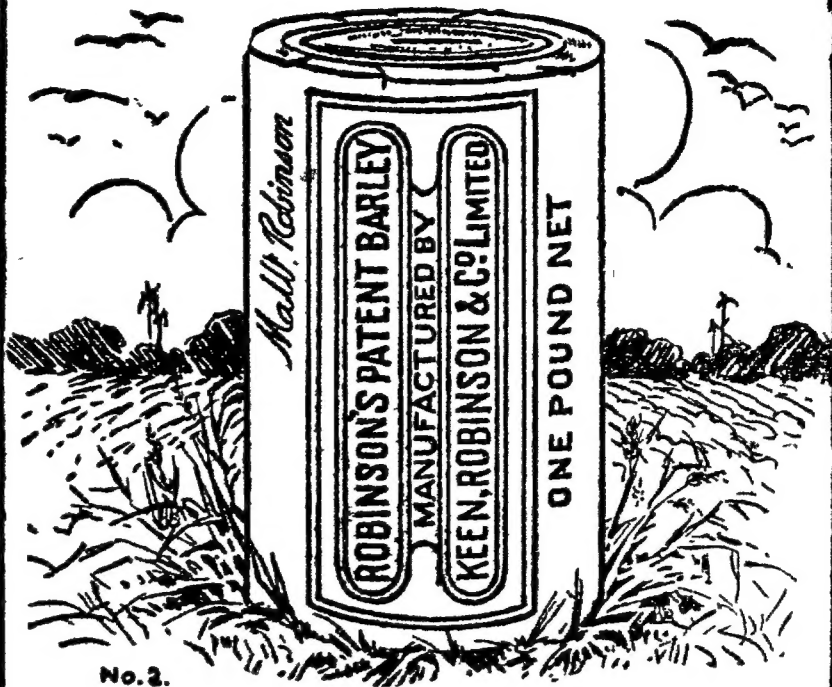
శ్రీయుత నెల్లూరు నాగరాజరావుగారి ప్రశ్నలకు సమాధానము

మ.రా.రా. శ్రీ నెల్లూరు నాగరాజరావుగారు ప్రచురించిన యంశము లవశ్యము చింతనీయములే. వీటి విషయమయి కాస్తా శిథిలప్రాయములు భరతనాట్యశాస్త్రమున విశదపరచబడియున్నది. భరతనాట్య శాస్త్రము సంస్కృతభాషాయుతమై యుండుటచేతను, అభినవనాట్యభిమానులు నాట్యప్రయోగపరులు, అట్టి భాషాజ్ఞాన మంతగ కలిగియుండవలెను. సంస్కృతభాషాజ్ఞానము గల డాక్టరు రామరూపటి మహానీయులును భరత, నాట్యశాస్త్రమును విమర్శగా చూడక భారతీయ నాట్యవిద్యనుగూర్చి పత్రికలలో వ్రాయుచుండుటచేతను, శ్రీ నాగరాజరావుగారు ప్రచురించిన సమస్యలవంటివి బయలుదేరుచున్నవి. ఆంధ్ర భారతీ తీర్థము పత్రికమున నాట్యశాస్త్రోపన్యాసము లాంధ్రదేశములో వివిధస్థలములందు ఈ నత్నరమన చెప్పబడును. మూడు ఉపన్యాసములు గత నెలఖరవారములో శ్రీకాకుళము (గంజాము) లో చెప్పబడినవి. నాట్యశాస్త్రసంగ్రహము ఈ నెల ఖరవారములోగా అచ్చుపడి సిద్ధమగుచున్నది. ఆంధ్రమున నాట్య శాస్త్రోపన్యాసములు త్వరలో ప్రచురింపబడుచున్నవి. వీటివల్ల భారతీయ నాట్యశాస్త్ర రహస్యములు నాటకాభినయ తత్వలకు తెలిసి సమస్యలకు సమాధానములు రాగలవు. ప్రకృతమున నటుడు తాదాత్మ్యమొందుటయే నాట్యసిద్ధియనియు అట్లుండుటకే వివిధాభినయవిధానము లేర్పరుపబడిన వనియు భరతాచార్యులమతము.

“నర్తనాచ్ఛాదితం రూపం స్వవేషపరివర్తితం ।
నాట్యధర్మప్రవృత్తం తు జ్ఞేయం తత్ప్రకృతీ స్థితం ।
యథాజంతః స్వభావస్థం పరిత్యజ్యాన్యదైహికం ।
తత్స్వభావం హి భజతే దేహంతర ముత్పాతతః ।
పోషావ్యర్థైశ్చైవై చాదితః పురుషస్తథా ।
పరభావం ప్రకురుతే యస్యవేష ముత్పాతతః ॥

అహోర్యాభినయప్రకరణ ముపక్రమించుచు భరతముని చెప్పుచున్నాడు. ప్రకృతులు ముందుగా నేపథ్యసాధితములు కాగా నాని వివిధావస్థలు పదపడి యత్నము లేకనే (అనగా అంతకుముందుగా) అంగాదులవల్ల అభివ్యక్తిని పొందుచున్నది. కనుక నేపథ్యాదిరచనమును అహోర్యాభినయము (ప్రాతరచనా విధానము) నాట్యోభి కర్తవ్యపరమగుచున్నది. ఏ విధముగా నొక జంతువు లేన స్వభావమును పదవి అన్వదైహికమై దేహంతరత్రమైన అపరప్రభావమును పొందునో, అట్లే నటుడు పోషావ్యర్థకములచేత కప్పబడి లేన వేషమును మార్చి వర్తనము (వేషరచన) చేత కప్పబడిన క్రొత్తరూపమును ధరించి, ఏరూపము ధరించునో ఆ భూమిక అపరస్వభావమును ప్రయోగింపగలడు. కనుక అభినయింపవలసిన ప్రాత్రయొక్కయు ధరింపవలసిన రంగులయొక్కయు విధానములను చక్కగ నెరిగి నటుడు దేశజాతివయస్కృతిమయిన అంగరచనము చేయవలెను. అంగరచన ముందు చేసికొని తరువాత వేషము దుస్తులు భూషణములు వేసికొనవలెను. ఈ వేషము దేశీయమై యుండవలెను.

రాబిన్సన్స్ 'వేలెంటు' బార్లీ

విశ్వితి బార్లీ క్రమో రాష్ట్రవైద్యశాల, బెంగళూరు, బెంగళూరు ప్రభుత్వ వైద్యశాల చేపట్టినవారే విమర్శనగా

రాబిన్సన్స్ 'వేలెంటు' బార్లీ

మామూలీ నిజముగా శ్రేష్ఠమైన బెర్రెసెయింగు చేసినది విదేశముల విమర్శ రాబిన్సన్స్ 'వేలెంటు' బార్లీతో తగినచేయబడినది. ఇది తగిన బార్లీరకమును తీసుకొనుచుండి తాళి మంచియును గలుగుటచే గాక తప్పక విస్తృత పాలు ధారాళముగా యివ్వగలగుదురు. ఇతర యే అవారమును తీసుకొనుచుండి శ్రేష్ఠమైన బార్లీరకమును దుప్పము రాబిన్సన్స్ 'వేలెంటు' బార్లీతో తగినచేయబడినది. గంజాము లేక అల్పరకముగాని శ్రేష్ఠమైన అవారము.

జ్యోతురే కాథకుడు యిచ్చి ట్టి వాడు రాబిన్సన్స్ 'వేలెంటు' బార్లీతో చేయబడిన గంజాము పుచ్చుకొన అది గర్భమునకు, గర్భపుకు చిత్తమునున్నట్లు వారికి తెలియును. మూత్ర పంజరమైన వ్యాధులు లేక చేసిన సంబంధమైన వ్యాధులు గలవానికి రాబిన్సన్స్ 'వేలెంటు' బార్లీతో తయారుచేయబడిన గంజాము శ్రేష్ఠమైన అవార మెట్టియైనా లేదు.

వేషవి కాలమునందు ముందుగా, గంజాము విమర్శనము చేర్చి తీసుకొనుట తగినది. అయితే అది రాబిన్సన్స్ 'వేలెంటు' బార్లీగా చేయబడినది. పంజాము వీలుచున్నచో గలకల, మరలముగాను వెరకో బార్లీని వాడుటకు మామూలు.

వరప్రసాదము

వేషము దేశీయము । కానియెడల నవ్వుపుట్టించును.

“త్రతాంగరచనాపూర్వం కర్తవ్యం నాట్యయోక్త ప్రభోః
అతఃపరం ప్రయోక్తవ్యా వేషాదేశసమన్వితాః
అదేశ యుక్తో వేషాహి న శోభాం జనయిష్యతి
మేఖలారసిబంధేన హాస్యం సమపపాదయేత్ ॥”

ఇట్లే భరతనాట్యశాస్త్రమును మిగల విమర్శ గచూచినయెడల శ్రీ నాగరాజరావుగారు తీసిన సమస్యలే గాదు, ఇతర సమస్యలుకూడ సమన్వయము కాగలవు. వారి ప్రశ్నలన్నిటికి విపులముగా సమాధానము వ్రాయవలెనని, నొక వీటి పుటల గ్రంథము వ్రాయవలెను. ఇట్టి ప్రశ్నలనుబట్టి తేలిన దొక్కటి. నాట్యవిద్యయందు శిక్షణ మత్స్యవసరమగుచున్నది. శిక్షణ శాస్త్రీయముయి యుండవలెను. అందు పూర్వపాశ్చాత్య సంప్రదాయముల సమన్వయముండవలెను. లేనిచో సమన్వయము కాజాలదు. ఇది ఎంతయవసరమో అంతప్రయాససాధ్యము. శాస్త్రబోధకులు కావలెను. నాట్యప్రయోగము దనుభవజ్ఞులగువారు కేవలము నాట్యప్రయోగమును విద్యగాను కళగాను ఉపాసించువారు నాట్యశాస్త్రమును విమర్శదృష్టితో చూచి అందందు చెప్పబడిన ప్రయోగవిధానములను స్వయముగా పరిశీలించినయెడల నిట్టి శిక్షణాలయముయొక్క నిర్మాణమునకు పునాది వేయబడును. అట్టిప్రయత్న మింపవత్సరమున కొంతవఱకు ఆంధ్రభారతీ తీర్థమున జరుగగలదు. శ్రీ నాగరాజరావుగారి ప్రశ్నాంతమున నుండినయెడల మాప్రయత్నములు మరికొంతతీవ్రంగా జరిగియుండును.

AMRUTANJANI

అమృతాంజనము

अमृतं ज्ञान

అమృతాంజనము.

அமுதாంజனம்

వంచభాషచీటిమాచికొని

న మోసముగలుగదు

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పలకు

పరమామృతము

తలనొప్పలమాన్యును

వాయుపోట్లబాపును,
పార్శ్వపు నొప్పల
బారదోలును.

వనమాలికచే

హిందూదేశముందు

తయారు చేయబడు

మంచిమందు

సువాసనగలిగియుండుట

చక్కనిదబ్బితోసహా

సీసా1-కి0-10 0 అణాలు

మాత్రమే

అమృతాంజనము డిపో,

బొంబాయి

తక

మదరాసు.

గుండేపల్లి, విస్సన్న పేట ఎన్డెట్ల జమీందారు

శ్రీ మోతే నరసింహారావుగారి

ఆదరణమున నెలకొల్పబడిన

శ్రీరామా సినిమా, ఏలూరు.

సుప్రసిద్ధుల శేఖరులచే తయారుకావడిన

కలకత్తా మదిన ఫీలిం కంపెనీవారి

పతి భక్తి - పతి భక్తి

18-7-25 లేదీ మొదలు. వారమురోజులు ప్రదర్శింపబడును. అద్భుతమగు కథ; ఆశ్చర్యకరమైన నాట్యము, సుందరమగు సీనులు, చూచి తీరవలెను. ప్రదర్శనకాలముందు

శ్రీ కేశవమఠం రాజగోపాలరావుగారు (మెడలిస్టు) కథా సందర్భమును ఆనందదాయకముగ వివరింతురు.

దినమునకు రెండు ఆటలు

మొదటి ఆట

రెండవ ఆట

6 గం-45 ని. లకు

9 గం-45 ని. లకు

రేట్ల వివరము:—రిజర్వుడు 1-0-0, కుర్చీ 0-12-0; బెంచి 0-6-0; చాప 0-8-0.

వి. కోటిలింగం

మేనేజింగ్ ప్రొప్రైటరు

కలకత్తా సభలు

మహాత్మా నిరాజీనామా

నూలు చందానుగూర్చిన చర్చ

నూలువదుకు సంఘమును మహాత్మాడు ప్రత్యేకముగ నేర్పరచుట

స్వరాజ్యపక్షము కాంగ్రెసులో కలసిపోయి ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వమును వదులుకొనుట

అఖిలభారత దాసు స్మారకనిధి కర్షకులు, గ్రామ పునర్నిర్మాణమునకు వినియోగపడుట (మా ప్రత్యేకవిలేఖరి)

స్వరాజ్యపక్ష కార్యనిర్వాహకసభ

కలకత్తా, జూలై 16 — ఈ నెల 15 వ తేదీన అఖిల భారత స్వరాజ్య కార్యనిర్వాహక సభకుగాను మదరాసునుండి శ్రీమన్ యస్ శ్రీనివాసఅయ్యంగారు, నేలం ఆదినారాయణ శ్రేష్ఠి, అయ్యదేవర కాశీశ్వరరావు, గాకిచెర్ల హరిసర్వోత్తమ రావు, ఎంగళామి అయ్యంగారు గార్లు 18 వ తేదీన కలకత్తా మెయిలులో బయలుదేరి 14 వ తేదీ మధ్యాహ్నం వాస్తవమైన పి. సి. వెంకటపతిరాజుగారు వచ్చి వీరితో కలిసి కలకత్తా నెల 15 వ తేదీన ఒంటిగంటకు కలకత్తా చేరి. త్రోవలో ఏలూరునుండి డి. బి. మోక్షన్ రామచంద్రరావు పంతులుగారు, విశాఖపట్నమునుండి భూపతిరాజు వెంకటపతి రాజుగారు వీరితో మాట్లాడివెళ్లిరి. జాతీయవాదుల సందర్శన బర్మెన్ హెడ్డు ప్రభువుయొక్క ఉపన్యాసఫలితముగా స్వరాజ్యవాదులుగా మారవలసినదని భూపతిరాజు వెంకటపతిరాజు గారు కోరుతున్నారు. కాని మోక్షన్ రామచంద్రరావు ప్రభువులు ఇంకను అక్షమ వచ్చుచున్నారు. ఈసంగతి త్రోవలో రూపిగా తెలిసినది. రామచంద్రరావుగారు కాంగ్రెసులో నింకను చేరలేదు. భూపతిరాజు వెంకటపతిరాజుగారు త్వరలో స్వరాజ్యపక్షానికి కలసి పోయెదనని గట్టిపడంతి బయలుదేరినది.

15 వ తేదీ మధ్యాహ్నం 3 గంటలకు కీర్తిశేఖరం దేశ్ బంధు చంద్రచందానుగారి అల్లుడు రాయగారి ఇంట్లో స్వరాజ్యపక్ష కార్యనిర్వాహకసభ కూడినది. దాసుగారి భార్య వసంతదేవిగారు దాసుగారిగృహము విడిచి మామరి యింట్లో నున్నారట. ఆసభకు పండిత మోతీలాలు నెహ్రూ, సరసింహ చింతామణి కేల్కార్, ఆసే, శ్రీనివాస అయ్యంగారు, యం. ఆర్. జయకరు, రంగస్వామి అయ్యంగారుగార్లు సభ్యులగును, కాశీశ్వరరావు, వెంకటపతిరాజు, హరిసర్వోత్తమరావు, ఆది నారాయణ శ్రేష్ఠి, నేనగు ప్రగల్భుడు ఇంక కొందరు వంగదేశపు స్వరాజ్యవాదులును ప్రేక్షకులుగను వచ్చిరి. సభ ప్రారంభము కాగానే మహాత్మాగాంధీగారును ప్రేక్షకులుగా విచ్చేసిరి. ఇంతేగాక ప్రతియంశముమీదను సలహానిచ్చుచుండిరి. సరోజినీదేవి గారును కొంత సేపటికి వచ్చిరి. మోతీలాలు నెహ్రూ గారు ఉబ్బిసమయో కొంత బాధచెందుచున్నారు. జ్వరము బాగా పెట్టుచున్నదనిగాని బలహీనముగా నున్నారు. మహాత్మాగారు బాగుగా ఆరోగ్యవంతులుగ నున్నారు. స్వరాజ్యపక్షంలో కేవలము సభ్యులుగా చేరకపోయినను దానికిగూడ మహాత్మాగారి గారే సలహా నిచ్చి నడుపుచున్నారు. అధికారులములో స్వరాజ్యపక్షి యని నామధేయము తీసివైచి కాంగ్రెసుకక్షి యని చేరిచ్చి ఇప్పటి స్వరాజ్య కక్షిచారి సిద్ధాంతములకు కాంగ్రెసు యొక్క సంపూర్ణ పలుకుబడిని బలమును ఇవ్వవలెనని మహాత్మా గారు చెబుచున్నారని వారితో ప్రత్యేకముగా ఈవిషయమై చర్చించిన నానందించుచున్నారు. మహాత్మాగారు కాశీశ్వరరావుగారు సహాయనిరాకరణము చేయుటకు స్వరాజ్య పక్షిలో చేరినామని లెక్కినవిషయములలో మాకును నిరాకరణ వాదనలను భేదములేదు' అని మహాత్మాగారితో నేనంటిని. "ఈ సంగతి నాకు తెలుసును" అని వారు సెలవిచ్చిరి.

కాశీశ్వర భూపతిరాజుగారు తిరిగి సాగింప దలచు కొన్నారా? అని అడిగితిని. "ప్రస్తుతము అది సాధ్యము కాదు గావున స్వరాజ్యపక్షి కే నేను బలము కలుగజేయుచున్నాను." అని వారు సెలవిచ్చిరి. కాంగ్రెసుక్రిందికి పూర్తిగా స్వరాజ్య పార్టీని తీసికొని స్వరాజ్యపార్టీని తీసివేసినగాని కాశీశ్వర లలో చేరుటకు ఇంకను కొందరు నిరాకరణవాదులు వెనుక ముందులాడుచున్నారు. వారును స్వరాజ్యవాదులును పూర్తిగా ఒకటియై పోయినగాని ద్రవ్యమురాదు. కాంగ్రెసుకు బలముండును. కాశీశ్వరలకును మంచి సభ్యులు దొరకరు. ఒకటిగా తాము చేయుట అవసరము కాదా అని నేను మనవిచేసితిని. "కొలదికాలములో అటుల జరుగుటచే యత్నించుచున్నాను. నా కీసంగతులు తెలుసును" అని వారు చెప్పిరి.

15 వ తేదీన రాత్రి 8 గంటలవరకు కార్యనిర్వాహకసభలో చర్చ జరిగినది. ఆ చర్చ ప్రతికలలో ప్రమరింపవలెదు. ఆ సాయంత్రము సభలోనుండగానే కలకత్తా కార్యోద్యమము దాసుగారి స్థానమున నేను గుప్తగారిని ఏల్లరుమనుగా ఎన్నుకొని నటుల బంగాళి యువకులు వచ్చి మాకందరకు చెప్పిరి. అందరు నేను గుప్తగారిని అభినందించిరి. నేను గుప్తగారు కార్యోద్యమమున వెళ్లనే లేదు. ఇచటనే యుండిరి. నేను గుప్తగారు దాసుగారి శిష్యులలో నెక్కువపలుకుబడి గలవారు. బహు సమ్రత్, వినయము గలవారు. యువకులసందర్శన ఆకర్షించుకొని గలిగినటుల కనబడినారు. మహాత్మాగారికి పరమ శిష్యుడు. స్వరాజ్య పార్టీవారు ఎట్టి ఉద్యోగములను స్వీకరించగూడదనియు, దాసుగారి మార్గమునే అనుసరించి ప్రతిరాష్ట్రములోను సంస్కరణములను భగ్గుముగా వింపవలెననియు పట్టుదల గలవారు. దాసుగారి మరణమునకు చింత, బర్మెన్ హెడ్డు ప్రభువుగారికి జవాబు ఈరెంటినిగూర్చి యే ఆరాత్రి చర్చ జరిగినదట. వచ్చినవారిలో మహాత్మాగారి కును ఉద్యోగవాంఛ వదలలేదు గాని ఏమైనను సరే అఖిల భారత స్వరాజ్యపార్టీవారి తీర్మానములకు బద్ధులై నడుముకట్టు కొనుటకు సిద్ధముగా నున్నారు. దీనికి నాయకులు ఆసీ, కేల్కార్, రుజయ్యరగార్లు, గాని వీరు తప్ప తక్కిన మహాత్మాగారిమూలము ఉద్యోగముల స్వీకరించుటకు ఇష్టపడుటలేదు. బంగాళము, మద్రాసు, ఆంధ్ర, బీహారు, అలహాబాదు రాష్ట్రములు గట్టిగా నున్నవి. మోతీలాలు నెహ్రూగారు ఉద్యోగములు స్వీకరించ కూడదని పట్టుదలగానున్నారు. కావున ఆ ఆపాయము సంపూర్ణముగా స్వరాజ్యపార్టీనుండి తొలగిపోయినది.

అఖిలభారత స్వరాజ్యసభ

తిరిగి 16 వ తేదీ ఉదయమున గూడ కార్యనిర్వాహక సభ కలిసి రెండు తీర్మానములు చేసినారు. రెస్టోరేషన్లోని దాసుగారి శిష్యులములో మధ్యాహ్నము 3 గంటలకు అఖిల భారత స్వరాజ్యసభవారు కలిసివారు. టంగుటూరు ప్రకాశం, వి. జె. పటేలు, డాక్టరు మాంజీ మొదలగువారు ఈరోజున క్రొత్తగా వచ్చినారు. పంజాబునుండి తప్ప తక్కిన అన్ని రాష్ట్రములనుండి ఘోషారు నూరుమంది ప్రతినిధులు వచ్చిరి. మహాత్మాగారు, జవహరిలాలు నెహ్రూ, బాంకరు, సరోజినీదేవిగార్లు సభకు వచ్చిరి. మహాత్మాగారు మధ్యమధ్య మాట్లాడుచుండిరి. దాసుగారి మరణమునకు చింతిల్లమ ధీర్మము గావింపబడెను. ఆ తీర్మానము చదువుచు, అభ్యుత్థులుగా

నుండు పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారు కంట తడిచెట్టిరి. చాలమంది దుఃఖించిరి. తరువాత ఖిదరుపంచలను దాసుగారి ప్రతిమను కేల్కార్గారు మహారాష్ట్రులపక్షమున దాసుగారి కుమారుడు చిరరంజనదాసుగారికి అర్పించిరి. బర్మెన్ హెడ్డు ప్రభువుకు ప్రత్యుత్తరముగా తీర్మానము చేర్చించబడెను. అనేక సవరణలు వచ్చెను. తురకు శ్రీనివాసయ్యంగారు ఉపపాదించి నట్టియు, నేనుగుప్తగారితో బలపరచబడినట్టియు అసలు తీర్మానమే మంజూరు చేయబడెను. ఫరీదుపురములో దాసుగారు దౌర్జన్యమును నిరసించుచు ప్రభుత్వమువారు స్వరాజ్యమునకు సరియైన పునాదులు వేసి త్వరలో స్వరాజ్యము ఇచ్చునటుల తగిన అంతరపులు ఏర్పరచి ఆత్మగౌరవకరమగు మరతుల నేర్పరచిన యెడల ప్రభుత్వము వారితో తోడ్పడుటకు సిద్ధముగా నున్నామనియు, అటుల జరుపనిచో ప్రభుత్వమును భగ్గుము గావింపుటయే గాక కాశీశ్వరల సంఘమునకు కడంగదుమనియు చెప్పినభావములను తామును బహుకొనుచున్నటుల సభవారు తీర్మానించిరి. అందుకు బర్మెన్ హెడ్డుగారి ప్రసంగములో తగిన సానుభూతి లేదు గావున ప్రభుత్వమువారితో సహకారముచేయుట అసంభవమనియు, గావున స్వరాజ్యపక్షమువారు ఇదివరకు అవలంబించిన పద్ధతులే అవలంబించుచుండుననియు బర్మెన్ హెడ్డుగారి ప్రసంగము ననుసరించి దేశముయొక్క అవసరములకు తగిన సంస్కరణములను ఇండియా ప్రభుత్వమువారు ఏర్పాటు చేసినయెడల, తమకార్యాచరణపద్ధతులనుగూర్చి పునర్విమర్శ చేసికొనుటకు ఆక్షేపణ లేవనియు సభవారు తీర్మానించియున్నారు. పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారిని చిత్తరంజనదాసుగారిస్థానమున అభ్యుత్థులుగాను నెహ్రూగారిస్థానమున రంగస్వామి అయ్యంగారిని కార్యదర్శిగాను నేను గుప్తగారిని కార్యనిర్వాహక సభ్యునిగాను నేకగ్రీకముగా నెన్నుకొనిరి.

సభ ముగిసెను. బర్మెన్ హెడ్డుప్రభువుకు ప్రత్యుత్తరముగా భారత కాశీశ్వరలలో నేమి చెప్పవలెనో యొచింపుటకు 17 వ తేదీ ఉదయము 9 గంటలకు స్వరాజ్య అసెంబ్లీ సభ్యులు కూడ వలెనని నెహ్రూగారు చెప్పిరి.

నూలుచందా

ఇందులో మహాత్మాగారి రొక సంగతిని ప్రస్తావించిరి. "కేల్కార్లు మొదలగు మహారాష్ట్ర నాయకులు నూలుచందాను తొలగించవలె నని కోరుతున్నారు. వివిధ రాష్ట్రములనుండి స్వరాజ్యవాదులు వచ్చినారు. కావున వారి యభిప్రాయము తెలిసికొనగోరెదను. నూలుచందా అక్కరలేదని వారు కోరినచో నేను తీసివేయుటకు సిద్ధముగా నున్నాను. ముందు ఎప్పుడో కాంగ్రెసులో చర్చ జరిగి తీసివేయుటకున్న త్వరలోనే అఖిలభారత కాంగ్రెసుకమిటీలో పెట్టి నిర్ధారణ చేయుట మంచిది. అఖిలభారత కాంగ్రెసుకమిటీకి సమస్త అధికారములు గలవు. దాసుగారి ఒడంబడికకు వ్యతిరేకముగ పోవుచున్నామే అని ఎవరును చింతించనక్కరలేదు. విద్యాధికుల అభిప్రాయము ప్రకారముపోవుటకే నేను సిద్ధపడుచున్నాను" అని మహాత్మాగారు నుడిచిరి. నేనుగుప్తగారు బంగాళీలు నూలుచందా తీసివేయుటకు ఆతురత చూపుట లేదనిన్ని ఒడంబడిక ప్రకారము నడుచుకొనుటకు సిద్ధముగా నున్నామనిన్నీ గాంధీగారు నూలుచందా ఉంచినను తీసివేసినను తాము బహుకొనెదమనిన్నీ వంగరాష్ట్రముతరపున చెప్పిరి. శ్రీనివాసయ్యంగారు నూలుచందా స్వరాజ్యవాదులకుమాత్రమే వర్తించదనిన్ని ఈ విషయములో నిరాకరణవాదులతోపాటు స్వరాజ్యవాదులును బరువుమోయుటకు సంసిద్ధులుగ నున్నామనియు చెప్పిరి. కాశీశ్వరరావుగారు నూలుచందాను తీసివేయు సవరణము లేదనియు ఇరువై నేలగజములనుండి తగ్గించి, కొద్దివేలగజముల నుంచిన ఎక్కువమందిసభ్యులు చేరుదురనియు వినను ఇది స్వరాజ్యవాదులుగా ఆలోచింపలేదని కాదనియు, జిల్లాకాంగ్రెసుకమిటీలకు అభిప్రాయమునకు పింపినచో అచట కాంగ్రెసుసభ్యులుగా స్వరాజ్యవాదులుకూడ తోచిన అభిప్రాయము చెప్పి వోటు చేయుదురనియు చెప్పిరి. "నూలుచందావిషయములోను ఖిదరువిషయములోను మాకును నిరాకరణవాదులకును భేదములేదు గావున స్వరాజ్యవాదులనే ఈసంగతినిగూర్చి అడుగుట సరికాదు" అని గౌరీశంకర మిశ్రగారు చెప్పిరి. జిల్లాకాంగ్రెసు కమిటీలకు పంపినచో ఆలస్యముగననియు స్వరాజ్యవాదులుగా గాక కాంగ్రెసుసభ్యులుగాను దేశక్షేమమును కోరువారుగాను అభిప్రాయ మియ్యవలసినదనియు మహాత్మాగారు సెలవిచ్చిరి. "నూలుచందా తీసివేసినచో మారు కాంగ్రెసులో నెటులపనిచేసెదరు" అని ప్రకాశంగారు మహాత్మాగారిని అడుగగా నూలుచందాను పూర్తిగా తీసివేసినచో

తాను కాంగ్రెసులో సభ్యుడగుటకు ముందునీయు దానిని నడుపుటకును ప్రస్తుతము స్వరాజ్యకక్షిని తానెట్లు పైనుండి సలహానిచ్చుచున్నాడో అటులనే తానుచేతుననియు వారు చెప్పిరి. ఖడ్గబట్టలను ధరించుటయు నిర్బంధముగా నుంచవలెనా లేక విచ్చిక్రముగా విడువలెనా యని మహాత్మాజీగారు ప్రశ్నించిరి. ఆసంగతినిగూర్చి భేదాభిప్రాయమే లేనపుడు కాంగ్రెసు లో నిద్రవకున్న తీర్మానము మార్చవలసినపనిలేదని ఏకాభిప్రాయ మిచ్చిరి. నూలుచందాను తీసివేయించినామను అపతిష్ట స్వరాజ్యవాదులకు రాగూడవనియు గాంధీగారికిని నిరాకరణవాదులకును అవిషయము విడలివేయుట యుక్తమనియు స్వరాజ్యవాదులలో చాలమంది గుసగుసలాడుకొన్నారు. నూలునుకొనియిచ్చుటలో ప్రస్తుతము సరిగా జరుగుటలేదనియు నూలుచందాను ఉంచి ముఖ్యముగా నూలునుస్వయముగా వడికిచ్చుట, అటల చేయలేనివారు దానికివ్యుత్తును ఇచ్చుట అని రెండుతరగతులుగా పెట్టి శాసనసభల ప్రవేశమును కాంగ్రెసుక్రిందికే తెచ్చి రెండు పార్టీల నొకకాంగ్రెసుకక్షిగా చేయవలెనని గాంధీగారిసంకల్ప మైనట్లు వారిమాటలధోరణిని తెలిసినవి. ఇది రాబోవుకాంగ్రెసువరకు వేచియుండక ఈలోపలనే చేయవలెనని గట్టిగా ఉన్నది. 17 వ తేదీ ఉదయము 9 గంటలకు నూలుచందావిషయము లో యోచించుటకు తిరిగి సమావేశము జరుగను.

మహాత్మాజీగారితో కొంతసేపు సావకాశముగా మాట్లాడితిని. వారు బంగారము చాల బాగున్నదని చెప్పినారు. చాలమంది పనిచేయుచున్నవారు లున్నారనియు ఖడ్గ బాగుగా వృద్ధి చెందుచున్నదనియు చెప్పిరి. రెండుపార్టీలు ఏకమైనవో శాసనసభాప్రవేశమును కాంగ్రెసుక్రిందికే తెచ్చి నూలువదుకు శాఖను కాంగ్రెసు గౌరవనీయుక్రింద నొక విచ్చిక్రశాఖగా చేయుదు పనియొ, ఇందువలన ప్రస్తుతస్వరాజ్యకక్షియొక్క స్థానము చాలచురుకుశాఖకు కలుగుననియు సెలవిచ్చిరి. ఆంధ్రదేశమునకు స్వరలో వయచేయవలెనని కోరితిని. ముందు బీహారు, ఆలహాబాద్ రాష్ట్రములను దర్శించి అట్టోబరునెలలో ఆంధ్రదేశమును దర్శించుచు చెప్పిరి మృణిపలు తాలూకాబోర్డు పాఠశాలలలో విద్యార్థులందరిచేతను ప్రతిదినము నూలువడికించుట మిగిలి యుక్తముగా నున్నదని ప్రసంగవశమున సెలవిచ్చిరి.

17-వ తేదీన సమావేశము

నూలుచందా గూర్చిన చర్చ

17 వ తేదీ ఉదయమున దేశబంధు దాసుగారి గృహమున అఖిలభారత స్వరాజ్యసంఘము కలిసిరి. అన్నివిషయములను గూర్చియు చర్చించిరి మహాత్మాగాంధీ, సరోజినీదేవి, జమ్నాలాల్ బజాజ్, బాంసంగ్, జవహరిలాల్ నెహ్రూ, దాసుగారి సోదరి, పండిత మోతీలాల్ నెహ్రూ, ప్రకాశం, శ్రీనివాస య్యంగారు, కేల్కార్, ఆసి, మాంజి, కాశీశ్వరరావు, హరినాథ్ శ్రీరామరావు, ఆదినారాయణశ్రీశ్రీ మొదలగువారెల్లరును హాజరైరి. మహాత్మాగాంధీగారు కొన్ని ప్రశ్నలను జవాబులుకోరిరి. జవాబులు ఇవ్వబడెను. మొదటిది, కాంగ్రెసు సభ్యత్వహక్కు ఇప్పటివలెనే ఉంచవలెనా లేక మార్చవలెనా? జవాబు మార్చవలెనా లేక సామ్యముగా మాత్రమే ఉంచవలెనా? జవాబు. స్వయముగా వడికిన నూలుచందాగా కాంగ్రెసులో ఖాయముగా ఉంచవలెను. నూలుగాని దాని విలువగాని చందాగా నుండవలెను. ఇందుకు మాంజీగారు మొదలగు మహారాష్ట్రీలు న్యతిరేకులు తక్కినవారందరను సేకగ్రీవముగా అంగీకరించిరి ప్రశ్న — ఎంత నూలు లేక ఎంత చందా? దీని విషయమై గాంధీ, నెహ్రూ, శ్రీనివాస య్యంగారు, కేల్కారుగారు గొర్రాచించి వారి నిర్ధారణను తీర్మానరూపమున రాబోవు అఖిలభారత కాంగ్రెసు సంఘమువారి ఎదుట తెల్పెదరు. తర్వాతి ప్రశ్న — ఖడ్గను ధరించుట కాంగ్రెసు సభ్యత్వపు అర్హతలో ఖాయముగా నుండాలేనా? జవాబు — అధిక సంఖ్యాకులు ఖడ్గను అర్హతలో ఉంచితీరవలెను. ఆవిషయమై మార్చు అక్కరలేదు.

ఈజవాబులు వచ్చిన తరువాత గాంధీగారు కొన్ని సంగతులను చెప్పిరి. నూలు వడికువారి సంఘమును స్థాపించి కాంగ్రెసులో భాగముగ నుండవలసిన స్వయముగా వడుకువారి నూలు చందాను రొక్క చందాలో సగభాగమును దాని కిచ్చెదమనియు చెప్పిరి. అందరను సమ్మతించిరి. ఇంతటినుండి స్వరాజ్యపార్టీకి ఇదివరకుగల స్థానమును నూలువదుకు సంఘమునకిచ్చి దానిని తానుపూర్తిగా వడిపెదనని గాంధీగారు చెప్పిరి. స్వరాజ్యపార్టీ ఇదివరకు చేయుచున్న రాజకీయపు పని అనగా శాసనసభల ప్రభుత్వముతో ప్రతిఘటన సలుపువని ఇంతటినుంచి అఖిలభార

త కాంగ్రెసు కమిటీవారే కాంగ్రెసుపేరనే చేయునట్లు తాను చేసెదననియు మహాత్ములవారు సెలవిచ్చిరి. ఈతీర్మానములన్నియు రాబోవు సెప్టెంబరు నెలలో అఖిలభారత కాంగ్రెసుకమిటీయెదుట పెట్టి మంజూరుచేయించెదరు. అప్పటినుండియు స్వరాజ్యపార్టీ వేరేయుండదు. కాంగ్రెసుకమిటీ పేరనే ఎన్నికలు మొదలైనవి జరుపబడును. ప్రస్తుత ఖాదీబోర్డుల పని నూలు వడుకువారిసంఘములు చేయును. అందులో నూలు స్వయముగా వడుకువారి సభ్యులగుదు. విచ్చిక్రముగా నూలుచందాను అంగీకరించును ఖడ్గ, రిండుటకు అంగీకరించు జాతీయవాదులు, లిబరలు, మొదలగు ఇతరులందరను కాంగ్రెసులో చేరి శాసనసభల విషయములో ఎక్కువమంది చేసిన తీర్మానప్రకారము నడుచుకొనుటకు అవకాశము గలదు అట్టివారందరను కాంగ్రెసులో చేరి సహకారమునైపు త్రిప్పెదరేమోనని యొకరు ప్రశ్నించిరి. అందుకు స్వరాజ్యపార్టీ కార్యక్రమముబట్టియు వారికి దేశములోగల పలుకుబడిబట్టియు వారిమాట కాంగ్రెసులో సాగుచుండునని గాంధీగారు చెప్పిరి శాసనసభలలోను మృగిని పలుసభలలోను కాంగ్రెసుసభ్యులు ఖడ్గను ధరింపవలెనని అందరను సమ్మతించిరి.

తన అమూల్యమగు సోదరుడగు దేశబంధు దాసుగారి మరణమువలనను బర్మెక్ హెడ్జుగారి ఉపన్యాసమువలనను తాను స్వరాజ్యకక్షి వారికి ఎక్కువ పలుకుబడి కలుగవలెనని కోరుచున్నాననియు స్వరాజ్యపార్టీవారు తనతో చేసికొన్న ఒడంబడికనుండి వారిని విముక్తి చేయుచున్నాననియు కాంగ్రెసు యొక్క రాజకీయ పనియావత్తు ఇంతటినుంచి వాల్ల కాంగ్రెసుపేరనే నిర్వహింపవలెనని కోరుచున్నాననియు అఖిలభారత కాంగ్రెసు సభ్యులలో తాను పేరుకు అగ్రముడుగానున్నను స్వరాజ్య సంఘాగ్రుతుడగు మోతీలాల్ నెహ్రూగారే నిజముగా నడుపవలెననియు ఈవిధముగా తానొక యుత్తరము వ్రాయదలచుకొన్నాననియు గాంధీగారు చెప్పిరి. గాంధీగారు నిజమైన అగ్రములుగానే యుండి కాంగ్రెసుయొక్క రాజకీయ పనికూడ నిర్వహింపవలసినదనియు స్వరాజ్యపార్టీవారుకూడ గాంధీగారి నాయకత్వము క్రిందనే పనిచేసెదమనియు మోతీలాల్ నెహ్రూగారు చెప్పిరి.

గాంధీగారు స్వరాజ్యపార్టీవారితో కలిసియున్నారు. వారికి నిజమైన ఆసలు నాయకులై నారు. ఆపార్టీవారును గాంధీగారి ఖడ్గను గ్రామపుసర్ని గ్రామమును అనుసరించెదమని ఒప్పుకొన్నారు. స్వరాజ్యపార్టీ నాశనమయి గాంధీగారి నాయకత్వముక్రింద కాంగ్రెసులో కలిసిపోవుచున్నది. ఒకే కాంగ్రెసుపార్టీ కాంగ్రెసువారే శాసనసభలలో ప్రవేశించి ప్రభుత్వమునకు ప్రతిఘటనము సలిపెదరు

అఖిలభారత దాసు స్మారకనిధి

అఖిలభారత దేశబంధుదాసుగారి స్మారకనిధిని ప్రోగు చేయవలసియున్న దని గాంధీగారు సెలవిచ్చిరి. దానిని ఖడ్గను నిమిత్తమై వాడవలెనని గాంధీగారు కోరినారు. స్వరాజ్యపార్టీవారందరను ఏకగ్రీవముగా అంగీకరించినారు. కాలనిర్ణయము మొత్తముయొక్క నిర్ణయము చేయకుండా అందరియొక్కతోడ్పాటుతో తానే సొమ్ము పనులుచేసెదననియు దానిని ఖడ్గనునకును గ్రామపుసర్ని గ్రామమునకును వినియోగించెదమనియు గాంధీగారు సెలవిచ్చిరి. ఒకకోటి గాని కొన్ని లక్షలుగాని పనులు చేసెదమని సెలవిచ్చినారు. అందుకు ఏకమనస్కులై విడిపోయినారు.

కాంగ్రెసుకు 21 వహాత్మాగాంధీకి 21
* * * * *
మహాత్ముని రాజీనామా
కలకత్తా, జూలై 18 — రిన్న జాతీయ మహాసభ కార్యనిర్వాహక వర్గముచేరి ఖాద్రికాగానే పండిత మోతీలాల్ నెహ్రూగారికి వహాత్ముడు ప్రస్తుతము దేశీయ మహాసభయందు స్వరాజ్యపక్షము బలముగా నున్నది. కావున దానియగ్రముడై జాతీయమహాసభాసంఘాగ్రుతుడుగా నుండుట న్యాయము. కావున మీరంగీకరింప వలెనని చీటిని వ్రాసెనని తెలియుచున్నది. తానాసభ కగ్రముడుగా నుండటముకొనలేదనెను ఈయుత్తరమువలన స్వరాజ్యవాదులందు కొంత యలజడి కలిగెను. కాని తుద కీసంవత్సరమంతయు తానగ్రముడుగ నుండుటకు నిర్ణయింపబడెను. ఆగస్టులో కార్యసంఘము గూడువకు మహాత్ముడెగ్రముడుగా నుండును. కాని యీసభలో నూలు సభ్యత్వమును దీసివేయుచో తాను సభాగ్రుతుడవడలకొని ప్రత్యేకము నూలువడుకు సంఘము నేర్పఱచును.

పండిత మోతీలాల్ గారి యారోగ్యము

తన బాధవలన రాత్రియంతయు నిద్రలేదు
కలకత్తా, జూలై 19 — పండితమోతీలాల్ నెహ్రూగారికి తన బాధవలన రాత్రియంతయు నిద్రలేదు నైదుగలయనను దర్శించుటకు నచ్చువారుగయము ౧౦ 9 లు ౧౦ 11 ల మధ్య మాత్రమే నచ్చుట కంగీకరించిరి అలహాబాదునకు 21 వ తేదీని బయలుదేలుటకు పంతులు మాహిండుచున్నాడు. (అ. ప్రె.)
సింధురాష్ట్ర స్వరాజ్యపక్ష కార్యదర్శియగు సిద్ధాగారు కలకత్తా స్వరాజ్యపక్ష సమావేశముకొరకు వచ్చి మజల సేటి సాయంకాలము కరాచీకి బయలుదేరిరి. (అ. ప్రె.)

పరిపాలకసభలలో స్త్రీలుకూడ పాల్గొనవలెను

జాతీయమహాసభకు విదేశీయ శాఖ, పారిశ్రామిక శాఖకూడ నుండవలెను
సరోజినీదేవిగారి యభిప్రాయము
కలకత్తా, జూలై 18: — అసోసియేటెడు ప్రచురణసంస్థ ప్రతినిధి యామెను సంధర్శింపగా “స్త్రీలు పురపాలకసభలు శాసనసభలు మొదలగువాటియందు ప్రాతినిధ్యము సంపాదించి పరిపాలనమున పాల్గొనవలయును. భారతముందు దేశీయ మహాసభ స్థాపింపబడిన నాటినుండి స్త్రీలసభలందు పాల్గొనుచున్నాడు. జాతీయమహాసభ మొదలగు శాఖల సేర్పాచులయనని కుతూహలపడుచున్నాను. విదేశ, పారిశ్రామిక శాఖల సేర్పాచ వలయును

సమైక్యము చేయుట చాల యగ్రదాయకము. ఏలన, పారిశ్రామికనిధి హిందూదేశమున లేదు. కావున నట్టిసమైక్య వచ్చినప్పుడు పారిశ్రామికముల గతిలేక చాల బాధపడుదురు పారిశ్రామికుల యందును, యజమానులందును స్నేహభావ ముండవలయును. భారతముందు పారిశ్రామికసంస్థల పశ్చిమదేశీయులందునలేకప్రమయి నది కాదు. ఏలన, భారతపరిశ్రామికము స్వతిహాగా చాల ప్లష్టముగ గడుపుకొనువార”ని నుడివిరి. (అ. ప్రె.)

మహాత్ముడు డాంగ్లేయసంఘసభను దర్శించుట
కలకత్తా, జూలై 19 — మహాత్ముడు జూలై 24 వ తేదీని యాంగ్లేయ సంఘముయొక్క కలకత్తాశాఖ సభ జరుగునప్పుడవటికి బోవును. కలకత్తామేయరు పరవికి స్వరాజ్యపక్ష నాయకుడై యుండవలయు నను మహాత్ముని యాహ్వాన గారణము లేవో సభ్యులు ప్రశ్నించి తెచ్చెయ్యము చర్చింతురు. (అ. ప్రె.)

బీజ్ బంద్: — నీలైపోయిన వీర్యమును గట్టిపరచుటకు లోకప్రసిద్ధి జెందినది స్వప్నమగుగాని మాత్రములోగాని వీర్యము స్థిరపరచుచున్న యెడల తక్షణం నిశ్చయమును. మహాసభను, సభ్యులను, తొలిగించి యాననముగను. ఎంతబలహీనుని కయినను రెడగంటలలో నరములకు బలమునిచ్చి సంసారముఖము అనుభవించునట్లు జేసి సంతానంతులుగజేయును. ఉత్తరములు రహస్యముగా నుంచబడును. 20 మాత్రము సీ|| 1-కి 2-0-0 వి. పి. చార్జి వేరు.

ఆర్యవైద్యశ్రమం,
13, బైరాగిమరంపేటి, నుద్రాసు.

ఆయుర్వేదాపధ రత్నాకరమ్
అపూర్వ అత్యద్భుత గ్రంథము
కొద్దికోలవరకు వెల 8-0-0
శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి
ప్రిన్సిపాల్ అందు సీనియర్ డాక్టరు, చెజవాడ,

దార్శినింగులో

దేశబంధుదాసుగారి భవనమున నైదుదినములు నివసించుట

మహాత్మని అనుభవము

(ఎంగుయిండియా 16-7-1925)

నా వాగ్దానము

“దేశబంధు దాసుగారి జీవితావసానమునకు ముందు నేను దార్శినింగులో దేశబంధు దాసుగారి మందిరమునం దైదురోజులు నివసించినపుడు కలిగిన అనుభవమును ప్రకటించెదనని యిదివరకే వాగ్దానముచేసి యున్నాను. ఆయైదురోజులను మిక్కిలి పుణ్య దినములనియే నానుభవప్రాయము. దినములు గడచినకొలదియు వాని మహిమగూడ పెచ్చుచున్నది. అంతకుపూర్వము నేన పుణ్యపుడు దాసుగారి మందిరమున నివసించియే యుంటిని. అప్పుటి సాహసర్యము రాజకీయము మాత్రమే. దార్శినింగులో అటులగాదు. మే మిరువురమే యుంటిమి. దాసుగారు రాజకీయములను విరమించి విక్రాంతిగొనుచుండిరి. ఆయనతో మాటలాడుటకే నేను వెళ్లియుంటిని. నేనుగూడ విక్రాంతినిమిత్తమే అచటికి వెళ్లినను మాట కేవలము వ్యాఖ్యానము. దాసుగారిని నుండియుండినచో నేను దార్శినింగు వెళ్లియుండినను. ఇట్టిసల ఆయన నాకు పెన్నలుతో చీటిలను వ్రాసిపంపసాగెను. “నేను సన్యాససంఘాగృహమును. మీరు నా అధికారమునకు లోబడియున్నారను. మీరు మీ సంచారస్థలములందు దార్శినింగునుకూడ చేర్చవలెను. దీనిని అజ్ఞప్తిగానే మీరు భావింపవలెను” అని ఒక చీటిలో హాస్యభారమున దాసుగారు వ్రాసెను. “నేను కార్యసంఘమువారినిగూడ తీసికొని రావలసియుండును” అని నేను వ్రాసితిని. “అనశ్చయముగ తీసికొనిరండు. ప్రయాణ వ్యయములను వంగరాష్ట్ర కాంగ్రెసు సంఘమువారు భరించెదరు. నేను వారికి బసలను ఏర్పాటు చేసెదను. సర్వైపతిగారికి తండ్రివార్త నంపెదను” అని దాసుగారు నాకు తండ్రివార్త నంపిరి. వారినందరిని తీసికొనివెళ్లుటకు నేను సమ్మతింపలేదు. “కాంగ్రెసు సంఘసభ జరిగిన వెంటనే నేను దార్శినింగు వచ్చెద” ననిదాసుగారికి తెలిపితిని. అచట రెండురోజులుమాత్రమే ఉండవలసిందిగాని దాసుగారి బలవంతమువలన నైదురోజులుంటిని. “అసాము సంచారమును నిలిపివేయవలసినదని పూర్వముగారికి తెలియజేయుమని” దాసుగారు వసంతిదేవిగారి కెరిగించిరి. వంగరాష్ట్ర సంచారమును మాడుదినములవరకును అపివేసితి మని దాసుగారే ప్రకటించిరి. ఎటులైన న చటల మరీకొంతకాల ముండవలెనని ఆయన చూపిన ఉత్సాహమును వెల్లడించుటకే యీయంతముల నన్నిటిని వివరించితిని. నేనుగూడ నటులనే కోరుచుంటిని.

ఆయన చాల నీరసస్థితిలోనుండిరి. ఆయనకు ఉపచర్య జరుగు బసరముగా నుండెను. అటులుండినను నాకును నాతోడవచ్చినవారికిని ఆవరణలో ఎట్టి లోపమును కలుగకుండ దాసుగారే స్వయముగా కనుగొనుచుండిరి. నాకు మేకపాలు సమృద్ధిగా లభించుటకు 5 మేకలను తెప్పించిరి. అదివరకు చాల సారులు వసంతుడేవిగారు నన్నాదరించియుండిరి గాని దార్శినింగులో దాసుగారే స్వయముగా ఆదరించిరి. ఆయన ఆవరణ మనఃపూర్వకము. అతిథిపూజ వారి కుటుంబమునకునుకృత్యము. తమ స్త్రీ ద్వల అతిథిసేవనుగూర్చి దాసుగారు చాల సంగతులను తెలిపిరి. అపరిచితుల పట్లను రాజకీయ ప్రతికూలపట్లను దాసుగారికి గల అధికమగు ఆవరణావమును దార్శినింగులోనే నేను గ్రహించగలిగితిని. దాసుగారు కోరినందుననే ఖాదీప్రతిష్ఠాన. మువారగు సతీశబాబుగారినిగూడ దార్శినింగుకు పిలువనంపితినిరి సతీశబాబుకు బసయొక్కడ యేర్పరచెదరు?” అని నేను దాసుగా నడిగితిని. “వచ యింటిలోనే” అని ఆయన యతేసెను. “ఇదివరకే చాలమంది యున్నామగదా యిబ్బందిగా నుండనేతా?” అని నేనంటిని. “ఏమియును యిబ్బందిలేదు. నాగదిసే ఆయనకిచ్చెదను” అని దాసుగారినిరి. దాసుగారు అస్వస్థులుగానున్నారు. వసంతుడేవికి కార్యభార మధికమగును అని నేను యూహింపగా సతీశబాబుకు సదుపాయమును గూర్చి దాసుగారు రాలో చింపసాగిరి.

“నేను తన్ను గూర్చి దురభిప్రాయపడితిని సతీశబాబు భరిచియుండవచ్చును. ఆయనకును నాకును బాత్తుగా పరిచయములేదు. కావున ఆయన కింకాచోట బసయిచ్చినచో ఆయనను సరిగా చూడలేదని తలచునేమో. ఆయనకు మన యింటనే బసయేర్పరుపవలెను. ఇతర మిత్రులు నావిషయమున కింకొంపరుగాన వారికెచట బసయేర్పరచినను బాధలేదు” అని దాసుగారినిరి.

మేము వంగరాష్ట్రమునందలి వివిధరాజకీయ పక్షముల నుగూర్చి మాట్లాడితిమి “స్వరాజ్యపక్షమువారు లంచగొండికనము మున్నగు అక్రమ పద్ధతుల నవలంబించుచున్నారని చాలమంది నాతో చెప్పిరి. ఈరాష్ట్రమునుండి వెళ్లెడులోగా మరియొకసారి తనభవన రావలెనని నర సురేంద్రనాథ బెనర్జీగారు కోరిరి” అని నేను దాసుగారి కెరిగించితిని. “మీరు ముఖ్యముగా వెళ్లవలెను. లంచగొండికనము మున్నగు నిందలు కేవలము నిరాధారములని నేను స్పష్టముగా తెలిపితిని బెనర్జీగారి కెరిగింపుడు. అట్టి నింద నొకదానినైన వారు భవనపరచకలిగినచో నేను నాయకత్వమును వదిలివేయుటకు సిద్ధముగానున్నాను. వంగరాష్ట్రమున రాజకీయ కక్షలలో కార్యకర్తమును నిందాశోభమును చాల పెచ్చుగా నున్నది. స్వరాజ్యపక్షము అధ్యుతముగాను ఆకస్మికముగాను ప్రబలించి చాలమందికి యార్జ్యకలిగినది. కావున మాపక్షముపైని మోపబడెడు నిందల నన్నిటి విని బాగుగా విచారించేసి మీరు తీర్పు చెప్పవలెను. అక్రమములు జరుగుచున్నవనిన మీరెటుల నమ్ముజాలరో నేనును అటులనే నమ్ముజాలను. అక్రమములవలన స్వరాజ్యమురాదని నే నెరుగుదును అన్నిపక్షములవారిని మీరు ఏకీభవింపజేయవలెను లేదా పరస్పరవిరోధములు తొలగునట్లులైన చేయవలెను. ముఖ్యముగా శ్యాంబాబు, సురేశబాబుగారితో మీరు మాటలాడవలెను. వారికి అపనమ్మకము కలిగినచో నాచెంతకు వచ్చి యేల చెప్పరాదు? భిన్నాభిప్రాయములుండుట సహజముగాని విరోధములుండుట సహజముకాదు.” అని దాసుగారు నుడివరి. “ఫార్వర్డు పత్రికవిషయ మీ? ఆ పత్రికపైన గూడ నిట్టి నిందలు కలవు” అని నేనంటిని. “ఫార్వర్డు పత్రికలో నట్టి అక్రమములు జరిగియుండవచ్చును. మీరు ఎంగుయిండియా పత్రికను పరిశీలించునట్లు నేను ఫార్వర్డు పత్రికను పరిశీలింపుటలేదు. కాని అ నిందల నెవరైన నా కెరిగించినచో నేను వానినిగూర్చి విచారించేసెదను. ఫార్వర్డు పత్రిక సాధారణముగ నిందలకు ప్రత్యుత్తరములను మాత్రమే యిచ్చుచుండునుగాని అందులోకూడ హద్దు మీరుకు కవకాళము కలదు. ఆపత్రికలో ఒక విషయమున అత్యధికమగు అతిశయోక్తి ప్రకటించబడె నని నాకు తెలిసినది. నేను దానినిగూర్చి చాల కఠినముగా సంపాదకునకు వ్రాసితిని” అని దాసుగారు నుడివరి. ఈరీతిగా మేము సాకల్యముగా సంభాషించితిమి “ప్రతిపక్షులపట్ల న్యాయముగా మెలగవలెను. అన్ని పక్షములను వికవత్వమును కలిగింపవలెను” అనియే దాసుగారు కోరుచున్నారని నేను బాగుగా గ్రహింపగలిగితిని.

“అన్ని పక్షములసభను జరుపవలెనని కొందరు కోరుచున్నారు. భారత కాంగ్రెసు స్థాయిసంఘసభను జరుపవలెనని కెల్లరుగారు వ్రాసిరి. మీ అభిప్రాయమేమి? అని నేను దాసుగారి నడిగితిని. “ఇప్పుడు స్వరాజ్యపక్షమువారు నాలుగుదాకొరకు సాకల్యముగా పనిచేసి పూర్తిగా పరిశీలంపవలెనుగాన భారతకాంగ్రెసు సంఘసభ అనవసరము. రాట్టము నుగూర్చి క్రమముగా నాకుగూడ అధికమగు నమ్మకము కలుగుచున్నది. దాని విషయమున పని యింకను పూర్తిగా జరుగలేదు. వంగరాష్ట్రము న ఏ పక్షము వారు ను దానికి ప్రతికూలురుగా కనబడలేదని మీరు గూడ తెలిపితిరి. నేను అస్వస్థుడే పడిపోతినిగాని ధేని రసో వంగరాష్ట్రమున రాట్టముల ప్రచారమును అత్యధికముగ సాగించియే యుండును. రాట్టముకొరకే అధికదీక్షతో పని చేయవలెననియు మీసహాయమును కోరవలెననియు నేను తలచియుంటి గాని పడిపోతిని. ఈ సంవత్సరము నాలుగుదాకొరకును మారమున సరిగదా, అందరును మిక్కిలి శ్రద్ధతో

దానిని సాగించుటగూడ అవసరము. దీనినిగూర్చి నేను మహారాష్ట్రనాయకులకుగూడ వ్రాసెదను” అని దాసుగారు నిరి.

“నానాపక్ష నాయకుల సభగూడ యిప్పుడవసరము లేదు. బర్మెనుపాడు ప్రభువు మన దేశమునకుచాల మేలు చేయగలడని నేనాశించుచున్నాను. అతడు స్వతంత్రుడు. స్వతంత్రక్షేత్రగలవారిని నేను ప్రేమించెదను. ఆతనిమాటలను బట్టి అతడు కేవలము దుర్మార్గుడని తలపగూడదు. ఇప్పుడు సభచేసిన ఏమైన చెప్పవలసియుండును. ఇండియామంత్రి ఉద్దేశించిన దానికంటె పెచ్చుగా కోరుట నాకీష్టములేదు. అందువలన అతనికి యిబ్బంది కలుగవచ్చును. మనము ఓరిమిని పూనవలెను. అందువలన మనకు నష్టమేమియును కలుగదు. ఆయనప్రకటన సంతృప్తికరముగా నుండనిచో నపుడు సర్వవత్సభను జరిపి విధానమును నిర్ణయింపదగును- అని దాసుగారు నుడివరి. ఈ వాదము నాకు చాల వింతగా కనబడెను. “మీరును మోతీలాలు నైహూగారును కోరవలెను. లేదా పెచ్చుమంది దేశీయులైన కోరవలెను. లేనిచో నే నిట్టిసభను జరుపవగాని మీకు గల నమ్మకముమాత్రము నాకులేదు. హిందువులకును మహమ్మదీయులకును బ్రాహ్మణులకును బ్రాహ్మణేతరులకును, రాజకీయపక్షములకును విరోధములు కెరిగిపోవుచున్నవి. ఇప్పుడు మనదేశము చాల దుర్బలస్థితిలో నున్నది. ఆంగ్లేయులు దుర్బలల కెన్నడును సదుపాయములను చేయరు. మన సామర్థ్యమును స్పష్టపరచవగాని ఆంగ్లేయులు మనకు స్వరాజ్యమనియ్యరు. అని నేను నుడివరితిని. దాసుగారికి ఆవేశము కలిగినది. మీరు న్యాయవాదివలె వాదించుచున్నారు. ఏదో గొప్పపాళము మనకు కలుగునని నాకు గట్టినమ్మకము కలిగినది. కాని కారణము తెలుపజాలను.” అని దాసుగారినిరి. ఆంగ్లేయుల సద్వర్తనమునుగూర్చి నాకుగూడ చాల గౌరవముకలదు. వారిలో నాకు చాలమంది మిత్రులున్నారు గాని మీకు కలిగినంత దృఢవిశ్వాసము నాకు వారియందొకడు కలుగలేదు- అని నేను నుడిపితిని. ఆంగ్లేయులకు దాసుగారు పరమమిత్రుడనియు అట్టిమిత్రుని తామిప్పుడు గోలుపోతిమనియు వారు గ్రహింతురుగాక.

మేమిద్దరమును తారకేశ్వరమును గూర్చి చర్చించితిమి. అవసరమైనచో మేమిద్దరమును కలసి ప్రకటనమును చేయుటకు గూడ నిశ్చయించితిమి. డాక్టరు బిసెంటుగారిప్రకటననుగూర్చి మేము మొదటనే ఆలోచించితిమి. ఆప్రకారము దాసుగారు బిసెంటుగారికి లేఖను వ్రాసిరి.

గ్రామపురినిర్మాణము దాసుగారికి ప్రియతమముగాన దానికొరకు దాసుగారు 1½ లక్షల రూపాయలను సమకూర్చిరిగాన దానినిగూర్చియు ఖడ్గరునుగూర్చియు మేముధికముగా చర్చించితిమి. మీరుద్దేశించిన విధానమును ప్రతాపబాబు నాకు చూపించెను. అది అంతయు నుకొన సాగదు. అని నేను నుడిపితిని. దాసుగారు రావిధానమును చూడలేదుగాని నేను చెప్పినపిమ్మట ఆయనగూడ యాననెను. అది సాగదని ప్రతాపబాబుకూడ నొప్పుకొనెను. మొదట గ్రామములలో రాట్టములను వ్యాపింపజేయుడు. అవి స్థిరపడినపిమ్మట రిక్తినవానిని అంగములుగా చేర్చుడు. గ్రామ సంస్కరణమునకు రాజకీయములతో సంబంధ ముండగూడదు. గాన సంపూర్ణాధికారమును స్థిరముగా నొసంగి యొకపాలక సంఘము నేర్పరుపవలెను. అందుకు మీరు సతీశబాబును నియమింపదగును” అని నేను నుడిపితిని అందులకు. దాసుగారికిరించుటయేగాక నూచల నన్నిటిని వ్రాసికొనిరి. వెంటనే పనిని ప్రారంభింపవలెనని గూడ నిశ్చయించిరి. “సతీశబాబు యిచటికివచ్చిన, ఆయనతోగూడ ఆలోచించి పిమ్మట కాంగ్రెసు సంఘసభలో నుపపాదించదగును” అని దాసుగారు నుడివరి. ఆరీతిగా సతీశబాబుగారు వచ్చిరి. మేము మువ్వరమును కలసి మొదట ఆలోచించితిమి. పిమ్మట నా కేవలంపని కలిగినందున దాసుగారు చాలసారులు సతీశబాబుతో సంభాషించిరి. గ్రామ సంస్కరణ సంఘమున సతీశబాబు ప్రధానసభ్యుడుగా నుండునటులును సత్కారీ బాబు రెండవసభ్యుడుగా నుండునటులును, వారిద్దరును కలసి చూడవసభ్యుని నిర్ణయించుటకును, దాసుగారు సమకూర్చినధనమును కొంతభాగమును వెంటనే వారికి విశేషధనమునటులును జల్పిరిలో నాకొసంగబడు ధనమున కొంత భాగము నే నాసంఘమున కిచ్చునటులును, అసంఘములను రిజిస్ట్రీ చేయుటకును గూడ నిశ్చయింపబడెను. అసంగతిని దాసుగారు వెంటనే ప్రతాపబాబుగారి కెరిగించి దానిని నెరవేర్చవలెనని కోరిరి. రిజిస్ట్రీషను చట్టమును చదివెద మని గూడ తెలిపిరి.

“బర్మెనుపాడు ప్రభువు ఆశాభంగమును కలిగించినచో శాసనసభలో ఏమి చేయవలసినదియును నాకు తెలియదుకాని

బక్రీదు అల్లరులు

హిందువుల బాధ్యత

గాంధీజీగారు యంగ్‌లొలో నిట్లు వ్రాయుచున్నాడు:—

బక్రీదుగోజున కిద్దరుపూరులో హిందువులకును మహమ్మదీయులకును కొట్లాట జరిగెను. జరిగిన కారణము ఏమిట? నేనచ్చటికిపోయినను ఆవిషయమై యంగ్‌లొలో పాఠకులకు దెబ్బ బాధ పెట్టలేదు. అయితే కిద్దరుపూరునుండి రుసారోడ్డుకు తిరిగివచ్చిన తరువాత మాత్రము అసానియేటెడు ప్రేమ ప్రతినధితో మాత్రము చాలదూరము నాఅభిప్రాయముల దెబ్బతినెను. అందు హిందువులు పనివార్లకే తప్పని యంతవరకును నేను దెబ్బయింటిని. నేను హిందువులది తప్పనైనాని కొందరు హిందువులు నన్ను దూషించుచు, నిందించుచు, ఉత్తరములు కోపముతో వ్రాసిరి. అందులో ఒకరు నన్ను మహమ్మదీయుని కేరుపెట్టుకోరాదాయనిరి. ఉత్తరములను గూర్చి యింత దూరమాలోచించుట యెందుకంటే చూచి; దీనిని బట్టి జూచిన యెడల మన మనములకు మూఢ విశ్వాసము గల్గియుండుటవలన యెట్టి దుష్ఫలి సంద్రాప్తముగ చున్నదో చూపుట. మనలో నేదైన తప్పున్నయెడల దానిని తెలిసికొన నొల్లము. ఏమియువారైననుగాని చాలమంది అధికసంఖ్యాకులు యెట్టి స్థితిలో నుండునెడల ఆమతము చచ్చిపోవుచున్నదనియనవలయును. ఏలనగా అసత్యము మీదవాధారపడియున్న దేదీగాని చాలకాలము నిలువజాలదు.

ఈ అల్లరులలో హిందువు పనివారలు చేసిన తప్పును దావకుండ బైటబెట్టి హిందూమతమునకు నేను నేపజేసికొనని చెప్ప సాహసించెదరు. ఆపనివారే వారలముఖమెదుట నేను జెప్పినపు డేమియు అయిష్టము గనుపరుపరైరి అట్లుగాక కృతజ్ఞతను దెబ్బిరి. పశ్చాత్తాపపడిరి. చేసినతప్పు నొప్పుకొని తమ పాపగోరిరి.

నేను స్వయముగ కన్నులార చూచి నదానిని, మనస్సులో బాధించిన విషయమును బైటికి చెప్పకుండచేయునదేమి? తప్పుచేసినవారలను దామటకొనమని మిథ్యావాదములాడనా? సర్వవ్యాప్తియైన ప్రతికా విశేషిరి అర్థరాత్రి వచ్చి సంభాషణ నొసంగమని కోరిన కాదననా? సత్యమును చెప్పవలసినపుడు దానిని చెప్పక వెనుక ముందావిన యెడల నేను హిందువుడనని చెప్పకుండునా, కార్యగ్రామ అన్యక్షపరమని నిర్వహించుటకు తగిన వాడనగుదునా, సత్యాగ్రహి నామధారణమును బూడిద పాలు జేసి యుండనా మహమ్మదీయులేమో తప్పుజేసి తరువాత దావియుంచ ప్రయత్నము జేసెదరని నిస్సందేహముగ జెప్పగోరుహిందువులే ఆ తప్పును జేయకుండురు గాక!

ఒక విశేషిరి వ్రాయుచున్నేను ఢిల్లీలో హిందువులు సహాయము కావలెనని కోరగా రాలేనంటిననియు, లక్నోలో నేనుండవలసిన అవసరముండగా తాటజేసికొననియు, హిందువులపై రప్పబట్టవచ్చు సరికి ఆహ్వానితుమి పాఅగ్ధము లన్నియు కల్పించితి ననియు చెప్పుచున్నాను. కిద్దరుపూరు నుండి హిందువొకడు హిందువుల పక్షమున నన్నా హస్తము జేయగా నే బాతినని దెలిసికొనుడు. జే. యం. నేకాన ప్రగరు గూడ నన్నురమ్మని పిలిచి నావెనుకవచ్చెను. నేనెంతవారేక పోయిన మృణిజముగా చెబ్బలాట జరుగచున్నదని తెలిసి యిరుపక్షములలో నెవ్వరుగాని నేను రావలెనని కోరినయెడల తప్పకుండ వారి రక్షణకుబోయియుండును. కొట్లాటలో ఏదో ఒక పక్షము మాత్రము సహాయము గావలెనని పిలిచినపుడే, రాలేనందును. కారణము మిగిలిన హిందువులకును మహమ్మదీయులకును నా మాటయందు విలువయుండదు. ఈరెండు స్థితులకును గల భేదబడిరి. నేను కుర్బీమీద కాళ్ళుదిగవేసి కూర్చుంటిని. కాలుమీద కాలుజేసుకొని గాని కాళ్ళు ముడుచుకొనిగాని కూర్చుండుట నాకంటాని దాసుగా రెండుదురు గాని ఆ కుర్బీమీద అటుల కూర్చుండి నవకాశములేదు గాన తనమంచముమీదనే ఎదుటి ప్రక్క నొకదిండును పరువును వేయించి నాకు సుఖించును సిద్ధము చేయించిరి. నన్ను దానిపైని కూర్చుండబెట్టిరి.

నాకు వివాహమైనపుడు నా భార్యయును నేనును ఇటులే యేకశయ్యాపైని ఎదురెదురుగా కూర్చుంటిమి. ఇప్పుడు పాటిగ్రహణము మాత్రమే ఆనశిష్టము. వసంతదేవిగా లేమను కొందుకో అని నేనంటిని. దానితో అందరును పకాలున నవ్విరి. ఆహా! ఆయింట్ల వచ్చిన వివరముకుండ పోయినదిగదా! (మొ. క. గాంధీ)

ము స్వప్నముగ కాన్పించుచున్నది గాన ప్రత్యేకము జెలువే నక్కరలేదు.

నేను హిందువులది తప్పని స్థితినించుటవలన మహమ్మదీయులు అమా యకులను బకొని కొట్టుటయు బజారులో హిందూ దుకాణ దారులకొట్టుట మహమ్మదీయు గుండలు లూటీ జేయుటయు సంభవించుచున్నది యీ వ్రాసినవారు వ్రాసిరి. నా వద్దకు కొందరువచ్చియు దెబ్బిరి. హిందువులు తప్పుజేసిరిని ఖండించినపుడు మహమ్మదీయులు తప్పుజేయుట లేకుండునయెడల విచారము గల్గుచున్నది. అప్పటికిని నేను సత్యమార్గమునేయవలంబింతునగాని వేరుబోను. మహమ్మదీయుల ధాటికి హిందువులే భయపడులేను? హిందువులు నా అహింస శాంతి పద్ధతులవలంబింపజాలవన్నయెడలవారికి చేతనైనవిధముననే ఆత్మరక్షణ జేసికొనుటయే మంచిపని అస్తి ఉన్నవారు శాంతి అహింసమార్గములవలంబించుట కష్టమనినే నొప్పుకొందును. మనము హిందువులమైనను మహమ్మదీయులమైనను పిరికితనమును పోగొట్టుకొని పారుషముగ్ని ఆత్మరక్షణము గా విం చు కొనుటకు నేర్చుకొనవలెను. ఇతరులు లేమను వచ్చిరక్షింపవలెనని కోరినను తమను దాము రక్షించుకొనుటను నేర్చుకొనక పోవుటవలన గల్గు నుపద్రవముదాగుడు మూలకలన రాకుండ నుండజాలదు. కిద్దరుపూరులో హిందువులను నేను ఖండించినపుడు తమపై నెదుర్కొన్న పుత్ర ఆత్మరక్షణకై పెనుగలాడినవారి నేమియు ననలేదు. హిందువులు పోట్లాటలోనికి దుముకకుండ యెన్నెన్నియో కష్టములు వచ్చినపుడు ఆత్మరక్షణము జేసికొనుచు ఆప్రయత్నములో చచ్చిపోయినయెడల వారి భీరత్వము మ్రాయునముగ నుండేడిది. కాని కిద్దరుపూరులో వారత్వకీ సంఖ్యాకులుగ నుండి ముందు వారే పోట్లాటకు దిగుచుండిరి. మహమ్మదీయులే మియును పోట్లాటకు కారకులుగాలేదు. ఏవిధమైన ప్రాత్యాహము లేకుండనే దౌర్జన్యమునకు దిగినపుడు మాత్రము నేను నిస్సంకోయముగ ఖండించెదను. కోపాటులోను గల్గుర్లోను వహమ్మదీయులు అనివసరముగ అట్టిపనులను జేసినందులకే ఖండించుచుంటిని

ఒక్కదెబ్బ తగిలినపుడు రెండుదెబ్బలుజేయుట సరిగానే యున్నది. ఏవిధమైనటువంటి ప్రాత్యాహము ప్రాప్తము లేకుండు కూర్చున్నవాడు కూర్చున్న పట్టునలేచి అమాంతము దెబ్బలాటకు దిగుటయెట్టిదియో నాకు సమాధానము గుడురుటలేదు.

సతారా ఈనాందారుల కేంద్రసంఘము

భారత సాండుహర్షకమిటీ సభ్యుల నియమమును ఆక్షేపించుట

సి ప్లా, జూలై 19—భారత సాండుహర్షకమిటీయందు మహారాష్ట్రదేశమువలె యుద్ధరంగతుల తరఫున నొక సభ్యునియైనను భారత సాండుహర్షకమిటీయందు నియమించ నందులకు సతారా యినాందారుల కేంద్రసంఘ కార్యదర్శి తీవ్రముగ నిరసించుచు తిరిగి నంపెను. ఐరోపా యుద్ధమందు మహారాష్ట్రవీరులు గావించిన అఖండసేవను ఉగ్గడించి, సాండుహర్షకమిటీయందు మహారాష్ట్ర యుద్ధరంగతుల తరఫున నొక ప్రతినిధిని సంఘముందు నియమించవలయునని కార్యదర్శి గోరుచున్నాడు. (అ. ప్రె.)

మాన సోల్లాసి నీ మాత్రలు

30 మాత్రలు 0-10-0 (ఏది అణాలు)

వెలసులభుమ! (పోష్టఖర్చులప్రత్యేకము) గూఢాధికము! తీరములో ఉష్ణాధికముచే కలిగి కైవెక్కాల కీమాత్రలు దివ్యావృత్తము. అశీర్వము, అరుచి, ఆప్తి, అగ్నిమాన్యము, అతిదాహము, ఎక్కిళ్లు, సర్వాంగముల యందు బలక్షయము, పిక్కులు, పార్శ్వములు, శిరస్సు, వ్రేళ్లు, అస్థులు మొదలగువానియందు గణిత నొప్పులను బోగొట్టి దేహమును మంచి ఆరోగ్యమునకు దెచ్చును ఈమాత్రలు మేవానోనొప్పులను చెంపనే మాన్పును. ఇందు అనేక ఓషధుల చేరినవి అనుభవముగల ఔషధముగలచేలను పరవహాసక్రియ యని చెప్పవచ్చును. ఒక్కసారి వాడిచూచిన నిజము తెలియగలదు.

చిరునామా:— (1073)

ఆయుర్వేద వైద్యనిలయం,

హస్త నిఘనోలు, ఎర్రమట్టం, పుష్పాపూర్ణం.

రాట్టమును గ్రామములలో వ్యాపింపజేయుటయును గ్రామములలో కట్టు బాటును కలిగించుటయును ప్రధానమనిమాత్రము నేనెరుగదును. మరల మనము పరిశ్రమలను గూర్చి శ్రద్ధపహింపవలెను. ఆరీతిగా శాసనసభ్యులకు బలమును గడింపవలెను. వంగయువకులను నేను వశపరుచుకొనవలెను. దౌర్జన్యముతో పనిలేకుండనే స్వరాజ్యమును బడయగలుగుదుమని నేను స్పష్టముగాను నిదర్శనపూర్వకముగాను చూపించవలెను. అందులకు దొరతనమువారు నాకు సహాయముచేసిన మేలు చేయుచున్న విచారములేదు. స్వరాజ్యమునకు అహింసయే ముఖ్యసాధన మను గట్టి నమ్మకము నాకుగూడ నిపుడు కలిగినది. అహింస లేకున్న శాసనోల్లంఘనము సాధ్యపడదు. శాసనోల్లంఘనము జరుగనిచో స్వరాజ్యము కాదు. శాసనోల్లంఘనమును మనము జరుప నక్కరలేదుగాని జరుపుటకు తగిన సామర్థ్యమును మాత్రము కలిగియుండవలెను. ఉద్రేకలన యువకులకు నేను పనికిన్నీంపవలెను. శ్రద్ధచేయనిచో స్వరాజ్యపక్షమునందుగూడ అక్రమపద్ధతులు తలచూపవచ్చును. సత్యము పాటిలేనిదని నాగరువునవనే నేను నేర్చుకొంటిని అన్నివిషయములలోను సత్యము ముఖ్యము. మీరు కొన్ని కోజాలైన నాగరువునొద్ద నుండవలెను. నాకుండింత హెచ్చుగా మికాయన అనవరముండదు. అదివరకు నాకు మనోబలము చాల తక్కువగానుండెను, పస్తుతత్వమును సరిగా గ్రహింపజాలకుంటిని. గురువు కటాక్షము వలన నేయారెండుశత్రులును నా కిప్పుడు కలిగినవి" అని దాసుగారు నుడిచిరి.

దీనినిగూర్చి నేనధికముగా విచరింపజాలను. దాసుగారు భద్రవర్తనబంధములకు విషయములనుగూర్చి చాలరీపు మాటలాడిరి. బాగుగా ఆరోగ్యము కలిగినవిష్ణుట చేయదలచిన పనిని ప్రస్తుతము చేయుచున్న పనిని వివరించిరి. దాసుగారికి గల దైవభక్తిని నేనప్పుడే బాగుగా తెలిసికొనగలిగితిని. అట్టిభక్తి వంగీయులకు చాలమందికి సహజమైయున్న ఆయనకుగూడ నట్టి భక్తి కలదిని నేనిదివరకు గ్రహింపలేదు. నేను సామాను వైద్యశాలలోనున్న పుడును అంతకుపూర్వము నాలుగేండ్లక్రితమును దాసుగారు నన్ను చూచుటకు వచ్చిరి. "గంగాతీరమున కొక పర్ణకాలను నిర్మించి అచట నివసింపగోరెదను" అని ఆ రెండుపర్యాయములను గూడ దాసుగారు తెల్పిరి. నేను పరిహాసపూరితలచి మీరు పర్ణకాలను కట్టించిన నేనుగూడ వచెదనిని పలికితిని. డార్జిలింగ్‌లో జరిగిన సంభాషణవలన నాసంతోషము తొలగిపోయినది. ఆయన విధిలేక రాజకీయములలో ప్రవేశించెనేగాని ఆయన ముఖ్యముగా కోరునది దైవచింతనమే యని నేను గ్రహింపగలిగితిని.

దాసుగారికిని నాకును డార్జిలింగ్‌లో జరిగిన సంభాషణల నన్నిటిని నేనిచట వివరింపలేదు. ముఖ్యవిషయములను మాత్రమే వివరించితిని. వ్యక్తులనుగూర్చి ఆయన తెలిపిన భావములను నేనిచట వివరింపలేదు.

ప్రతి దినమును మేమందరమును నూలు వడుకుమంటిమి దాసుగారి కుటుంబమువారందరను నూలు వడుకు చుండిరి. మహాదేవదేశాయి, సతీశబాబుగార్లును నేననుగూడ దాసుగారికి నేర్పితిమి. పొట్నాలోనే దాసుగారు నూలువడుక నారంభించిరి. దానిని నేగ్గుట కొకరిని పంపుటని రాజేంద్రప్రసాదుగారిని కోరిరిగాని అపుడు చాల జబ్బుగానుండెను. డార్జిలింగ్‌లో బాగుగా వడుకగలుగుదునని ఆయన తలచెను.

"నా ఎడమబుజము నొప్పియై త్రుమండును. ఆనొప్పి పోయినచో బాగుగా వడుకగలుగుదునగాని నాచేతులు బొత్తుగా స్వాధీనము కాకుండనున్నవి. నా భార్య నడుగుడు" అని దాసుగారునిరి.

"నిజమే చేసెందుకతాళముతీయుటకుగూడ ఆయనచేత కాక నన్నే పిలిచెదరు అని వసంతదేవిగారునిరి.

"అదియే స్త్రీలలోనున్నచమత్కారము. భర్తలపై సంపూర్ణాధికారమును కలిగియుండుటకు వారిని కీలుబొమ్మలను చేసేవేనదరు" అని నేనంటిని. అందులకు దాసుగారు కడుపుబ్బ నవ్వునాగిరి. అందరునుగూడ నవ్వునట్టజాలకపోయిరి. ఏడ్చు పచ్చినను నవ్వునచ్చిననుగూడ దాసుగారు ఆపుకొనజాలరు. ఆయన దుఃఖము వచ్చినపుడు ఏకాంతస్థలమునకు పోవుచుండెను. నసంత దేవిగారును అటులే ఇంత ఆపదవచ్చినను ఆమె తనబిడ్డల యెదుటగూడ కన్నీరు విడువదు. నవ్వు వచ్చినపుడు మాత్రము దాసుగారు నిండు సభలలోగూడ పకపకనవ్వి అందురునుగూడ నవ్వునటుల చేయుచుండిరి. మా సంభాషణకు దాసుగారి నవ్వే ప్రారంభమై యింటివారి నందరిని ఆకర్షించినది. దాసుగారు ఘంచముమీద కేర్ల

కలకత్తా సభలు

కలకత్తా సభల గూర్చి మా ప్రత్యేక విలేఖరి వ్రాసిన వృత్తాంతము వేరొకచోట గాన నగును. సభలవర్తమానమును గ్రహించుట కది తోడ్పడగలదు. కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహకసభ యందు, మహాత్ముడు అఖిలభారత కాంగ్రెసు సంఘాధ్యక్ష పదవికి రాజీనామా నీయదలచి యొక లేఖను పంపెనని ఆసోసియేటెడ్డు ప్రెస్సు తంతివార్త దెలుపుచున్నది. కారణము విదితమే. స్వరాజ్య పక్షమువారు కాంగ్రెసులో సభికసంఖ్యాకులుగ నుండుటచేతను, పండిత మోతీలాల్ నెహ్రూగారు స్వరాజ్యపక్షసంఘమున కధ్యక్షు లగుటచేతను, కాంగ్రెసు కార్యనిర్వాహకసభకు గూడ సభ్యులుగ నుండుట న్యాయమని, మహాత్ముడు కోరెననియు, సంవత్సరాంతమువరకు మహాత్ముడే అధ్యక్షుడుగ నుండవలయు నని తుదకు నిర్ణయింపబడె ననియు దెలియుచున్నది. రాజోవు అఖిలభారత కాంగ్రెసు సంఘసభలో నూలు చందాను దొలగించుచో, మహాత్ముడు రాజీనామా నిచ్చి నూలువడుకు సంఘ మును ప్రత్యేకముగ నేర్పరచునని సూచింపబడెను. ఇందాశ్చర్యమేమియు లేదు. నూలుచందాను తొలగించి, మహాత్ముని కేవల కౌన్సిలు సంచలనమును నడువవలయు నని కోరుట సమంజసము గానేరదు. కౌన్సిలు కార్యక్రమమునకు మహాత్ముడు ఏ మాత్రము అడ్డుపడడు. మీదుమిక్కిలి శక్తివంచన లేక సహాయపడునని గూడ తెలిసిన విషయమే.

నూలుచందాపరిస్థితి లెటు లున్నవి? గాంధీ-దాసు ఒడంబడికను తుదవరకు కొనసాగించి స్వరాజ్య బహిష్కారపక్షములమధ్య బెరిగిన సంయోగమును బలపరచుట వివేకము. దేశబంధు దాసుగారు జీవించియున్నచో, ఈ విషయమై పునర్విమర్శన కవకాశ ముండెడిదిగాదు. అయినను గాంధీమహాత్ముడు తెలిపినట్లు, దాసుగారి మరణము ఒడంబడికను మరింత దిట్టముగ నిరపరచెను. అయినను, ఇందలి ప్రాముఖ్యమును కనుగొనక, రెండు మాసము లయినను దానిని నిర్వహింపక ముందే కొందరు స్వరాజ్యపక్ష సభ్యులు అసంతృప్తి దెలుపసాగిరి. ఇరుపక్షములమధ్య సఖ్యముగూర్చు నిమిత్తము, మహాత్ముడు బహిష్కారములను వదలుకొని ఆత్మార్పణ గావించిన విషయమును, విమర్శకులు గమనింపకబోయిరి. ఆర్థిక నష్ట ప్రయోగము సంగ దేశమునందు గలిగినపుడు, మహాత్ముడు సలిపిన అద్భుతసహాయమును వీరు గుర్తింప రయిరి. మహాత్ముడు గావించుటలో ప్రతిఫల మాసింప జనుట నిశ్చయమయినను, మహాత్ముడు కోరిన స్వల్పవిధిని నిరాకరించుటవలన, కాంగ్రెసు

ప్రతిష్ఠ తగ్గుటయ గాక, నాయకులసంకల్పబలము గూర్చి సందేహములు ప్రబలకమానవు. ఏనిశ్చయ మయినను గావించినపిమ్మట, వెంటనే దానిని తృణీకరించుచో, ప్రతిపక్షుల కెంతచులుకన కలుగునో చెప్ప నక్కరలేదు.

మహాత్ముడు తననిశ్చయమును కొనసాగించు కొనుటకు వెనుక నెట్టిపట్టుదల జూపెనో గ్రహించి నవారు, నేడు లొంగిపోవుటలోగూడ నట్టి అద్భుత శక్తినే జూపుచున్నాడని గ్రహింపగలరు. నూలు చందాను సయితము దొలగించుటకు మహాత్ము డెంతమాత్రము జంకుట లేదు. కాని, నిర్మాణ కార్యక్రమమునకు బాత్తుగ చోటులేకుండు పద్ధతి మీద, కాంగ్రెసును నడుపుటకు మాత్రము మహాత్ముడు సమ్మతించుట లేదు. రాజకీయ వ్యవహారములలో స్వరాజ్యపక్షమువారు రెటుల దారి తీసిన నటుల బోవుటకు మహాత్ముడు సంసిద్ధుడుగ నున్నాడు. కాంగ్రెసును రాజకీయవిషయములలో నడుపుటకు స్వరాజ్యపక్షమువారికి సంపూర్ణావకాశ మిచ్చెద నని, మహాత్ముడు దెలిపెను. అట్టి తరి స్వరాజ్యపక్షమునకు ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వముదొలగి, కౌన్సిలు కార్యక్రమమును కాంగ్రెసుసభయే నిర్వహించుటకు వీలగును. కాంగ్రెసు పేరనే అన్ని రాజకీయవ్యవహారములు జరుగుచుండును. నూలుచందాను దొలగించుటకును, కౌన్సిలు కార్యక్రమమును కాంగ్రెసు చేపట్టుటకును, ప్రత్యేక కాంగ్రెసుసభ జరుగుట యవసరమని తోపక మానదు. అయినను, అఖిలభారత కాంగ్రెసుసభ కే యాయధికారము గలదని మహాత్ముడు దలంచి నటుల దెలియుచున్నది. కాంగ్రెసు అధ్యక్షుని యభిప్రాయమును కాంగ్రెసుసభ్యు లెవరును ఆక్షేపించెదరని తలంపము. మహాత్ముని యందు పరిపూర్ణ విశ్వాసము గలవారు, ప్రస్తుతసందర్భస్థితిలో వివాదమున కెడ మీయబోరు.

వివాదములతో ప్రొద్దుబుచ్చుటచేతనే దేశమిదివరకు తీరని నష్టముల పాలయ్యెను. కాంగ్రెసు సంచలనము తీరించెను. ఈ సమయమున మరల నేమాత్రము వివాదము చెలరేగినను, అధికార వర్గమువారి విజృంభణ మధిక మగుననుటకు సందియము లేదు. అందుచే వివాదరంగమును మరల ప్రారంభింపకుండుట విధి యగుచున్నది. బహిష్కారము లంతరించి స్వరాజ్యపక్షము కాంగ్రెసు పేరున కౌన్సిలు కార్యక్రమమును నిర్వహించుచున్నపుడు, కాంగ్రెసు సభవారి కార్యమును నిర్వహించుట సమంజసము. ప్రస్తుతస్థితి స్వరాజ్యపక్షమునకు తగినబల మొనగుట లేదు. ఉభయపక్షములును తీణత జెందుటకన్న ఒక పక్షమయినను బలమును సంపాదించుట యుక్తముగద. స్వరాజ్యపక్షమువారు కాంగ్రెసులో బలమును సంపాదించినపుడు, వారు దూరమాలోచించుటయు క్రము. మహాత్ముని ప్రోత్సాహమే ఇట్టి యనుకూలస్థితికి కారణ మయ్యె నని తలంపవలయును. స్వరాజ్యపక్షమున కన్ని విధములను తోడ్పడుటకు మహాత్ముడు సంసిద్ధుడుగ నున్నట్లు, స్పష్టమగుచునే యున్నది. మహాత్ముడే సంవత్సరాంతమువరకు, కాంగ్రెసు సభ కధ్యక్షులుగ నుండవలయు ననిన, గాంధీ-దాసు ఒడంబడికను అంతవరకయినను నిలిపియుంచి నూలుచందాను శ్రద్ధతో కొనసాగించుట స్వరాజ్యపక్షము వారి పరమధర్మ మని దెలుపనక్కరలేదు.

కలకత్తాలో నూలుచందాను గూర్చి జరిగిన చర్చలో, మహారాష్ట్ర స్వరాజ్యపక్ష సభ్యులు తప్ప తదితరులు నూలుచందాను తొలగింపవలయునని కోరలేదు. పంగదేశ స్వరాజ్యపక్షమువారు నూలుచందాను నిరసించుట లేదు. స్వరాజ్యపక్ష సభ్యులు పలువురు, కద్దరునిర్మాణమునకు మిగుల తోడ్పడుచున్నట్లుగూడ దెలియుచున్నది.

కౌన్సిలు కార్యక్రమ మొక్కటియు స్వరాజ్యసిద్ధికి తోడ్పడజాలదని నిశ్చయమయినది. బర్మేశాహ్లాద ప్రభువు ప్రసంగమే యందుకు నిదర్శనము. ఇందుకు తగినరీతిని జవాబువెప్పటకయినను ప్రజలకు శక్తి చాలకున్నది. ప్రజాశక్తి బలముగనున్నచో, ఇండియా మంత్రిప్రసంగము వేరొకరీతిని నుండెడిది. దాసుగారి యూహా సఫలమయ్యెడిది. కాని దేశమింకను అట్టిసోము నోచికొనలేదు. శాసనసభలలో సప్లయితను నిరాకరించుటతో, స్వరాజ్యపక్షసభ్యుల ధర్మము పూర్తిగాలేదు. సప్లయిల నిరాకరణము శాసనసభలకు వెలుపలగూడ జరిగినగాని, ఆత్మీయానమునకు విలువ యుండదు. శాసనోల్లంఘనాదిప్రయత్నములకు నిర్మాణకార్యక్రమ నిర్వహణ మత్యవసర మని, దాసు ప్రభృతులు గ్రహించుటచేతనే, దాని పంక కు తమ దృష్టిని తిప్పిరి. ఇక్కార్యమును, నిర్మాణకార్యక్రమమునందధికవిశ్వాసముగల గాంధీమహాత్ముడే నిర్వహింపగల సమర్థు లనుటకు సందియము లేదు. బహిష్కారముల నన్నిటిని వదలుకొనిన మీదట, నూలుచందా యొక్కటియే నిర్మాణకార్యక్రమము నకును, స్వశక్తిప్రవర్ధనమునకును, కార్యదీక్షకును చిహ్నమై దారి జూపుచున్నది.

దానినిగూడ రద్దు జేయుచో, పరాధీనదృష్టి దేశమునందు మరల ప్రబలుట సహజము. అట్టి స్థితి గలుగకుండ జేయవలయు ననిన కౌన్సిలు కార్యక్రమముతోబాటు, నూలుచందాను నిర్వహించుచు నిర్మాణకార్యక్రమమును శ్రద్ధతో కొనసాగించుట యవసర మని స్వరాజ్యపక్షమువారు గ్రహింపవలయును. శాసనసభలకు వెలుపల జేయుపనిని మహాత్మునికన్న నెక్కుడుశ్రద్ధతో నిర్వహించువారు మరియొకరు గనుపింపరు. ఇట్టిస్థితిలో నూలుచందాను తొలగించి మహాత్మునినాయకత్వమును కోల్పోవుట వివేకమా? వివేక మని దూరదృష్టిగలవారెంచజాలరు. నూలుచందాను తొలగించునెడల, మహాత్ముడు నూలువడుకు సంఘమును ప్రత్యేకముగ సాపించి, అందు స్వయముగ నూలువడుకువారి నే సభ్యులుగ జేయుటకు నిశ్చయించెను. స్వరాజ్యపక్ష సంఘమువారు కాంగ్రెసులో నిదివర కెట్టిసానము నాక్రమించుచుండిరో, నూలు వడుకు సభ్యులువారి రిటిసానము నికముం దాక్రమించెద రని త్రేలియుచున్నది. కాని, కాంగ్రెసుకు వెలుపల ప్రత్యేక సంఘముల నేర్పరచుటవలన, ఎట్టి చీకాకు గలిగినో స్వరాజ్యపక్ష చారిత్రము చెప్పకనే చెప్పచున్నది. అందుచే కాంగ్రెసునందైకమత్యము జూపి, గాంధీ-దాసు ఒడంబడికను నిష్కర్షగ కొనసాగించుటయే మేలని దోచును. నూలు వడుకు విషయమై స్వరాజ్యపక్ష సభ్యులు తమ దృక్పథమును మార్చుకొని, మహాత్మునికి పూర్తిగా తోడ్పడు

డుచో, విషమస్థితి దొలగిపోవును. అటుల గానిచో మహాత్ముడు నూలు వడుకు సంఘమును స్థాపించి, ఆ శాఖకొరకు తన శక్తిసంపత్తిని వివిధయోగించి, ప్రజలలో కార్యదీక్షను పురికొల్పుగలడు. మహాత్ముని నాయకత్వము సంగీకరించుచో అతనికి తగిన యువకాశము సిద్ధపడును. లేనిచో కార్యదీక్షను పురికొల్పుట కతనికి ప్రత్యేకముగ వీలు గలిగింపవలెను. మహాత్ముడు కోరున దదియే, మహాత్ముడి సమయమున ఆత్మార్పణమహిమను కనుబడిచి, దేశమునకు త్రోవజూపుచున్నాడు. దేశభక్తియే భారతీయుల ముఖ్యధర్మమని భావించుచున్నాడు. కలకత్తా సభలు బర్మోహెడ్డు ప్రభువుకు తగిన ప్రత్యుత్తర మొసగ లేదను సభిప్రాయము వ్యాపించియున్నను, కాంగ్రెసునందు చేకూరిన ఐకమత్యము అసహనవాదుల మూలమున చెడకుండుచో, త్వరలో తగిన ప్రత్యుత్తరము తెలుపబడుననుటకు సందియములేదు. ఉత్తరదేశింపులవలన, బ్రిటీషు అధికారులు భీతిజెందెదరని తలంచి ప్రయోజనములేదు. సత్య అహింసా సాధనములే భారతీయులకు ముఖ్యము. స్వరాజ్య పక్షసభలు అహింసాసందేశమును బలపరచి, సుహృద్భావమును పెల్లడిజేసినవి. ఇకనయినను బ్రిటీషు మంత్రులు సరియగుమార్గము చేపట్టుట ధర్మము. వారిరులు మెలగినను, భారతీయులు అంతఃసఖ్యమును బలపరచుకొని, ముందుకు నడుచుచో, సత్వర స్వరాజ్యసిద్ధి నేరును అడ్డగింపజాలరు.

గాంధీ-దాసు సమావేశము

ఛార్జిలింగులో గాంధీ-దాసుగార్ల కడపటి సమావేశపు వివరములు, ఈ వారము యంగు ఇండియా పత్రికలో గనుపించును. మహాత్ముని వ్యాసము జదువువా రెల్లరు కంట తడిబెట్టక మానరు. దాసు గారి అతిథిసత్కారమహిమను మహాత్ముడు చక్కగ వర్ణించెను. తమపై నారోపించిననిందలను పరిశీలించవచ్చునని, దాసు గారు మహాత్మునికి స్వప్రముగ దెలిపిరి. రాటమును గూర్చియు, కద్దరును గూర్చియు, దేశబంధు దాసు గారికి రానురాను ఎట్టి గాఢభక్తి గలుగుచున్నదో మహాత్ముని వ్యాసమునందు స్వప్రముగ గనుపించును. గ్రామ పునర్నిర్మాణముపై దాసుగారు తమ దృష్టిసంతను నిగుడించిరి. భగవంతుడు మరి కొన్ని సంవత్సరము లాయువును ప్రసాదించి యున్నచో, గాంధీ-దాసు గార్లిరువురు గలసి స్వరాజ్యస్థాపన సచరకాలములో గావించెడి వారనుటకు సందియములేదు. గ్రామములే స్వరాజ్యమునకు బునాదులు. గ్రామములనే స్వరాజ్య నిలయములుగ జేయవలయునను నూహ, మహాత్ముని కార్యక్రమమును గమనించినవారందరకును గల్గును. దాసుగారి సంకల్పము గూడ నితీనల పెల్లడియైనది. బర్మోహెడ్డు ప్రభువులు సైతము గ్రామములపై తమదృష్టిని నిలిపిరి. నెనుకనె టుల జరిగినను, గ్రామములపట్ల నికమిద ఉపేక్ష నహించుట నేరమగును. బర్మోహెడ్డు ప్రభువు ప్రసంగము ఉదారభూయిష్టముగ నుండునని, దాసు గారు నమ్మిరి. సఖ్యమును సుహృద్భావమును నుండుగ గనుపించిరి. మహాత్మునకు ఆశలేకున్నను,

తమకాశగలదని, దాసుగారు పలికిరి. కాని బర్మోహెడ్డు ప్రభువు గారు మాట దక్కించుకొనక బోయిరి. “బర్మోహెడ్డు ప్రభువు మనల నాశాభంగుల గావించుచో, శాసనసభలలో నేమిచేయవలయునో నాకు దోచలేదు. కాని ఒక్కసంగతి మాత్రము నాకు ధ్రువమయినది. మీరాటపు కార్యక్రమమును తప్పక కొనసాగించి, గ్రామములను పునర్నిర్మించవలయును. మరియొకమారు మనము కార్యశూరులము గావలయును. శాసనసభలలో మన శక్తిని ప్రవేశపెట్టవలయును. ప్రభుత్వమువారి సహాయముతోను, వీలు లేనియెడల వారి సహాయము లేకను దౌర్జన్యము లేకుండ స్వరాజ్యమును సంపాదించుటకు వీలుగలదని చూపవలయును. మీవలెనే నాకును దేశముక్తికి అహింసయే మత మయినది. అహింస లేకుండ శాసనోల్లంఘనము జరుగనేరదు. శాసనోల్లంఘనము నవలంబించుశక్తి లేకుండ, స్వరాజ్యము లభింపదు. శాసననిరోధమును జేయవలసిన యవసరము లేకున్నను, అందుకుదగిన సామర్థ్యము మన కుండవలయు”నని దేశబంధుదాసుగారు మహాత్మునికి విన్నవించిరి.

దాసుగారి అంత్యసందేశమును నిర్వహించుట ఎల్లరధర్మము గాదా?

అఖిలభారత దాసు స్మారకనిధి

దేశబంధు దాసుగారికి, వంగదేశము నెల కొల్పిన స్మారకనిధికి నాల్గులక్షలు ప్రోగయినవి. మహాత్ముని ప్రయత్నములవలనను, వంగదేశ ప్రజల తోడ్పాటువలనను మిగిలిన ఆరులక్షల మొత్తము త్వరలో ప్రోగగునని ఎంచెదము. బీదలు భాగ్యవంతులను భేదములేక, ఎల్లరును స్మారకనిధికి కాన్కల సమర్పించుచుండుట జూడ, దాసు గారిపై ప్రజల కెంతటిగాఢభక్తి గలదో విదితమగును. దాసుగారు వంగదేశీయుడయినను, వారు చేసిన యువకారములు అఖిల భారతవర్షమునకు మేలొనగూర్చుచున్నవి. భారతవర్ష స్వరాజ్యసిద్ధికి దాసుగారు తమ సర్వస్వమును అర్పించిరి. అట్టి మహామహునికి భారతీయు లెల్లరు గలసి స్మారకనిధిని నెలకొల్పుట ధర్మముగద. వంగదేశమున దాసుగారు ముఖ్యముగ వాంఛించిన శ్రీల వైద్యాలయమును నిర్మించెదరు. దాసుగారి పేర అఖిలభారతవర్షమునకు, మహాత్ముడు నెల కొల్పెడి స్మారకనిధిని కద్దరుకును, గ్రామపునర్నిర్మాణమునకును వినియోగించుటకు నిశ్చయించిరి. స్వరాజ్యపక్షమువా రిందుకు సమ్మతించిరి. ఈ పై రెండుకార్యములును దేశబంధు దాసుగారి కత్యంత ప్రിയము లని తెలిసిన విషయమే. మహాత్ముడే యానిధిని వసూలుజేయుటకు నిశ్చయించినట్లు, ప్రత్యేకవిలేఖరి తెలిపెను. నిధిమొత్తమును, వసూలు జేయవలసిన కాలమును ఇంకను నిర్ణయింపకున్నను, దాదాపు కోటి రూప్యములను వసూలు జేయవలయునను తలంపు మహాత్ముడు గనుపఱచెనట. ఈ మొత్తము నిర్మాణకార్యక్రమమునకు వినియోగమగుచో, అచరకాలములో గ్రామపునర్నిర్మాణమును, స్వరాజ్యసందమును నెల్లివిరియ ననుటకు సందియము లేదు. అక్టోబరు నెలలో మహాత్ము ఛాంద్రదేశమునకు విచ్చేయునని తెలియు

చున్నది. అప్పటికి ఆంధ్రదేశము గ్రామపునర్నిర్మాణముకొరకై చురుకుగ బనిచేసి, గాంధీ-దాసు గార్లపట్ల నిజభక్తిని జూపుగాక!

కలకత్తా కార్యరేషను అధ్యక్షపదవి

కలకత్తా కార్యరేషను కధ్యక్షునిగ స్వరాజ్య పక్షనాయకు నేల నియమింపవలయునో యూరపి యను సంఘమువారిలో చర్చించుటకు మహాత్ముడంగీకరించెను. అందుకు దగిన కారణములను మహాత్ముడు యంగుఇండియా పత్రికలో స్పష్టీకరించియున్నాడు. ప్రస్తుతపు అసాధారణపరిస్థితులలో రాజకీయాందోళనకును ముగిసిపోత ప్రచారమునకును సంబంధముండుట సహజమని మహాత్ముడు తెలుపుచున్నాడు. స్వతంత్రదేశములలో, స్థానిక వ్యవహారములను రాజకీయ సంబంధము నుండి కొంత వరకయినను తొలగింపవచ్చును. కాని ప్రస్తుతపరాధీనదశలో, స్వరాజ్యమును గాఢముగ వాంఛించువారే స్థానికసభలనుగూడ స్వాధీనపరచుకొనవలసివచ్చుచున్నది. కాంగ్రెసు పక్షమువారు స్థానికసంఘముల నుపయోగించునపుడు, నిర్మాణకార్యక్రమమునకు గల యడ్డములను తొలగించి, స్వరాజ్యసిద్ధికి తోడ్పడుచున్నారని గ్రహింపవలయును.

చి॥ లోకమాన్య తిలజ్జహారాజు

విగ్రహమును సరోజినీదేవిగారు కరాచీలో బహిరంగ మొనరింతురు

కలకత్తా, జూలై 18:— స్వరాజ్యపక్ష సభలకొరకు వచ్చిన కరాచీజిల్లా జాతీయ సంఘాపాధ్యక్షుడగు బి. కె. సిన్హా గారు జిల్లా జాతీయ సంఘముచే కరాచీ పట్టణమందు ఆగస్టు 1 వ తేదీని చిరస్మరణీయుడగు లోకమాన్య బాలగంగాధర తిలజ్జ హారాజు విగ్రహమును బహిరంగ పరచుటకు మహాత్ము నాయకుని నియమింపబడి కొరగా తాను ఆగస్టు 15 వ తేదీ వరకు వంగరాష్ట్రముం దుండు అవసరమగుటచే వీలులేదని యాపనికై సరోజినీదేవిని నియమించిరి. సరోజినీదేవి యందుల కంగీరించెను. జూలై 21 వ తేదీ కరాచీ చేరి సింధు ప్రాంతములందొక వారము సంచారము నేయును. (ఆ. ప్రె.)

జయతో గంగసారు గురుద్వార

అఖండపాఠ సమన్వయ

పంజాబు శాసనసభ్యుల కోరిక

నాభా పరిపాలకుని సమాధానము

అమృతసరము, జూలై 18:— జయతోనందలి గంగసారు గురుద్వారమునందు అఖండపాఠమును ప్రారంభింపనీయవలసినదని పంజాబు శాసనసభ్యులు తిండిద్వార గోరగా, అఖండపాఠము ప్రారంభించుటకు పూర్వము కాండను గురించి శక్తుసభ్యులతో ముచ్చటించుటకు తాను వారిని 19 వ తేదీ యందు గలసికొనెదనని నాభా పరిపాలకుడు సమాధాన మిచ్చినట్లు తెలియుచున్నది.

కనకానంద వచ్చిన దేవుడిమండి అకాలీజితను నాభా నుండి విడుదల చేయబడినది వర్తమానము తెలియుచున్నది.

నాభానుండి అకాలీఖైదులు విడువబడుచున్నారు

అమృతసరము, జూలై 19:— నాభానుండి చాలా మంది అకాలీఖైదులు విడుదలచుచున్నారని తెలియుచున్నది. కాని నిజవర్తమాన మింకను తెలియదు. (ఆ. ప్రె.)

మదరాసు వార్తలు

క్రాంతి హోద్యవర్తి:—ఈదినున హోద్యవర్తి
దు ఆక్టింగ్ ప్రధానాధ్యక్షులైన సైన్య, న్యాయమూర్తి,
విశ్వనాథశాస్త్రిగారు ఎ. వెంకటకృష్ణను, సభ్యులు అద్వైత
భాదర సాహెబుగారును హోద్యవర్తిగా తీర్చుకొనిరి.

సారకాయ స్వాములవారి పూజ

శ్రీమత్సరమహంస శ్రీమాన్ సారకాయ రామస్వామి
వారి పుత్తూరును సమీపమున నారాయణవరశ్రీమణున వారి
సమాధియందు క్రొవననామ సం॥ క్రావా శుద్ధ పంచమి సరియ
గు 1925-వ సం॥ జూలై నెల 26-వ తేది ఆదివార ముదయము
హస్తానక్షత్రమున 28-వ వహగరుపూజయను, వరుసటి
రోజున బీదల కన్నదానంబును జరుపబడును.

సానుభూతి సభ:—రిక్తి ఆదియప్పనాయునిపీఠ మ

ద్రాసు వైశ్యభాలకృష్ణసంఘమువారు కడచిన వారము సాయం
కాలము 4-సంకలకు వారివోలులో నాసంఘస్థాపకుల కురువడి
అశ్వర్థయ్యగారును కార్యదర్శిగా నుండిన విస్సంపెట్టి బ్రహ్మ
య్యగారును అకాలవృత్తువు వాలెవసించున నొకసభ జరిగెను.
దేయ ప్రార్థనసమాజపుస్థాపకు లగు చేపూరు మునీశ్వరయ్య
అధ్యక్షులవహించి వారి యాత్మకు కాంతి సౌఖ్యములకు దైవ
పార్శ్వన గావించిరి.

రాకపోకలు:—టి. వి. కేమగిరి అయ్యగారు శని

వారమునాడు విచ్చేసిరి.

ఎస్. శ్రీనివాసయ్యగారు కలకత్తానుండి నిన్న ఉదయ
ము తిరిగివచ్చిరి. ఎ. రంగస్వామిఅయ్యగారు నేడువయము వి
చ్చేసిరి. డా॥ జీలానిగారు భా. కా. స. నేడువయము విచ్చేసిరి.
గా॥ పానగలురాజుగారు నేడువిచ్చేసిరి. ప్రాశెనరు కాండేతు
గారు, నిన్న ఉదయం విచ్చేసిరి.

బెంగళూరులో నేడు జరుగనుండిన రైల్వేట్రాఫిక్ సంఘ
సభకై దక్షిణభాగియారైల్వే ఏజంటుస్టాటుగారును; బెంగాలు
నాగపూరురైల్వే మేనేజరు. ఎ ఈలిస్సునుగారును,
నిన్నరాత్రి మదరాసునుండివోయిరి. ఆలహాబాదునుండి నేడు
విచ్చేసిన రైల్వేదైర్క్టరు ఎస్. హెచ్. రీస్సగారు నేడురాత్రి
వోవనున్నారు.

సర్ అన్నావలెట్టిగారు మొన్నరాత్రి, టి. రాఘవ
య్యగారు నిన్నరాత్రి మొట్టమొదటయిరి.

రాయలు ఆర్థిలరీకమాండేంటు కర్న. ఇ హార్డింజి
న్యాయాచారు నేడువయము చెన్నపురివచ్చిరి. మేజర్ జనరలు
విల్లిసుగారుకూడ వచ్చిరి.

అభివృద్ధికాని కాగ్డర్శి జి. టి. హెచ్. బ్రాకనుగారు
మలబారు సంచారము ముగించి, నేడువయము విచ్చేరి

గవర్న మెంటు ఉద్యోగుల సహకార సంఘము

గవర్న మెంటు ఉద్యోగుల సహకారసంఘా
ధ్యక్షులగు డా. బి. ఎల్. గోపాలస్వామి అయ్యగారు పం
చాయతీల ప్రసెక్యూటరు జనరలు, నిన్నను సంఘముదిరమునందు
ట్రెజిరీనులో తర్జింపు సంస్థాపకులగు ఎస్. కృష్ణమాచారిగారి
చాయాపలము బహిర్గత మొక్కరై ఉత్సవమును వైభవముగ జరి
పిరి. చాలముంది సభ్యులు విచ్చేసిరి సంఘ ఉపాధ్యక్షులగు
డా. బి. ఎ. హనుమంతరావుగారు కృష్ణమాచారిగారిని గూర్చి
ముచ్చటించిరి. కృష్ణమాచారిగారు బోగ్డ ఆఫీసులో "సహకార
సంఘ"ములగుర్చిన ప్రావీటింగ్ అండ్ ట్రెంటుగా పనిజేసి సహకో
రోధ్యమునుయొక్క నంచి చెడ్డలకు బాగుగ గుర్తించిరి. ఇట్టి
సహకారసంఘములు కార్మికులకు రయిలకేగాక, ప్రభుత్వో
ద్యోగములందును అప్పటికాగ్రహముగా లాభకరముగ నుండు
ననియెంచి, వారికి వివేచనవిధానము నేర్పవలెనని జలంచి,
అట్టి సంఘము నొకదానిని 1912 ఆగష్టులో స్థాపించి తగిన
నిబంధనల నేర్పరచెను ఈరొట్టములో కల్ల ప్రశ్నమున
నిట్టి సంఘమును స్థాపించుటయేగాక, మూడేండ్ల వరకు
తానే కార్యదర్శిగనుండి చాల మేలొనగూర్చెను.

గోపాలస్వామి అయ్యగారు పటమును బహిర్గత మొన
ర్చునపుడు కృష్ణమాచారిగారి ఎక్కుడుగ ప్రశంసించిరి. ప్ర
భుత్వమువారు సహకార సంఘములను అనుమానముగ జూచు
చున్న సమయమున యీ సంఘమును స్థాపించి ప్రభుత్వోద్యోగు

చీటీఫండు లాటరీయా?

(హోద్య)

ఈదినున న్యాయమూర్తి సి. వి. విశ్వనాథశాస్త్రి
గారు, ఒక సివిలుసిటిషనునందు తీర్పుచెప్పుచుకొన్ని సందర్భము
లందు చేట్టేండు లాటరీగావనునట్లు తీర్పుచెప్పిరి

ఈకేసునందు ముద్దాయియగు మయామదిర్ కాదరు
అనునతడు పలని గామముందు (మధురజిల్లా) ఒక చీటీఫండును
నిర్వహించుచుండెను ఆఫండునందు, ఫీర్యాదియగు వెల్లకంటి
రాతరుగూడ నొకసభ్యుడు ఈవిధియందు 500 మంది సభ్యులు
గలరు. నిధి నిబంధనలప్రకారము ప్రతిసభ్యుడును మొదటి
వారము మూడుపైసలను తరువాతవారములందు ఆరుపైసలు
చొప్పునను చెల్లించుచుండెనెను. లాటరీవేయగా మొదటి
వాయిదామొత్తము నచ్చినవాడు తరువాత వాయిదాలకు
చెల్లింప నక్కరలేదు ఈ చీటీఫండునకు 50 కలలుమాత్రమే
పరిమితి. ఎవరికైనను ఈలోగా, లాటరీ రానియెడల వారి
చ్చినమొత్తము తిరిగి ఇచ్చివేయబడును.

ఫీర్యాది తనకు లాటరీలో రాలేదనియు అందుచేత
నొసగినమొత్తమును తిరిగి ఇయ్యవలెననియు దావాతేగా,
ఇది లాటరీయనియు అందుచే మొదటచ్చినధనము తిరిగిఇయ్య
నక్కరలేదనియు ప్రతివాదులరెండు వాదంబుడెను. జిల్లా
మునసబు ప్రతివాదులవాదన నంగీకరించి కేసును కొట్టివేసెను.

హోద్యవర్తి వాది అప్పీలుజేసి, చీటుఫండునందు,
చెల్లించిన ధనమును తిరిగి ఇచ్చివేసెద మను మరతుగలరు గాన
నది కల్తాక్షాణాసముక్రింద చెల్లనని వాదించెను. న్యాయ
మూర్తిగా రా వాదననంగీకరించి డిక్రీనిచ్చెను వాదిరెండున కె.
ఆరావచురు ఆయ్యగారును, ప్రతివాది తరపున కె. ఎస్. స్వామి
నాధనుగారును వాదించిరి.

సహకార సంఘములు

సెంట్రలు బ్యాంకుల ఆర్థికస్థితి

మార్చి 31 వ తే దీ తో అంత్యవయ్యే మూడునెలలో
అన్ని సెంట్రలు బ్యాంకుల ఆర్థికస్థితినిగూర్చి ప్రభుత్వ కార్యదర్శి
యిట్లు ప్రకటించెను—

మదరాసు సెంట్రలు అగ్జును బ్యాంకులో యీ మూడు
నెలలయందు చెల్లింపబడిన వాళ్ళామొత్తము రూ 20,700 లు
పాచ్చెను. ఇతర బ్యాంకులలో రు 144,076 పాచ్చెను.

చివర, రోజునకి మదరాసు అగ్జును బ్యాంకిలో ఋణము
పుచ్చుకొను పరిమితి రు 11,09,926 వరకు మించిపోయెను.
బ్యాంకుయొక్క ఆదరైజుడు కాపిటలు పాచ్చించుటనగూర్చి
సమిష్టిసభలో విచారించ కార్యనిర్వాహకవర్గమువారు నిశ్చ
యించిరి.

ఇతరబ్యాంకులలో గంటూరుజిల్లా సహకారబ్యాంకింగు
యూనియను, శ్రీవిశ్వేశ్వరబ్యాంకు, రు 89,496, రు 5677
యొక్కన ఋణముల కైకొనినవి ఋణముల నాధ్యమైసంత
త్వరలో తగ్గించవలెనని గంటూరుజిల్లా బ్యాంకునకు వ్రాసి
యొంటిని.

అన్ని బ్యాంకులయందుగూడ ప్లాయిడు రిపోర్టులు సరి
గనే యున్నవి.

ప్రభుత్వపు టు టిరుపు

ఇదివరకు రిపోర్టుపై ప్రభుత్వ ఉత్తరువులు ప్రకటించ
బడిననుగూడ మదరాసు బ్యాంకు యింకను ఋణములను వితి
విారి కైకొనుచున్నది దీనిని తగ్గించుటకు రిపోర్టువారు తగిన
చర్య దీసికొని, జూను లాభరన ప్రత్యేకముగా రిపోర్టు
జేయవలెను.

జి. టి. హెచ్. బ్రేకను.

ఒక కంపెనీని మోసగించుట

బొంబాయి, జూలై 18 — కలకత్తాలోని బాబియో
దాసు రామమోకంపెనీని కొన్ని నాటాల సందర్భమున జూను
26, 29 తేదీలలో రు 100, 800 వరకు మోసగించినాడని విశ్రి
యం ఆర్థరుహాల్ అనే యూరపియ నొకడు నేను నేడు మే
జిస్ట్రిటు యొడుటికి తీసుకొని రాబానెను పోలీసు వారి నిచ్చి
ముద్దాయిని కలకత్తాకు తీసుకొనిపోవలెనని మేజిస్ట్రిటు త్త
రువు చేసెను.

లండన్ ఒక్కో శ్రేష్ఠమేలొనగూర్చిన ఆచార్యులనారికి తా
మెంతయు కృతజ్ఞులమని చెప్పిరి. ఈ ఉత్సవము జరిగిననేటి
దివము అతిని 60 ఎ జన్మదినముగూర్చి ద్వితీయముగా ప్రశంసా
ర్తముని ఆయన సభించిందురు తీర్మానించిరి. వారి కాటు
రాశోగ్యముల గొరుచు సభను ముగించిరి.

ఆంధ్ర సభ

ప్రతాపరుద్రయ్య, కన్యాశుల్కనాటకములు

తెనాలి నాట్యసభవారి సహాయముతో, ఆంధ్రసభవారు
పైసాటకములను రెంటిని ప్రదర్శించి, చెన్నపురి పౌరులు ముద
ము గొలిపిరి. నిన్నటిదినము గావించిన ప్రతాపరుద్రయ్య
ప్రదర్శనము పలు స్థముల మెచ్చదగియున్నది. విద్యాధికులు
ప్రధానపాత్రలను రించి, భాషప్రదర్శనము గావించుటవలన
నాటకకళకు మిక్కిలి ప్రోత్సాహము గలుగును. యుగం
పాత్రధారులగు గోవిందరాజు వెంకట సుబ్బారావుగారి క్క్ర
ఆంధ్ర దేశము నందిన వరకే వ్యాపించియుండుటచే,
వారి నటనము నిట నర్జించుట యనవసరము.
నారిక్కిలి దగినటుల, తమ పాత్రను సమర్థతతో నిర్వహించిరిని
జెప్పిన జాలును. యుగంధరుడు రాజనీతిచతురుడు, ఢిల్లీకు
ల్లానులను గజగజ హాకించిన మహాయోధుడు రాయబారపు సేవ
మున వచ్చి తమ రాజును కొంపోయిన వల్లిఖాను మాయోపాయ
ములను భగ్గుము నేయుటకు తన కక్షిసంతెను వినియోగింప నిశ్చ
యించిన మహామంత్రి. అట్టి మహాపురుషుడు తనకులేని పిచ్చును
దెచ్చిపెట్టుకొని యభీనయించుచు, ఢిల్లీనగర మధ్యమున "ఢిల్లీ
గుల్తాను పట్టుకపోతాకా" అని నిర్భయముగ కేక రిడుచు రక్షక
భటులకు సైతిము విభ్రాంతిగలుగజేయునపు డెట్టి నటనా సామ
ర్థ్యము జూపవలయునో యూహింపవచ్చును. ఒక వంక యు
న్యామము, వేరొక వంక రాజనీతి కాశ్యము చూపవలయును.
శేషార్థమున తన పరివారమునకు కర్తవ్యమును జెల్పుచుండవల
యును. ఇట్టి సందిగ్ధతను ప్రదర్శించుటకు, అధిక వైపు
మునరమని జెప్ప నక్కరలేదు. బూటక రాజును చాకలి
చేరిగాని పాత్రను ధరించిన ముక్తి రామానుజా చార్యులుగారు
ఆపాత్ర కెంతయు యొప్పియుంకిరి. సింహాసన మెక్కించినను,
ఒక్క ఆరగంటసేపయినను తన ప్రాత్ర యలవాటులను వదల
లేని చేరిగాని చేష్టలు, ప్రేక్షకులను కడుపుబ్బు ప్రియించెను. వల్లి
ఖాను పాత్రధారులగు నంపూరు శేషచార్యులుగారును, చెకు
ముకి, విద్యానాథ, కృష్ణాఖాన్, పాత్రధారులను, తక్కుంగల
వారును తమ తమ ధర్మములను చక్కగ నిర్వర్తించి నాటక
విజయమునకు తోడ్పడిరి

కన్యాశుల్క నాటకమునకు గీతమే ముఖ్యపాత్ర. మొన్న
టిదినము ప్రదర్శింపబడిన కన్యాశుల్క నాటకము ప్రేక్షకుల
సధికముగ నాకర్షింపకబోయినను రానివారలకు ఆకాశంగ హేతు
వయ్యెను రామానుజాచార్యులుగారు గిరిశంపాత్రను జయప్రద
ముగ ప్రదర్శించిరి చెప్పగలము. గిరిశం ఈకాలపు హీకలా.
క్రాపు జట్టు, నోటిలో సిగరెట్టు, కాలికి బూట్లు మేజీళ్లు,
మొడలో నెక్కె, మున్నగు నవనాగరిక లక్షణములన్నిటి గలిగి,
లోతులేని ఆంగ్లవిద్య, పనిపాటులు లేని జీవనము డాబుదర్ప
ములతో మోసబుచ్చు ప్రవర్తనము, నియమరహితమున నడచడి
ఎప్పటికయ్యది ప్రస్తుతమున పద్ధతి నలంబించెడి గిరిశం, ఆంగ్ల
విద్యరాని చాంచులగు టోపిబెట్టుట వింతగాదు. అట్టి గిరిశం
పాత్రను, క్రిక్కిరింపుల గురూడ అప్పారావు పంతులుగారు
కడుసవర్థతతో పోషించి తమ ప్రతిభను లోకమునకు చాటిరి.
కవివృద్ధయమును గ్రహించి రామానుజాచార్యులుగారు కడు
నిపూతతో తమ ధర్మమును నిర్వహించిరి. నాటకమును
అసంపూర్ణముగ వదిలివేయుటమాత్రము యసంతృప్తికి కారణ
వయ్యెను.

తెనాలిఁటులు చెన్నపురికి పరియోగమారు విచ్చేసిన తను
ప్రదర్శనా కౌశల్యమును గనుబడి చెన్ననగరాంధ్రుల కాష్టో
దము గలిగింప గోరెదము.

ఆత్మ సమర్పణము

లాహోరు, జూలై 18:—నెం 2, ఎనవ వలె త్రావె యి
లు గాగ్ల స్పేసుగారు ఒక ప్రయాణికుని ప్రాణములను గాపాడు
టకై తన ప్రాణములను గోల్పోయెనని రిపోర్టులవార్తయొకటి
దెల్పుచున్నది. ప్రయాణికుడు హైదరాబాదు, ఇతడు బుధవార
మునాడు రాత్రి రైలులో కెక్కి చెక్కుమాదినుండిజారిపట్టు
ఫారమునకును రైలునకునుమధ్య పడెను. వెంటనే గార్డు వానిని
రక్షించుటకు బోయి తానేబారి పట్టాలినిద పడి రెండుతునుక
యొగ్గును. రానల్పిండి ఆస్పత్రికి గార్డు శవమును దీసికొనిపోయి
మిలిటరీ గౌరవములతో అంత్యక్రియలు జరిపిరి. రక్షించబడిన
ప్రయాణికునకు మాత్రము స్వల్పమైన గాయము లుతగిలి అభివృద్ధి
గాంచుచున్నాడు.
(అ. వె.)

స్వరాజ్యవత్సము లంచముల బెట్టెనా?

దేశబంధువై నింద!

మహాత్ముని ప్రత్యుత్తరము

గాంధీమహాత్ముడు యీవారపు యంగిడియాలో నిల్చి వ్రాయుచున్నారు —

దేశబంధు స్వరాజ్య పథంలో నేను మాట్లాడుచు బామనీహాలు పద్ధతులగుర్చి సమర్థించుచు జెప్పినదానికి కొందరు తప్పుబట్ట కొనిరి స్వరాజ్యపథంలో అట్టి విషయమును గుర్చి చెప్పుట సరసముగ లేదని వారివాడును ఏదిమాట్లాడిన యుక్తమో ఆవి చక్షుణ నాకు గలదని నమ్మెదను. నేనేమిదేయుచుంటినో నాకు తెలియును. నేను దేశబంధు జీవితమును గుర్చి కలకత్తా విద్యా గృహకు దెలుపుచుంటిని. బామనీహాలు పద్ధతులను దేశబంధు అనుస రించిన వివరమును గుగుసలు నామనస్సులో నుండెను నేను దేశబంధుతో ఆవిషయమై సంభాషించిన సంగతి మనస్సులో బాగా జ్ఞాపకముండుటచేత, ఆయభియోగము దాసుపై బడనే యుట కంతమాత్ర మాధారములేదని తెలుపకున్నయెడల తోటి మిత్రుల కకచారముజేసివాడునగుదనిని తలచితిని. సుప్రసిద్ధదేశ భక్తులు చనిపోయిన పిదప వారిలోపనులను కప్పిపుచ్చి వారి స్మరణను పవిత్రము జేయజాలము వారిలో లోపములేమియు న్నవో వారి నొప్పుకొన్నపుడు మన నాయకులను స్మరణజేయ వచ్చును దొంగతనముగ లోపములను కప్పిపుచ్చి అనాహితే వారులేరనుట సంగతగాదు బామనీహాలు పద్ధతులను దేశబంధు అనుసరించునెడల మన మామయమును ఒప్పుకొనవచ్చును ఆయ నలోనున్న సుగుణములన్నిటిని అయూర్ధ్వములుగ చలించి యేదైన ప్రత్యేకపద్ధతు లున్నయెడల జాగ్రత్త నుండవచ్చును కాని ఆయన ఆపద్ధతులందు అసలొకసలేదని మకు నమ్మకమేర్పడిన పుడు విశ్వవిద్యాలయపు విద్యార్థులయెడల మాట్లాడుట కవకా శము గల్గినపుడు జైలు బెట్టుటకు దప్ప మరెప్పుడును మంచిసహ యమదొరకదనుకొంటిని.

అయితే బామనీహాలు పద్ధతులేమిటి? నిజమునో కా దో నాకు తెలిసిన సత్యమేమగా అమెరికాలో ఒక కళా మను ష్యులున్నారు వారు కాల్వోరేమనులలోను ఆఫీసులలోను త మ పనియేసిననున్న తెరవేర్చుకొనుటకై బహిరంగముగను ర హస్యముగను గూఢ నానాపద్ధతులను మోసము లంచము మున్న గునాని నన్నిటిని రొచ్చిమైస సంకోచములేకుండు సుపయో గించెదరు ఇట్టిని దేశబంధు యెప్పుడును అనుసరింలేదని ఆ యన ముఖ్యులు కొందరును దాక్షిణ్యంలో దేశబంధువే యెప్పు కొని చెప్పిరి ఈవిషయమై చర్చయును విచారించి యిట్టి లంచ గొండితన మేమియు లేదో ప్రపంచమునకు చెప్పివేయవలసిన దిగ దేశబంధువే కోరుచు దాక్షిణ్యంకు నన్ను ఆహ్వానించెను. ప్రథమమున బామనీహాలును పరీక్ష చేయుట కవకాశములేదు. ఇకను దేశబంధుగాని ఆయన అనుచరుల స్వాగ్రహమునకై చేయవ లసిన పనులేమియు గాన్పించుటలేదు అట్టివాగు ఆయనతో చాలకాల ముండవలయు. కాబట్టి యెవరైనను మహాకరికి లంచ మానునది యిచ్చినయెడల స్వాగ్రహింప ప్రయోగమునకై యుం డునటెను. కాని నామట్టుకు నేను రెండు రోజుల క మల లంచములను భేదమేమియు దియను దేశబంధువైనను అట్లు జేయలేదు ప్రభుత్వమువారు లంచములను, ఆవిసేపనతులను చక్రగిరాస్త్రము జేసెట్టినను ఆయన కావలెనన్నను అవినీత పద్ధతులద్వారా దేశమునకు మోక్షము గలుగజాలదని ఆయన నా తోగట్టిగజెప్పెను సత్యమేమనగా యీకాలమునకు కాపలాభ లంచము, అసెంబ్లీలోను మంచి కట్టుదిట్టములుగగొ శిక్షణమునొం దన రాజకీయపక్షములను కిడియే మొండికిసారి శపథమున గౌరవపరులుకు ప్రభుత్వమువారు తాముయెగల పనుల-ల్ల జేసిరి. ఇంకను మిగిలిన రాజకీయపక్షములును లంచములనుగుర్చి నవదంతులుగాని మాటలుగాని వివరమునకు సిగ్గుగలదుగ లేనసాగిని కట్టుకొనించి కాపలాభలో ముఖ్యము సమయమున యితరల సహాయమును జొందుటకై దేశబంధు లంచముల చెట్టె నని కొందరు నమ్మువారుగలరు.

నాకు దీనిసంతకంపై యీయించివేయుటకు మూలము గాన్పించుటలేదు ఆయన అట్లుచేసినని స్పష్టముగ నిర్ధారణజేయ గల్గినను దేశబంధు చేరు యేమియు మొక్కబోదు. లోలోపల రహస్యముగ జెప్పకొను రహస్యము జైటిలంకరకను దెలియుట మంచిది. ఈనిందయించియును దేశబంధుమీదనేగాదు. ఆయన ఒ

దక్షిణ ఇండియా యందలి అస్పృశ్యులు

వైకంఠత్యాగహము - సత్యాగ్రహల దీక్ష

(సి. యస్. ఆంధ్రూను)

సిరియన్ ప్రాంతమునకు సంగమమువారిచే నిర్మింపబడు అనాధశిశువలయునును శిశుభూషణపథోన్మయమును సలుపనల యునని జనవరి నెలలో కొచ్చిను రాజ్యమందలి మన్నావకుళం నుండి నాకు ఆహ్వానమువచ్చెను 1924 సంవత్సరపు నరరలలో చావుతప్పించుకొని బ్రతికినకొరికొర కీశరజాలయము సాపింప బడినది. ఈ అనాధులలో అస్పృశ్యులనేకులున్నారు. అస్పృ శ్యులను పూర్వాచారపరాయణులగు హిందువులుతాకరు తాకి మైల తగలనను సాంప్రదాయ మున్నది

వీరిలో కడపటిజాతికిరిననారు నాయడీలు వీరుగా మములవెలుపల ఆడవులలోనివాసముల సేర్పరచుకొనియుండురు. పూర్వాచారపరాయణులకు 200 గజముల సమీపమునకు నైన రారు ఎంతోదూరమున నిలిచి మాటచెప్పవలయును పూర్వా చారపరాయణులు వీరికేమైనదానమివ్వవలసిన ఆపదవును దారిలో పడవైచి వెళ్లేదురు వారుకొంతదూరముపోవునంతకా లము వేచియుండి అస్పృశ్యుల ఆపదవును తీసికొనెదరు. సా నుభూతితో వీరినగ్గర చేర నే నెన్నియో మారులుప్రయత్నించి తినిగాని వారు నన్ను చక్కరహస్యక పరిశ్రమివామండెడి వారు.

అహమోహ్యమును జాతీయోద్యమము ప్రారంభమైన న మొదలు మానవులకును మానవులకును ఇట్టి అమానుష భేదము ల సేర్పరచు సాంప్రదాయములు ఒక్కొక్కటి అంతమొందు చుండును కడచిన సంవత్సరము ఎట్లు వీలుగచ్చినప్పుడు ఉన్న ర జాతులకుచేరినయునకు లెందరో అస్పృశ్యతాదోషమును పాటించి పక నాయడీలు వరసలవారీనుండి తప్పించిరి.

భారతదేశమున సాంఘికసంస్కరణము ముగియక కొన సాగుచున్నదని రూఢిగ చెప్పనచ్చును 1921 సంవత్సరమున గాం ధీమహాత్ముని మాటలూబు అడ్డములేకుండును, దేశమునందు ఉ న్నతిమగు భర్తృబుధిచైతన్యవృద్ధి వ్యాపించియుండెను ఇప్పుడు ప్రజలయంద బట్టి భర్తృరూపులు లేకున్నను అనాధివహప్రవాహ మింను అవిచ్ఛిన్నముగ పారుచున్నది

దక్షిణ ఇండియాదేశమున, అస్పృశ్యతానివారమునకై గొప్పసంక్రామము జరుగమండ అసామునందు వరియొక సం స్కరణోద్యమము విజయముగార్చుచున్నది సర్లగుండు త్రా గురు తిరుతిరు నిషేధించును ఉక్కుమొకటి అసాములో ప్రారం భమైనది అస్పృశ్యతాదోష మొట్టొకటి అంతమొందవలయునో నల్ల మందు మపయోగించు ధ్వజభాసనునుకూడ రూపుమాపవలసి యున్నది. 60 సంవత్సరములనుండి ప్రభుత్వమువారు ఎట్టిపనిచేయ జాలకుండిరి మహాత్ముడు ప్రదేశములందు పర్యటనమొనర్చిన ఒ కకాలదినములకే గొప్పభూమిలములు కనబడెను నల్లమందు ఖర్చు సగము తగ్గెను. ఇంకనుకర్మమన్నది. ఈ అభ్యాసమును మానిన వాగు విరల ఈవ్యవహారమునకునానక చిహ్నములు కనుపడుట లేదు రాజకీయములను సంచంధించిన ఉక్రేకము చల్లారినపిమ్మ టకూడ ఈజాతీయోద్యమమునల్ల కంగిన సాంఘికసంస్కరణ లాభములు కాశ్యతకుగ నిలిచియుండగలవు.

వైకంఠత్యాగహము

అసహాయవాదుల ఆహ్వానముపై తిరునామ్మూరునందొ వైకమునకు నేను వెళ్లితిని అచ్చుల అస్పృశ్యతానివారసంధం భము తీవ్రముగనుండెను. గ్రామము గ్రామము దేవాలయమున్నది దేవాలయముచుట్టుమున్ను వీధులలోనిపూర్వాచారపరాయణు లు అస్పృశ్యులను నిర్వాహించిరి అసహాయవాదుల బ్రాహ్మ ణులు కొందరు అస్పృశ్యులను ఆవిధులలోనికి తీసికొనవలస ప్ర యత్నించిరి ఎట్టి దోషస్వరూపమున ఎన్ని బాంబులైనను భ రింప సంధ్యైరి. పూర్వాచారపరాయణుల ఆగ్రహమునకు గరియైరి మరణమునకు కూడ వెనుదీయలేదు.

అప్పుడ పోలీసునాగు అడ్డపడెననుచున్నెను దీదేనాలయము చుట్టునున్న వీధులయందు అడ్డనుగలచి కాపలావేయుట అసాధ రమయ్యెను అసహాయవాదులు పోలీసునాగు కాపలావేయుచున్న

కర్ణిమీదగాక ఆయనపక్ష ముండిమీద గలదు. ఆయన యిప్పు డు సునమగ్నలేకున్నను ఆయనపక్ష ముండివేయున్నది. ఎనిరై చును ఆపక్షమిచ్చి అవినీతపద్ధతులగుండెనా యని కాగడాలును బెట్టి కోధించు నెడల అందుకు తాళియుండ గల సావత్త్యము గల్గియుండునని నాకు భావము

నిషేధింపబడిన ప్రదేశమును దాట ప్రయత్నించుటయు పోలీసు వారిని నిర్బంధించి కారాగృహములను పంపుటయు సంభవించె ను. ఉత్సాహం రలు యునకులు ప్రతిక్రియచింతలేక శాంత ముగ పోలీసువారినిదుటనిలచికారాగృహమునకుపోవ దృఢసంకల్పమును తెలుపుచుండిరి ఇట్లు కొంతకాలము జరిగెను. జైలసంఖ్య అధికమగుచుండెను. అప్పుడుపోలీసునాగు సత్యాగ్రహులను ని ర్బంధించుట మానివై చిరీధులకు అడ్డముగ నిలిచి కాపలావేయు చు అస్పృశ్యులనెవ్వరిని లోనికి రానివ్వకుండోయచుండిరి. పరి శితు నిర్బంధింపబడిన వైకంఠత్యాగహము సత్యాగ్రహులలో ఒకబ్రా హ్మణుడు ఒక అస్పృశ్యుడు నిషేధింపబడిన ప్రదేశమును దాట ప్రయత్నించుటయు, పోలీసువారిని నిర్బంధింప అడ్డపడుట యు జరుగుచుండును. ఏవక మువారు ఎక్కువ ఓర్పుచూపుదు రో గ్రహించుట కిది యొకపరీక్షగయుండెను శాంతియుతముగ ఈ నిరోధము కొనసాగుచుండెను.

వైకంలో నాలుగువీధులయందు నిలిచియున్న సత్యా గ్రహులను నేను చూచితిని. దేవాలయమునకు నాలుగురైపుల ద్వారములుండెను నాలుగురైపుల వీధు లుండెను. ఈ వీధులయందు అస్పృశ్యులు తిరుగవలెదు. నాలుగువీధుల కొనలయందును ఒక బ్రాహ్మణుడు ఒక అస్పృ శ్యుడు ప్రక్కన నిలిచి ఒక ప్రవేశంప సుమారురై యుండెదరు. మరియొక సత్యాగ్రహి రాటను పై రైలుపడ మ వారి ప్రక్క కూర్చొనియుండును. వారి ఎడట ఇరువురు పోలీసువారు కాప లావేయుచుండిరి. ఆరగలలొ పర్యాయము పోలీసువారితో పాటు సత్యాగ్రహులుమాడ మా ముందురు. ఉదయమునుండి నిలిచియున్నవారు విక్రాంతిపుష్ప కొరకు క్రొత్తివారు ఆస్థాన మునందు నిలిచియుండెను. రాత్రియందు సత్యాగ్రహమును పోలీసుకాపలా రెండు నిషేధించుటకు శిశుభూషణములవారు సమ్మతించిరి. ప్రతిదినము ఉదయము ముందు సాయంకాలము వరకు ఇట్లు జరుగుచుండెను

మొదటి పట్టుదల

వీధికొనమునున్న సత్యాగ్రహులు చూడగలే నరి పట్టు దల వారి ముఖములయందే స్పష్టముగ సహసముండెను ఒక సంవత్సరము వారు ముగ్ధివృత్తులతో బోరాడుచుండిరి. అస్పృశ్యులు అంటువ్యాధుల్లే పీడింపబడిరి కాని సత్యాగ్రహ మును మాత్రము వారు రవలలేదు వర్ణకాలమున నరరలు వచ్చి నపుడు గ్రామమునందలి వీధులన్నియు నీటిలో నునిగిపోయెను పోలీసువారు పడవలపై ముగ్ధులొడ్డయందు గనీ వేయుచుండిరి. కాని అసహాయవాదులు నరరలను లక్ష్మీపైర్చిక రొమ్మురకు పారుచున్న ప్రవాహములయందు ఈడుకొని వచ్చి ఆనీటియందే మూడుగంటకాలము నిలిచియుండెనొక ఆకాలమున మూడు గంటల కొకపర్యాయము సత్యాగ్రహులు మారుచుండెడివారు. ఇన్ని కష్టములతోపాటు సత్యాగ్రహుల నివాసములు ఇరగల లల్ల కొట్టుకొనివారడెను కొట్టెడినగులు నిర్వహించిని అన్న మునందుకొనుటకునూడ వీలులేకపోయెను పలువురకు జ్వరము లిగెను అయినను వారు సత్యాగ్రహమును నడలలేదు

మహాత్ముని రాక

స్వగృహసేవకులు సత్యాగ్రహ ఆశ్రమమును ఏర్పరచిరి సత్యాగ్రహము అనుబంధములు తీర్చిదిద్దవలసిన మనిన యుచి తిమగ నుండును కాని ఆ అనుబంధమే అగ్రమునూడ ఇమిడి యున్నది ఈ సందర్భమునకు మోపటినుండి మరసంబంధముగు ఆధారమొకటి ఉండుడెను భారతదేశమున శివశిలతో విక నింపు అన్ని ఉద్యమములకు మరసంబంధము తీర్చవలయుండును. గాంధీమహాత్ముడుకూడ వైకంఠత్యాగహ తిరునామ్మూరురా ణి ఉదారనంతరాలు. ఈసత్యాగ్రహము అంతమొందవలయున నియే ఆమె మనసునందుద్దేశి నుంచెను అన్ని జాతులవారు దేవాలయముచుట్టునున్న వీధులయందు తిరుగలకు ముక్కుగల నారయియుండినలయుననియే రాణిగారి ఇంక కాని ప్రబాధి ప్రాయము అనుచులనుగ పోగనంతిరద డిగ్గునొచ్చియిం దుట శ్రేష్ఠమని వారు తలచిరి వీలయిన ప్రబాధిప్రాయము మారిన సత్యాగ్రహుల విషయము కాశ్యతకుగ సంతృప్తముగ ను నిలిచియుండును.

మహాత్ముని వైకంఠత్యాగహమునల సాత్వికనిరోధవిధాన మునందుకూడ ఒకమార్పుకె గెను ప్రబాధిప్రాయముమారి ప్రబాధి నిపట్టరానుభూతిమాపునందునకు సత్యాగ్రహులు అవీ ధులయందు ప్రవేశింపవలసిట్లుచూచిని మహాత్ముడు హితమొన గెను. అదేమి, మన సత్యాగ్రహులు ప్రమాదము లొనర్చిరి పో లీసునాగు కాపలా వహించిరి వీధులయందు పోలీసునాగులే రు కాని సత్యాగ్రహులుమాత్రము చేతులుకట్టుకొని దైవప్రార్థ నచేయునానికై తమకొరకు లయందు నిలిచియున్నారు మహా త్యముచాల ఉత్తగవిచ్చునంతిరకు వారోధులయందు ప్రవేశింపరు. అన్ని కాలములందును ఎడయన వానయన కేకియ నక నాయన శాంతియనో తమగర్వమును నిర్వహించుచున్న సత్యాగ్రహులు తప్పక విజయముగాంచగలరు.

(భాంభెర్ల, గార్డీయను)

రిపుల సంకులము

గొప్ప ఫ్రెంచి సేనలు సహాయము గావలెను

పరిసితులు అనుకూలబడుచున్నవి

పార్టీ రిపోర్ట్, జూలై 18:—వాదిహారీమా సైన్యములు శత్రుల నోడించి గొప్పనష్టములను గలుగజేసి కొండలు పట్టునట్లు జేసెనట బోబోసెను, తీవ్రము మధ్యనున్న ప్రదేశములన్నిటిని రిపులు ముట్టడించు దలచిరట. నేటి పరిస్థితులు అనుకూలముగ నున్నవట.

తండ్రిరు విప్లవకారులను తరుముట

పెర్గా, కల్లాడ స్త్రీసులగర్గ విప్లవకారులు అవార నష్టములవల్ల రిని తిరివార్లు దెలుపుచున్నవి.

రిపుల ఒత్తిడిని అడించుటకు 40 ఫ్రెంచి పటాలములు గావలె ననుచున్నారు.

దేశీయ సైన్యములు రిపులను గ్రామములపై బడి రనియు దేశీయ సైనికులే చనిపోయిరని తెలుపుచున్నారు

క్రొత్త ఫ్రెంచి సర్వసేనాధిపతి కాసాబ్బ్యాంకాకుబయలు దేశము.

రిపుల తీవ్రపోరాటము

ఆలికాంటి, జూలై 18:—జేయిను సేనాని వైమానిక మార్గమున రావతుకు వచ్చిరి. ఫెజారిపులు ఓడర్యయిచు, అయిన్యటాపు ప్రదేశములగర్గ ఫ్రెంచిసానములను తీవ్రముగ ముట్టడించిరి కాని అపారముగ నష్టములతో వెనుకకు మరల చలసి వచ్చెను

రిపు సంకులము

శత్రువుల ఒత్తిడి తగ్గుట

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంతి)

లండన్, జూలై 19 —పార్టీకి వార్త లిట్లు దెలుపుచున్నవి—ఈ తర రంగమున మధ్యభాగమున శత్రువుల ఒత్తిడి తగ్గుచున్నది. ఎయినా స్టాపు, ఎయినానాస్థానములపై క్రొత్త తలబడుచున్నారు కాని శత్రువులు తరుమబడిరి గొప్ప నష్టము గల్గెను ఫ్రెంచివారికి నష్టములేదు రంగమందంతటను పరిస్థితు లనుకూలముగ మారెను. సేనలు అనేక జిల్లాలందు నిరోధము నంతగ నెదుర్కొనుచుండగానే సాగుచున్నవి వైమానిక దళములు ఆహారపదార్థములను సప్లయచేయుటలో ఆప్రమత్తతలో మునిగియున్నవి శత్రువులను చింపరనందరగ పారిపోవుచుండు జేయుచున్నవి మరొక పటాలము కైచు ప్రదేశము నుండి కాజవా చేరినది.

ఫ్రెంచి సప్లములు

ఫెజావార్త లిట్లు దెలుపుచున్నవి —బాబోసేను వెళ్ళి జిరకొల దగ్గర రిపులు తీవ్రముగ ముట్టడించిరి పరాసులు తమ స్థానములను గోల్పోయిరి రిపులు అపారనష్టముపాలైరి. టైమెయిచుసేనాని ఇటుట వచ్చెను అందరితోడను పనిచేయుటకు ప్రారంభించిరి

లిస్బన్ వార్తలు

(ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రత్యేకతంతి)

లిస్బన్ వార్త లిట్లు తెలుపుచున్నవి —ఏప్రిలు 18 తేదీన కొందరు అధికారుల ప్రేరేపించి తిరుగబడిన సైనికవర్గమును అరెస్టుజేసిరి. వీరు సజ్జాబారియోగురువునుండి తప్పించుకొని తిరుగబడిరి. ప్రభుత్వమువారు ఈ చర్యకునుండి తిరిగి వ్యవహించుకొనిరి ఈవిప్లవానాయకుడు కప్రె బట్టిస్తా 4 గురు అధికారులను పుడోబడిరి. దెబ్బచాలయందుంచబడిరి. వాస్కోగిగామాగారు ప్రతిక్షణము లోబడు ననుచున్నారు ఇతర విప్లవకారులు దెబ్బంగర దిగిరి. కాని ఈవిప్లవముపై ఆణిగిపోయి పనుచున్నారు. నగరములో అంతయు శాంతముగ నున్నది.

రీడింగుప్రభు దంపతులు

లండన్, జూలై 18:—ఇండియాకు రీడింగుప్రభు దంపతులు లండనులో 23 తేదీన బయలుదెరచరు నేడు రీడింగు ప్రభువునంద్రికాదను భారతములము అంటుకు పిరి జూచి అనందించుకొనియాడెను.

ప్రాథమిక స్కూలుగారివెచ్చిని యభ్యయోగము

లో సాక్ష్యమును దీక్షింపక న్యాయశాస్త్రములు సంబంధించిన విషయములను, హామసులు జరిప కాలమును గుంపుచున్నారు. ప్రకృతి శాస్త్రవేదల శాస్త్రము నంగిరించరాచని వైరగా ంషేషించి న్యాయము రిగూపిపుల సాక్ష్యము గూర్చుచుచే అందరను కోపముచేసెను.

రీడింగుప్రభు: ఆంతరంగిక కార్యచర్యయను 45 జులై దేమాంటుమారెస్సీగారికి ముపెగువ్యాచి గలుగుటచే జయప్రదముగ శత్రువికిన్స వొనర్చిరి.

వాతావరణస్థితి

1925 సం॥ జూలై నెల 20-వ తేదీ సోమవారము

Table with 6 columns: ముఖ్యజిల్లాలు, గత 24 గంటలలో అత్యధికోష్ణము, గత 24 గంటలలో అత్యల్పోష్ణము, గత 24 గంటలలో సగటు ఉష్ణము, జూలై నెల 1-వ తేదీనుండి వర్షపు జూలై నెల మొత్తమునకు సంవత్సరమునకు వర్షపు మొత్తము. Rows include గోపాలపురం, విశాఖపట్నము, కాకినాడ, మచిలీపట్నము, కర్నూలు, బళ్లారి, కడప, నెల్లూరు, మద్రాసు, కడపూరు, నేలము, కోయంబుత్తూరు, తిరుచనాపల్లి, నాగపట్నము, మధుర, పాంబన్, తిరునల్వేలి, తిరువేంగడయ, కొచ్చిన్, కాలికట్టు, మంగళూరు, చెంగళూరు, మేర్కాత, కొడైకానాల్.

సర్కారులు — సర్పాతిము సాదారణముగ నున్నది. కాకినాడలో 1 27 విశాఖపట్నములో 1 11 గోపాలపురంలో 0 11 వర్షించెను మచిలీపట్నములో చినుకులుండెను. మేఘములు విస్తారముగ నున్నవి గోపాలపురం కాకినాడలో ఆర్ద్రత ఎక్కువ పగటి రాత్రివేడిమి 2 1/2 నుండి 3 డిగ్రీలు తక్కువ. ఏప్రిల్ - కర్నూలులో 1 10, కడపలో 0 60 వర్షించెను మేఘములు విస్తారముగ నున్నవి కడపలో ఆర్ద్రత ఎక్కువ బళ్లారిలో పగటివేడిమి 2 1/2 డిగ్రీలు ఎక్కువ రాత్రివేడిమి ఇతర గోట్ల 2 1/2 నుండి 3 డిగ్రీలు తక్కువ. కర్నూటుకము — మేఘములు ఎక్కువగానే యున్నవి మద్రాసులో 0 11 వర్షించెను ఆర్ద్రత చాల ఎక్కువ మద్రాసులో పగటి రాత్రి వేడిమి 3 నుండి 3 1/2 డిగ్రీలు తక్కువ. పడమటితీరమున వర్షపాతము తగ్గించదు ఎస్. ఆర్. యు. సాపూరు, వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞుడు.

అస్సాము శాసనసభ

కార్యక్రమము పరిసమాప్త మయ్యెను పిరింగు, జూలై 18 —నేటిలో అస్సాము శాసనసభ కార్యక్రమము సంపూర్ణ అయ్యెను. (అ. ప్రె.)

భారత శాసనసభ

భీమాకంపెనీలకు కట్టుదిట్టముల నేర్పించుటకు మొహతాగారి తీర్మానము

బొంబాయి, జూలై 18 —హిందూదేశముందు పనిచేయుచున్న భీమాకంపెనీలు మఱింత కట్టుదిట్టములలో నుండునట్లు చట్టముల నేర్పించుటకు జమ్నాదాసు మొహతాగారు తీర్మానమును బ్రతిపాదించురు దానికిగారములుగా నిట్లునుడివిరి ప్రస్తుతమున్న రిగెనేషిలలో చట్టభయము, నీటిధయములకై యే ధీమాదారులకు విశ్వాసము గురుగుటకు తగినంత హామీ కంపెనీలనుండి యేమియునులేదు జీవిముకొను భీమా యొక్క కంపెనీలందు 200,000 రూపాయిల ఖరీదుగల హామీలు వాయిదాలపై చెల్లించుట కొంతహామీయైన నా కంపెనీలలో చాలవలకు విదేశీ గురుతెను నాగదమంతయు విదేశ వ్యాపారమం దునయోగింపబడుచున్నది యాకంపెనీలందు భీమాచేయించుకొనువారికి నమ్మకము మరుగునంత హామీలేదు. ఒకానొకప్పుడున్న రవ్వంత హామీయొక్క వ్యాధాయగుట కవకాశములున్నవి కావున నీశాసన మనవరకు సూచింపబడినది. పైన వివరించిన దురభ్యుతలను దొలగించుటకై తీర్మానము ప్రయత్నించుచున్నది. కనడాలోనున్న శాసనములనే యిచ్చుటను నేర్పించబడుచు (అ. ప్రె.)

నేట్టుకొన్నిలు సభ

ప్రభుత్వముచే నడుపబడు రైళ్లకు బోర్డుల నేర్పించుటకు, క్రొత్త వాయుదళము లేర్పించుటకు మొదలగు తీర్మానములు

సిమ్లా, జూలై 18 —నేట్టుకొన్నిలు సభాభ్యుత్థాందు నధికారసభ్యుల తీర్మానములు నాలుగింటి నంగీకరించెను. మూడు సిద్ధారుజోగోద్రసింగుగారి పేరనుకట్టి కపర్దీగారి పేరనున్నవి సర్దారు జోగోద్రసింగుగారు, ప్రభుత్వముచే సాగింపబడు రైల్వేయొక్క వ్యవహారములను చూచుటకుగాను నాయాసంస్థలయొక్క ప్రధానస్థానములందు చలుగురు సభ్యులు గల యొక డైరెక్టరుల బోర్డును నియమించుటలను, దానికా కైల్వే సంస్థయే జంబుట్టకాదుగా నుండునట్లు లేర్పాటుచేయుటకు తీర్మానమును బ్రతిపాదించురు.

ఇతముందు ప్రభుత్వమేర్పాటు సంఘములందు వ్యవసాయదారులకు, సంస్థానాధీశులకుగూడ ప్రాతినిధ్య మీయవలెనని దోగోచు సర్దారుగారి ప్రతిపాదించురు.

పూర్తిగా భారతీయులే యుద్ధోగ్యులగు నుండినను తన వాయుదళము నేర్పించుటకు సర్దారుగారు సూచించురు

కపర్దీ గారి తీర్మానము

1921 లో భారతప్రభుత్వమువారి ముద్రణాయంత్రములందు చాల తీరములు తీసివేసి, కల్ట్రాప్రవర్ధి నుండుటలను సంవర్ధములేట్టువువో నిర్ణయించుట కధికారులు ననధికారులను గలెని యుపసంఘమును నిర్ణయించుటకు కపర్దీ గారు ప్రతిపాదించురు. (అ. ప్రె.)

భారతపితామహుడు సగు కారోకి

శితివర్ష సంపూర్ణత్యవము జయప్రదముగా కొనసాగించనలయును

బొంబాయి, జూలై 17 — బి యస్ బహదూరాక్కిలు వ్రాయుచున్నారు

“భారతపితామహుడు సగు దాదాభాయి నాగోజీగారి శిరచ్ఛ సంపూర్ణత్యవము రాజోవు పెట్టెంబడు నాల్గవతేదీన వచ్చును నాటికి నాన్నేహితుడగు రాజధరుడుచలి కార్యదర్శి కై వాకియాగారు విప్లవప్రయత్నమును గావించుచున్నారు బొంబాయిలోని యన్ని సంఘములవారికి నుత్తరములు వ్రాసిరి తద్వ్యవయమున వన్ని సంఘములును, వాడియాగారి కి యెయారెవోసగి యుత్సవమును సునముగ జరిపింపకోరుచున్నాను. దాదాభాయి నాగోజీ జీవితకాలమెల్లను శ్రమపడి పనిచేసి స్వదేశీయుద్వేగినికై వ్యవశేబజారులను తెట్టింబుటకు వాడియాగారిని గోగుచున్నాను దేశమందుగల యన్ని సంఘములు నీయుత్సవమును జరుపుదురుగాక యని కోరుచున్నాను. భారతమాతకొల కరముజేసిన సేవ నెంచు మునువలెందుకీ స్వరాజ్యాశయమును దేశమందు నిలిపి, శత్రువుల పృష్ఠయముల కదియే సర్వమగుటలందు జేసిన సహానుభావు నెంచు మునువలెందుకీ గలందు? (ప్రెస్సు ఆఫ్-యిండియా)

టారిఫ్ బోర్డు విచారణ

తాతాకంపెనీసాక్షులు పునర్విచారించబడుట

కలకత్తా, జూలై 18— తాతాకంపెనీసాక్షుల కలకత్తా, జూలై 18— తాతాకంపెనీసాక్షుల టి. పి. కె. పేటరుటన్ను, సాదీగాల్లు సే.ఎ. టారిఫ్ బోర్డు యొక్క పునర్విచారించబడిరి. భారత యనుము ఉత్పాదకంపెనీ యంత్ర సాధనానంతరము పాత యనుమును వ్యయమునకంటె ఉత్పత్తి హెచ్చుగ జేయబడుచున్నదినియు, కంపెనీ సంవత్సరమునకు 1,80,000 టన్నుల ఖాతయనుమును నయాదుచేయుచున్నదినియు, నికను విశేషముగ ఇనుము ఉత్పత్తిచేయుటకు అవకాశము గలదనియు సాక్షులు సుజీరి భారతదేశమందు సాలునకు 100,000 టన్నులంటె హెచ్చుగ పోలియనుము వ్యయము నిమిత్త మవసరములేదు. ఉత్పత్తిచేసిన సరకును అన్యదలయునన్నచో ఉత్పత్తిదారులు సరకును ఎగు మతిచేయాలి యున్నది మేమెప్పుడును ఏదేశమందును బహుధరకు తక్కువగ బాధిప్రార్థకముగ సరకులమ్మలేదు అని సాక్షులు చెప్పి ఆమెరికాయందు మేము మా యనుమును ఏజెంట్లకు అప్పగించుచున్నాము సరియైన మంచితరల వారు మా సరకు బహుధర కిమ్ముచున్నారని జపాను దేశములోనివి దిగుమతియించునై యితరదేశముల యనుముచుట్టి ఆరుమాసముల కొకసారి మా సరకుధర సిగలుచేయబడుచున్నది యఫ్ పి. బి. రూ. 89 ల-కొప్పున కలకత్తాయందు మేము జపానున కమ్మ బడిన ధర మును గురించి బోర్డు విచారణ చేర్చిన దనిమీను దిలియుచున్నది మా సమునకు 3000 టన్నులను అమ్ముటకు యాజేరను చేయబడెను కాని చాలకాలమునుండి మాన్ద గొనుచున్న జపానున ధరము ఎలకు 2000 టన్నులను రూ. 75 లు కొప్పున గొనుచున్నది యాజేరము చేయబడెను చాట్టి యాసస్థయిలమీద సగటున బమ్మనకు రూ. 84 లు మాకు గొట్టుచున్నది భారతదేశం దుర్బలత చాల స్వల్పముగ నున్నందున విదేశపు బహుధరము చాలకాలము హెచ్చుచుండు యనుమునకు యాయబుచ్చ చెంగాలు యనుముకంటె, భారతయనుము ఉత్పాదకంపెనీ, తాతా యనుము ఉత్పాదకంపెనీలు భారతదేశం దింతవరకు ఒంట బడికపై కృషిచేయుచున్నవి ఆ ఒంటబడిక ప్రకారము మే మందరమును ఒక్కచేధర కమ్మలచేయున్నది ప్రపంచం దలి ధరలు పడిపోవుటచే యనుము ధరయు నిగ్రహ బడి పోయెను భారతదేశమున భారతదేశమున మేమెన్నడును నాదించలేదు కాని అప్పుడప్పుడు సరియొకకంపెనీ భారతదేశమందు ధరలు ద్విండుచుండునని నూనించుచే మేనం దుల కంగీకరింపితిమి న్యాయకులంతా ఉత్పత్తి అధికములను, నిల్వయున్న సరకు వివరణచేయుచు యందుటచేసెను తక్కువచేర కమ్మలనుచున్నందునగాని, తాతా యనుము ఉత్పాదకంపెనీకి రక్షా మియ్యలనుచుగాదు ఉత్పాదకల కమ్మ బడుచున్నదని ఫిర్యాదుచేయుటలను, యివరలు ఒకకంపెనీ మూలమున నిశ్చయింపబడినదియు, అందులకు చెంగాలు యనుముకంటె అంగీకరించెననియు సంబంధము లేదు మేము చెప్ప వలసియున్నది (అ.ప్రె.)

వర్షపాతము

హైదరాబాద్, జూలై 19— నాయన్మహాలక్, హైదరాబాద్ యావంతును చంద్రావతి బహిషముగ నున్నది భారతదేశములందు వాన చురుకుగ గరియున్నది మళయాళము, చిట్టగాంగు తీరములందు చిన్నచు విస్తారముగ కరిసెను. బర్మా, ఈశాన్యము, బంగదేశము, ఫోబా నాగపురం, హిమాచ, తూర్పు మధ్యరాష్ట్రములు, కొంకణము, మళయాళము, ఉత్తరప్రదేశ్, రాజాదులందు సామాన్యము వర్షముపడ్డది సరిగను అస్సాము, ఉత్తరాఖండ్, సంధ్యక్త పరగణాలు, తూర్పు పంజాబు, తూర్పు రాజపుత్రస్థానము, తూర్పుమధ్యయండియా శశివమ్మ పర గణాల యందు అచ్చటచ్చట వర్షించెను మహారాష్ట్ర కాశ్మీర హండుగూడ స్వల్పముగ వాన గరిసెను. క్యాప్టన్ 2, అకరాబ్ 3, మిట్టేనా 1½, డిల్లీ ఖూరు, సిడిరాగరు 1, రోహిల్ 2, ఛీరపంజి 4, కాచుబజారు 5, చిట్టగాంగు 8, వారాయంగండి, బోగ్రా, ది నాకే ఫురం, హై షింగు 1, రాంచీ 2, నయదుంకా 1, రన్నె 3 1½, మార్బుగ్ వా 3, కాశ్మీరు 2, వంకూరు, కల్లీంద, మె ర్కాంలందు 2 అంగుళముల వర్షము గరిసెను

మాచన—విస్తారము మార్పు గన్విందు. (అ.ప్రె.)

సియాజత్ పత్రికా సంపాదకునిపై కోర్టు తీర్మానపు దావా

క్షమాపణము చేసుకొన్నను శిక్ష విధించబడెను 1 నెలవిడి తైదు రు 1000 జరిమానా రు 100 ల

భిర్సు క్రిందను విధించబడెను లాహోరు జూలై 18—లాహోరు హైకోర్టు న్యాయ మూర్తి జాఫరు అలీగారిని చెండుపన్యాసములలో మిషిందినా డని లాహోరులో సియాజత్ అనే పత్రికాసంపాదకుడగు సయ్య దు హబీబుపై లేబడిన కోర్టు తీర్మానపు దావాలో నేడు లాహోరు హైకోర్టు జైడ్ల తేచినారు తీర్పు జెప్పిరి. ముద్దాయి మనఃప్రార్థనముగా క్షమాపణము చేసుకొని న్యాయమూర్తి ల కరుకు వాత్తులై నిలుచబడెనని యిదివరకే న్యాయమూర్తి బ్రాడ్వీగారు జూను 20 లేడిన ప్రకటించబడిన న్యాయము బహు నింవ్వమైనవి చెప్పి సయ్యదు హబీబుకు 100 రూపాయలు ఫిర్దులక్రిందను 1 నెల విడితైదును 1000 రూపాయలు జరి మానాయము విధించి జరిమానా నిర్బునరకును ముద్దాయి తెయిల నందే యుండున డ్లేర్మాటు జెసెను

తీర్పు

సియాజత్ కోర్టు తీర్మానపు కేసులో తీర్పు జెప్పుచు న్యాయమూర్తి యిట్లెను—జూను 30 వ లేడి వ్యాసమును జూనియరు కోర్టు కతి తీరవముగా నూషించినట్లు బోధ పడున ఒకానొక కేసును పరిష్కారము జేయు టలో నీ కోర్టు జడ్జిలలో కొకరు న్యాయమూర్తిమను నచని ఎవరి యనుగ్రహమునో సంబంధించుటకై అన్యాయమూర్తి ము వలించెనని ఈ న్యాయము నిందించుచున్నది కాబట్టిపంజాబు కోర్టులో (ఈ కోర్టుతో సహా) వచామ్యదీయలను న్యాయ ము జరుగదని చెప్పుచున్నది కోర్టుకు ప్రత్యేకముగా కోర్టుకు సంబంధించినారని నొంది యీ న్యాయము నిందించుచున్నదనుట నిర్వచనము కోర్టుకు న్యాయమూర్తిలను వివర్తనకు పా త్రులను మాట నిజమే. నీ న్యాయమూర్తియొక్క చర్యలలో గాని ఫలావిధి హాకు విధిరహినిగాని ప్రజా హితమునకు నిరో ధకమనిగాని సజరచిన్లుయు నచికోర్టుతీర్మానముగా భావించుట పిలువేదు నైన జైల్దార్లు గాని డికోర్టుతీర్మానము కావనిగాని, అదియొక బహిరంగవివర మనిగాని సూచిలు చెప్పుకొనలేదు న్యాయము నిష్పక్షపాతిముగా నుండుటయే గాక అట్టి నిష్పక్షపాతిబాధిని ప్రజలుగూడ గుర్తించుట యవ సరము న్యాయమూర్తిలకి సంబంధించుట మొదలైన న్యాయ ధాన పరిష్కారములందే ప్రజలకు నమ్మకముపొవును ప్రజ లకు లాయంచుండలనుం క్లికేచలనము కలిగిట్లుయిన న్యాయ నక యిబ్బందికలుగును ఈ యిబ్బందిని తొలగించుటకు వెంటనే యిర మార్గములను విడువలెవచ్చును. వలయన న్యాయ స్థానముల ద్వారానే సార్వభౌముని న్యాయపరివాలనము ప్ర జలకు తెలియజలయున్ను ఈ కారణములేన నీ న్యాయము దోషభూయిష్టమైనదినియు, దీనికి తప్పక లేసిన శిక్షనయొసంగ వాచనయు జేలవన్నది

హబీబుగా నొనర్చిన యీ తీర్మానమునకు విక్రీతి గొప్పశిక్ష నొంగగలదియున్నదినియు క్షమాపణము చేసుకొ న్నంతాగ్రమున హబీబు శిక్షకు అనర్హుడుకావనియు గవర్న మెంటు ఆ ఆర్డరు కేటు చెప్పి యున్నాడు సుచేంద్రనాథులై న శిక్ష కేసులో సంప్రదించిన గురు పాపేజుకొన్నను బాన్దగారికి కారాగార శిక్ష నొనరిరి. హబీబు హాయిచేసిన అప్లిషియ్య ప్రకారము ఆనయమున హబీబు లాహోరులో లేడు. హియి ముమ్మడి య సక్కియను గట్టిగా నాపాదింతునని అతడు చెప్పియున్నా డు కాని వాప హతరచియులలో నొక సీసంగతిన గ్రహింపక యీచడు లాహోరులో లేనిదే సమగ గానైగొని యీవ్యాస మును ప్రపంచించియున్నాడు ఇతడు హబీబువగర నొక సంవత్స రమునపైగా నుండుచుట్లు తెలియచున్నది. మరియు నావ్యా సమును ఖండింబుగాని, అట్టి వ్యాసము ప్రపరింపబడినందుకు విచారమును జేలుపుటగాని జరుగలేదు ఈ కారణములచేత నా వ్యాసము ప్రపరింపబడినప్పుడు హబీబు లాహోరులో లేకపో యినందున ప్రముఖ సంబాధమును ప్రకాశకుడను అరుటచేత బాన్దు అతనికి జేరవలేదు. ఈకోర్టు తన యధికారమును చలాయించవలసివచ్చుట కిదియే మొదటిసారి యనియు అపీడవి ట్టులో హబీబు క్షమాపణము చేసుకొనెననియు నేనరుంగుడును.

అయినప్పటికిని వాగ్ధి సము బ హు నిం ద గ్య మై న దనుటచే నీ నేరస్థునికేగాక యితరులకుగూడ తెలిసినచుట్టుకై హబీబుకు 1 నెల విడితైదును చేయిరూపాయల జరిమానాయు ను మారు రూపాయల ఫిర్దులక్రిందను శిక్ష విధింపబడిన దని ఆజ్ఞాపించు చున్నాను. ఆ జరిమానాను ఫిర్దులను చెల్లించువరకు నతడు జెయిలునందే యుండవలెను (అ.ప్రె.)

జబల్పూరు మోసపు కేసు

నాగపూరు, జూలై 18—జబల్పూరు జిల్లాజడ్జియరు బారుగారివద్దనుండు యూసుఫ్ అనేబల్లరు జబల్పూరులోనే దివాన్ బహదూర్ సేవన్ దాసనే బ్యాంకురునుండి వచ్చి నట్లు నొకపోజ్జకి యుత్తరమును జూపి బారుగారివద్దనుండి 6000 రూపా యిల చపహరించిన కేసు సంవర్షమున యూసుఫు పెట్టుకున్న ట్రాన్స్ఫరు చరఖాస్తుపై అశిష్టత జూడిషల్ కమిషనరు నైన కొత్తాబుగాగు విచారించుచున్న మేజిస్ట్రేటు తొందరగా విచారణను ముగించి పోజ్జకి మోసముక్రింగ రెండు కేసులను విచారా నిమిత్తమై జబల్పూరు సెషన్సుజడ్జికి పంపవలసినదని యుక్తపు జేసిరి.

బారుగా రిప్పుడు హిందూదేశమునకు తిరిగి వచ్చి సివిల్ జూడిషల్ కమిటి సంవర్షమున నాగపూరులో స్పెషల్ మ్యాజిస్ట్రే మిషనున్నాడు (అ.ప్రె.)

నాగపూరు పురపాలక సంఘము

అస్థిక్షుని ఎన్నికవిషయమై పెట్టిన తగాయిదా పిటీషను కొట్టివేయబడెను నాగపూరు, జూలై 18—నాగపూరు పురపాలక సంఘమునకు నిమోగీగారిని అస్థిక్షునిగా నెన్నుకొనుటలో ఓల్లను తీసుకొనుట రహస్యముగా జరుగలేదనే కారణమున ఆ యెన్నిక చెల్లదని పురపాలక సభ్యుడొకడు తెచ్చిన అభ్యంతర ముం దర కు ను తెలిసి యే యున్నది. నాగ పూరు డిప్యూటీ కమిషనరు నై న బి.నీ. గారా పిటీషనును కొట్టివేయుచు ఎన్నికదారును ఓటిస్తేటప్ప డు తా నెవరికొరకై జేర్చుచేయుచున్నాడో వానిపేరు తెలియ కూడదనే నిబంధన ఎచ్చటను లేదని తెలిపిరి (అ.ప్రె.)

మెయిలు స్టీమరు బొంబాయి, జూలై 18—బొంబాయినుండి 4 వ లేడిన తపాలతో బయలుదేరిన “కెకె” యను పి అందు ఓ మెయిలు స్టీమరు 17 లేడి యువయం 7-30 నిమిషములకు నూర్నెయిల్లు చేరెను. పి అందు ఓ స్పెషలు ట్రెయినులో చెల్లెల్లగణికులు శరవారము మగ్గామ్మనున పండు చేరు సరు తపాలు అది వారమువయం లంపనులో బబ్బానా చేయబడును

లాయకు ట్రెస్టిన్ డివీషను “కాకోవియా” నేడు బొంబాయి చేరెను

నేడు బొంబాయినుండి బయలుదేరి మెయిలు స్టీమరు “రాస్మూరా”లో పాటిగూలా వహారాజా మాహారాణీలును, గొల్ల యన్ ఆర్. దాసు, జడ్జిసుప్రొట్ట, రెఫ్ టెనెంటు కలనల్ డ్యోడ్, కలనల్ బిస్మి, కలనల్ బెయిల్. టి. డి ఆస్కాల్, రెఫ్ టెనెంటు కలనల్ వీక్సుగాల్లు ప్రగూగముచేయుచున్నారు. (అ.ప్రె.)

సర్ విలియం మేరిసుగారి ఆగ్రాపయనము

అలహాబాదు, జూలై 18—సంయుక్తరాష్ట్రముల గిరి ర్నరగు సర్ విలియం మేరిసుగారు ఆగస్టు 2న లేడికి అలహా బాదువచ్చి, 3-వ లేడిన బయలుదేరి ఆగ్రానడిరెవరు. (అ.ప్రె.)

విశ్వాసఘాతమునకు శిక్ష

అలహాబాదు, జూలై 18—భారతదేశపు దళమునందు ద్యోగియు పోట్ల ఆర్డి సెంసుక్లబ్బు కార్యదర్శియు సగు సార్జెంటు దుర్ పోట్లగారికి నమ్మకహారామికి ఆరుమాసములు కరివరక మును, జేయిరూప్యములు జరిమానాయు అలహాబాదు జాయిం టు మేజిస్ట్రేటు విధించెను. జరిమానా చెల్లించనియెడ పరి మాడు మాసములు ఖయిదునం దుండవలయును. జరిమానా ననూలై సయెడ పద్దమునకు ముహరాగా క్లబ్బున కీయబడును. క్లబ్బు కార్యదర్శిగానున్న ముద్దాయిలెక్కల ప్రకారము నిల్వ యున్న సొమ్మును జూపజాలక పోయెను. రూ. 2098 లు ముద్దాయి అపహరించినట్లు కేసు చేయబడెను. (అ.ప్రె.)

కావేరి వటదలు

సురుంగుపేట మునిగినది
శ్రీరంగములోనికి నీరు వచ్చునేమో
యనుభయము గలుగుచున్నది

తిరుమనాపల్లి, జూలై 19:—కావేరివటదలు వృద్ధియగుచున్నవి. ప్రాతమందును పేట గ్రామమంతయు నీటిమయముగా నున్నది. గ్రామస్థులు రైల్వేమార్గమునకు దక్షిణముననున్న యిసుక భూములందు చిన్న గుడిసెలందు నివసించుచున్నారు. ఎంతవరకును కాలువమొగను వేయబడిన పెద్దతొలిగట్టుకూడ భగ్గుమయినది. కాని గట్టు జాగ్రత్తగ రక్షింపబడుచున్నది.

శ్రీరంగంపట్టణములోనికి నీరురాకుండ కాపాడుటకు పురపాలకాధ్యక్షుడు విపులప్రయత్నములు చేయుచున్నాడు. 500 గోసెనుచుల కొనుట కాజ్ఞనిచ్చెను. నీరు పడియడుగులయెత్తున పారుచున్నది. ఆనకట్ట తలుపులన్నియు నీ పోగలందులకు తెరిచబడినవి. గండ్లు పడకుండ నుండుటకు, సెట్టి యప్రాయము రాకుండ నుండగలందులకు సర్వప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. (అ. ప్రె.)

వటదలనుండి డెల్టాను రక్షించు ప్రయత్నములు

కుంభకోణము, జూలై 19:—16 వ తేదీనుండి కావేరినదియు, దానియువనదులను వరదలయిపాటుచున్నవి. ఈరోజునుండివచ్చు వార్తలనుబట్టి నీరు 20 అడుగులయెత్తున పాటుచున్నదని తెలియుచున్నది. కాలరూసుదామలగుండా చాలనీరు వదలివేయుచున్నట్లు తెలియుచున్నది. ఎండకన నెట్లునైన డెల్టానువటదలనుండి రక్షించుటకు ప్రబలప్రయత్నము జరుగుచున్నది. జిల్లాకలెక్టరు హెచ్. యం. రూడుగారిచేట రెండురోజులనుండి మకాముచేసిరి. వటదలనుండి రక్షించుటకై యేర్పడినయుద్యోగలకు వారు ప్రర్తింపపలినపథకులను డెల్టాసిరి. చాలజాగ్రత్తగానుండుట కాజ్ఞాపించిరి. సబుడివిజనలు ఆసీనరగుజె. గ్రీనుగారుకూడ వలయు జాగ్రత్తను వహించుచున్నారు. (అ. ప్రె.)

రత్నములతో పరార్దైనవాడు అరెస్టు చేయబడుట

మధుర, జూలై 19:—ఒక స్త్రీయొక్క రత్నములను బుచ్చుకొని గౌరవారమున పరార్దైన మోడారుబంజిని తుడుచువాడగు రామస్వామిశెట్టి అరుపుకోట సాతూరుగోడ్డుమీద ఆతొ అరెస్టు చేయబడెను. ఆస్తి విలువ రూ 65,000 లు అని తెలియుచున్నది. (అ. ప్రె.)

జాన్ నీలో డాముకు గండిపడుట

జాన్ నీ డివిజన్లో నూపర్నెంట్ టిట్లు తంతి చేయుచున్నాడు:— 17 తేదీ రాత్రి 8 గంటలకు వర్షములకు డాము పగిలి గండి యేర్పడెను. జాన్ నీమీద యూఎస్ కుంచీమధ్య చిన్న చిన్న గండ్లైర్పడెను. కాన్పూరు - నెక్సు కొట్టుకొని పోయినది. 19 తేదీ వరకు ప్రయాణికులకు దాటించుట కైనను వీలులేదు. (అ. ప్రె.)

జెయిలునుండి తప్పించుకొని పోవుట

మరి యూరు నెలలు కరినశిక్ష

కొచ్చిన్, జూలై 19:— జెయిలు కిటికీయొక్క యి సవకడ్డి నొకదానిని తొలగించి మరియొక టై దీ తో కూడ జెయిలునుండి పారిపోయినందుకు ఎ. జె. అల్ఫ్రెడ్ నీ అనువాడు పి. గోపాలన్ నాయరకు రెండవతరగతి మేజస్ట్రేటు సెడుట గరువారమునాడు విచారణకు నిలువబెట్టబడెను. ముద్దాయిదోషినని ఒప్పుకొనెను. బొంబాయిపోలీసువా రీముద్దాయినిదవరకు కొచ్చిను తీసుకొనిపోవుచుంటేగా పోదనూరు రైల్వేస్టేషనువద్ద తిప్పించుకొని పోయినందుకు ముద్దాయికిదివరకే కోయబత్తూరు మేజస్ట్రేటు 6 నెలలు కరినశిక్ష విధించియుండెను. ఈనేరమునకు ముద్దాయికి మరి-గూరునెలలు కరినశిక్ష విధింపబడెను. అల్ఫ్రెడ్ నొసెండు కంపెనీ అనే పేరుతో ముద్దాయి యివనలో ఉత్తరహిందూస్థానమున నెంతోమందిని వర్తకులను మనుష్యులకు మోసగించి యుండెను. ఇచ్చటి డిప్యూటీ మేజస్ట్రేటుయెదుట వీనిపై మోసపుకేసులుమాడు విచారణలో నున్నవి. (అ. ప్రె.)

ఆరోగ్యాధికారుల కాన్ఫరెన్సు

నవంబరు నెలలో జపానునందు జరుగును

భారతదేశపు డెలిగేటులు

అలహాబాదు, జూలై 19:— రెప్రెసెంటు కర్నులు మేకే వి. యమ్. యన్ సయ్యుక్తపరగణాలందలి ఆరోగ్యశాఖ సహాయ డైరెక్టరు డా॥ ఎ. నూజా. యఫ్ ఆర్. సి యస్, గార్లను భారతదేశపు డెలిగేటుగా రాబోవు ఆరోగ్యాధికారుల కాన్ఫరెన్సునకు వెడలుటకు యిండియా దొరతనమువారు నియమించిరి కాన్ఫరెన్సు జపానునందు నవంబరు నెలలో జరుగనున్నది. నానా జాతి ఆరోగ్యశాఖ యజమాన్యముక్రింద ఈ సమావేశము జరుగుచున్నది. మేజరు జోలీగారు బర్మాప్రతినిధులుగ బహుళవెడలెదరు. ప్రపంచమంతటి ఎల్లదేశములందుండియు నిపుణులు సమావేశ మయ్యెదరు. ఆరోగ్య ఫీతులను విచారించుటకు పర్యటనము జరుగును. (అ. ప్రె.)

బొంబాయి రాష్ట్రీయ లిబరలు కాన్ఫరెన్సు

ఆగష్టు 29, 30 తేదీ లందు జరుగును

సి. వై. చింతామణిగా రధ్యతులుగ నెన్నుకొనబడిరి

పునహా, జూలై 20:— ఆచార్య కేలుగారి అధ్యక్షత క్రింద నిన్న సాయంత్రముందు జరిగిన సమావేశముందు బి. యన్. కామత్తుగారి అధ్యక్షతక్రింద నొక సన్మానసంఘము దక్కును లిబరలు వాదులు ఏర్పాటు గావించిరి అధ్యక్షుడుగ నెన్నుకొనబడిన సి. వై. చింతామణిగా రంగీకరించినచో రాబోవు బొంబాయిరాష్ట్రీయ లిబరలు కాన్ఫరెన్సు ఆగష్టు 29, 30 తేదీలందు జరుపుటకు నిశ్చయింపబడెను. సన్మాన సంఘసభ్యత్వమునకు రూ 5 లు చందాగా నియమింపబడెను. డెలిగేటుఫీరూ॥ 3 లు. రెండు రూపాయలు స్త్రీలు సన్మానసంఘసభ్యత్వమునకు కను ఒకరూపాయ డెలిగేటుఫీజాగాను చెల్లించవలయును. (అ. ప్రె.)

రైలు పట్టాలుదప్పి తలక్రిందగుట

సిల్వా, జూలై 19:— అస్సాం నాలు డివిజన్లు నూపరింబెండెంటు యాదిగవ ప్రకటించిన తంతి సంపెను:—

నేడు పండ్లెండు గంటలకు ఓటేసేవద్ద వాలు సరకుల బండి పట్టాలుదప్పెను. కాబట్టి వాలు ఎడరమేలులు బోకుండ ఆటంకము గలిగెను. పదిపాడు వాగనులు రైలుపట్టా తప్పి తలక్రిందయ్యెను. బొంబాయి కలకత్తా మేలులు కాట్రద్వార బంపబడెను. ప్రయాణికులు వేరు రైలుబండిలో బంపబడుట ఆవశ్యకము. నేడు పందొమ్మిది గంటలకు సరాసరిగ రైల్లు నడచుటకు సన్నాహములు చేయబడుచున్నవి. (అ. ప్రె.)

గ్వాలియరు మైనారిటీ పరిపాలన

సంఘము

అలహాబాదు, జూలై 18:— గ్వాలియరు నీయరు మహారాజీగా రధ్యతులారాగను మరి ఓదిమందిసభ్యులుగను గల మైనారిటీ పరిపాలన సంఘము యేర్పరచబడినదని గ్వాలియరుగ జెలు ప్రకటించుచున్నది. కీర్తిశేఖరు గ్వాలియరు మహారాజాగారి ఉత్తరువుప్రకార మిసంఘము గ్వాలియరుసంస్థానమునయిన రాజాగారి మైనారిటీ దాటువరకును బరిపాలన సల్పును. ఇందులకు యిండియా దొరతన మామోదించెను. (అ. ప్రె.)

సంయుక్తపరగణా

మునిసిపలు సంఘములు

డిశంబరు 1-వ తేదీ మొదలు 10-వ తేదీలోపున

నూతనయెన్నికలు జరుగును

అలహాబాదు, జూలై 18:—డిశంబరు 1-వ తేదీ మొదలు 10-వ తేదీ లోపున సంయుక్తపరగణాయందలి మునిసిపలు సంఘముల నూతన యెన్నికలు జరుపుటకు స్థానిక ప్రభుత్వ ముత్తరువు చేసెను. (అ. ప్రె.)

వేంకటేశ్వర ఆయుర్వేదపాఠశాల

బె బి వా డ

(స్వకీయవిలేఖరి)

ఆంధ్రదేశమునందు ఆయుర్వేదమునకు వన్నె తెచ్చినవారిలో పండిత గోపాలాచార్యులవారి పిమ్మట ఆయుర్వేదభూషణ నోరి రామశాస్త్రిలవారై యున్నారు. ప్రధమాంధ్రాయుర్వేద మహామండలిని సమావేశము చేసియు అనేక ఆయుర్వేదసభల కధ్యక్షతవహించియు ఆయుర్వేదాభివృద్ధికై పాడుపడి యున్నారు.

గోపాలాచార్యులవారు తమ యవసాన సమయమునందు రామశాస్త్రిలవారితో ఆయుర్వేద ప్రచారము చేయునట్లు ఆజ్ఞాపించిరి ఈ గుర్వాజ్ఞను నెరవేర్చుటకై బెడవాడపురమున నొక ఆయుర్వేద పాఠశాలను మూడుసంవత్సరములక్రిందట స్థాపించి 2 యప్రదముగ సాగించుచున్నారు. వీరి కార్యదీక్షను వీరికిగల పాండిత్యమును తెలిసికొనినవారై శ్రీశ్రీశ్రీ ముక్త్యుల రాజాగారు గొప్ప విరాళము నొసంగుటయే గాక తమ సంస్థానమునుండి ఐదుగురు విద్యార్థులను పాఠశాలకుపంపియున్నారు. మరియు కాతా సుబ్బారావుగారు మున్నగు వారు విక్రీలి సహాయముచేయుచున్నారు. శ్రీ మాడపాటి వేంకటేశ్వరరావు పంతులు గారు ఆయుర్వేదాభివృద్ధికై తమ విల్లునందు వ్రాసిన ఇరువది యొరువందల రూపాయల వారి కము నోరి రామశాస్త్రిలుగారి ఆధీనముచేయబడినది. ప్రస్తుతము ముప్పదియెదుగురు విద్యార్థులు ఇచ్చట విద్య నభ్యసించుచున్నారు. బ్రహ్మశ్రీ సంగమేశ్వరశాస్త్రిలుగారు ఆయుర్వేదమును బోధించుటయందును, శ్రీయతులు డాక్టరు సుబ్రహ్మణ్యం, డాక్టరు చలపతిరావునాయుడు, డాక్టరు హనుమంతరావు గారలు ఇంగ్లీషు వైద్యశాస్త్రమును బోధించుటయందును శ్రద్ధవహించి ఈపాఠశాలాభివృద్ధికై పాటుపడుచున్నారు.

ఈపాఠశాల ఇటుల యభివృద్ధియగుచుండగ, కొందరు రామశాస్త్రిలవారి పాఠశాల అభివృద్ధికి ఆటంకము కలిగించుటకై యత్నించుచున్నారు. రామశాస్త్రిలవారికి మ్యూనిసిపాలిటీ వారు గత సంవత్సరము నాలుగువందలు విరాళ మొసంగినారు. ఈసంవత్సరము తొమ్మిదివందల నిచ్చుటకు తీర్మానింపగా కొందరు ఈగ్రాంటును రాక్షండజేయుటకై విశ్వప్రయత్నము చేయుచున్నారు.

ఇట్టివారి ప్రవర్తననుగూర్చి విమర్శించుటకై కొలదిదినములలో నొక బహిరంగసభ జరుపుటకై కొందరు పెద్దమనుష్యులు ఆలోచించుచున్నారు.

నరసారావు వేట

(స్వకీయవిలేఖరి)

పట్టణ సహకారసంఘము

12 వ తేదీని ఎన్నికలకొఱకై వాణికో ఆపరేటవ్ బ్యాంకు సభ్యుల సాధారణ సమావేశము జరుపబడినది. డైరెక్టర్లపదవులకు పెక్కు రభ్యర్థులు నిలుచుటయు వారందరు తమలో తామలోచించి యొక తీర్మానమునకు వత్తుమని తలలు గూడఁపావుటచే కాలరారణము కాగా సభ వజ్రముక రోజునకు మార్చవలసి వచ్చుట తలస్థించినది.

నాటకములు

మాయూర దివ్యమగు నాటకమందెరము నిర్మింపబడుట వలన నాటకసంఘము లన్నియు మాయూరికే వచ్చుచున్నవి. ప్రస్తుతము తెనాలి ఫస్టుకంపెనీవారు సతీతులసి ప్రదర్శించిరి. కనకతార ప్రదర్శింపబోవుచున్నారు. ప్రదర్శనములు నిరుపమానములు.

హత్యలు

మాయూరికి సమీపమున చిరుమామిల్లలో నొక తల్లి తన తొమ్మిదేండ్లకుమారుని, యాతడు తన వ్యభిచారమును బయలుబెట్టెనని బెదరించుటచే, చంపి కుంహలో పెట్టెనట. భర్తవచ్చి బాలుడెక్కడనగా నే నెరుగననెనట. తుద కాయెడు మృతశిశువు నుకనుగొని యాగ్రహముచే భార్యను కొట్టబోగా వలపుకాదు వచ్చి భార్యతోతేరి భర్తనుచంప బ్రయత్నించెరట. భర్త బలాధ్యుడగుట వలన వారిరువురిని గూడ జంపగలిగెనట. శవములు గొనిరాబడి పరీక్షింపబడి 5, 6 రోజులైనది.

సాతులూరను గ్రామ సమీపమున నొకడెవడో సొమ్ములయానచే యొక స్త్రీని జంపెనని తెలియుచున్నది. ఇది వారము రోజులక్రిందట జరిగినది.

గవర్నరుగారి పర్యటనము

చంద్రగిరి మహాలు

నవనవంశి, జూలై 18 — గవర్నరుదండవతులు జిల్లాకలెక్టరు 2 || బి || యు రామరావుగారితో సహా దిన్నెల్లావకళాశాలను జూరిపోయిరి. ౨౦౦౦౦ ప్రధానాచార్యులు త్రిలోకికరుగారు రివిడరులు వారిని సత్కరించి భవనమందు జూపిరి.

పిమ్మట మేరీలాలు లిట్టెస్పాకర్ వైద్యశాలను దర్శించిరి. అచ్చట సూపరెంటెంట్ డా॥ ఎల్. వార్డుగారు గవర్నరుగారిని వెంటగొని వైద్యశాలయంతయు జూపించిరి వైద్యశాల యేర్పాట్లను, ముఖ్యముగా అనాధ బాలురకు అతిశ్రద్ధగ చికిత్స జేయుచు గాంచి చాలవలెనెంచిరి ప్రేక్షకుల అభిప్రాయముల దెల్పు ప్రస్తకముగా, వైద్యశాలయేర్పాట్లను మెచ్చుకొనుచు వ్రాసిరి తరుపతి ఆర్కాటుమిషనుస్కూలు జూచి చంద్రగిరి కయి ప్రత్యేక వైలులో ప్రయాణమైరి.

చంద్రగిరి

గవర్నరుగారి బృందము 18 వ తేదీ మధ్యాహ్నము చంద్రగిరికిరెరి పురజనులందరు ముఖ్యమాన్యులను తోరణములతోను ఆహ్వానించు అలంకరించి సన్మానించిరి. చంద్రగిరికి చరిత్రాత్మక ప్రాముఖ్యమేగలదు విజయనగర సామ్రాజ్యాధీశులు తాళికోట సనకమున పరాజితులయినపుడు యీ చంద్రగిరి కోటలోనుండి కొంతకాలమువరకు తిరుగొరవమును కాపాడుకొనిరి

తైలుదినతోడనే గవర్నరుగారు చంద్రగిరి మహాలునకు బోయిరి ౬౩ రయిల్వేషనుకు రి మైల్లదూరమున 500 అడుగుల దూరమున కొండపై కట్టబడిన కోటకు దక్షిణము గవర్నరుగారు ది. పూర్వపు విజయనగర రాజుల కోటచిహ్నము లందు గా నిచ్చించును. ముఖ్య భవనము 150 అడుగులపొడవుగ చూడవలయునట్లుగ హిందూ దేవాలయ గోపురములనంటి గోపురములతో నిర్మింపబడినది. రాజు, చావడిపైనున్న గోపురము 20 చ. అడుగుల విస్తీర్ణము గలదు గోపురము వెంటండ్లలకు మీదుగాగలదు. భవన మంచయు సులభంగాను నల్లరాతితోను పైన ఇటికిసున్నముతోను కట్టబడి యెచ్చటను కలప యుపయోగింపబడలేదు. ఈభవనము నందే ఉచిది ఈస్టిండియా కంపెనీవారికి భార్యునెంటు జార్జి ఫలము వ్రాసి యియ్యబడినది ఈకోట యిప్పుడు పల్లికువర్సు కాఖివారిక్రింద ప్రయాణికుల విశిషిగృహముగ నుపయోగింపబడుచున్నది.

మహాలులో గవర్నరుగారిని కలెక్టరుగారిని పరివారమును, సముకలెక్టరు బోట్లనుగారు తా. బో. అధ్యక్షుడు రామకృష్ణ రెడ్డిగారు, ఆహ్వానసంఘసభ్యులు సన్మానించిరి. మహాలులో చేరినవిగవర్నరుగారు, టి.వాసియనుమగ్రోరి. బాలభటుల ప్రచరణము కి తిసామును జూచిన పిమ్మట భవనమందు జూచి తైలుద్రవనుకు బోయిరి త్రోవలో శివశరణాలయమును దర్శించిరి.

గవర్నరుగారు శేపు తిరుమలకుబోయి అటనుండి మోటారులో కాజేరి పెట్టూరుప్రాజెక్టు స్థాపించుట కేగెదరు.

మనోహర తైలము

గౌరీశంకర్ సోప్ ఇండస్ట్రీయల్ పర్ఫ్యుమరీ చేతయూరుచేయబడు నీతైలము పార్ఫ్యుమెంట్లు, తలనొప్పులు, కండ్లుమంటలు, నీరుకారుట, పుసులు దుర్వాసములు మొదలగు సర్వశిరోనేత్రవ్యాధులకు నిర్మూలముచేయుచు మంచి సువాసనగలిగి యుండును. మెదడును చల్లబరచి మెండ్రుకలను పెంచును. శరీరమునకు చరిమిన సకల చర్మవ్యాధులు నశించును.

(రిజిస్టరుచేయబడినది.)

గొల్లపూడి బ్రదర్స్,

సోల్ ఏజెంటు, ఒంగోలు.

వ్యాపారస్థులకు మంచి కమిషన్ యివ్వబడును.

బెంగుర్లూరు (స్వకీయవిలేఖరి)

డా॥ ఆర్. పి. పరంజీగారి రాక

బెంగుర్లూరు, జూలై 19:— ఘెర్గుసను కాలేజీ ప్రిన్సిపాలుగారును పన్నుల విచారణ సంఘ సభ్యులును అరు డా॥ ఆర్. పి. పరంజీగారు బెంగుర్లూరు విశ్వసిరి స్థానిక మైక్రాములో విద్యార్థుల కుపన్యసించిరి. విద్యార్థులు శరీర సౌష్ఠ్యము మేధాశక్తియు అభివృద్ధిచేసికొనవలసిన దనియు శ్రీలెక్కెడు గౌరవముతో జూడవలెననియు సలహా జేసిరి.

డాక్టరు సాహెబుగారు నిన్న సాయంకాలము మిథికు సా స యి టీ 15 వ వార్షికోత్సవమునందన్యత వహించి ప్రాచీన పరిశోధన విషయమున ఉపన్యసించిరి. పరిశోధకు లెప్పుడును సర్వము తెలుసుకొనుటకే పాటుబడవలెను గాని జాతీయభావములే మోసపోయి గోతులో బహరాచనిరి.

బెంగుర్లూరులో రోడ్డుపై రవానా హెచ్చుగ నుండుటచే లెను, రోడ్లు ముఖ్యమైన స్థలములలో సన్నముగ నుండుటచేతను బండ్ల ప్రమాదములు తరచు జరుగుచున్నవి. మునిసిపలు అధ్యక్షుడు తన చర్య దీనికొనుచున్నందుకు అభినందనీయులు.

బంగారు పెండి వగైరా ఏలం నోటీసు.

తిరుమల తిరుపతివగయిరా దేవస్థానములలో 1925 వ సం॥ ఏప్రిల్ నెల మొదలు 1925 వ సం॥ జూన్ నెలవరకు వచ్చిన బంగారు వగయిరా వస్తువులు యాదిగువ కనువరచిన వాటిని 1925 వ సం॥ జూలై నెల 27 వ తేది సోమవారం ౪గలు 12 ఘంటలు మొదలు తిరుపతి దేవస్థానం ఖజానావద్ద ఆదినమున్న తరువాత యేలం పూర్తి అయ్యేవరకు ప్రతిదినము అదేవేళకు ప్రారంభించి యేలంవేయబడును. యేలంలో సవాలు చేయకొరువారు దేవస్థానం కచ్చేరిలో ముందుగా ర్పు 100-0-0 యలు ధరావత్తు కట్టి యేలంలో సవాలు చేయవలసినది.

యేలములో సవాలు ఖాయపరచ బడివిషయమును గురించి శ్రీవిచారణకర్తలువారి మంజూరు పుత్రరపు సాదరైతేది లాగాయతు 30 దినములలోడల సవాలు మొత్తమును చెల్లించి లాట్లను పుచ్చుకోవలయును. అట్లు వాయిదాలోడల తీసుకొననియెడల వాయిదామీడిన తేదీలగాయతు 30 దినములవరకు న॥ లాట్లను, అమానస్థులొ వుంచడమగును. అట్టిరోజులకు దినం 1-కి లాటు 1-కి ర్పు 2 యలు రెండురూపాయలు జరిమానా చెల్లించి లాట్లు పుచ్చుకోవలయును. అందుకు తప్పినయడల న॥ లాట్లను మరుయేలం వేయించి అందుచే దేవస్థానములకు కలిగే నష్టమును క్రమక్రమం అనల్ సవాలుదారువద్దనుంచి వసూలు చేయబడును.

(1) బంగారు ధపా 1-కి 30 తలములవంతున	తు 2087
(2) బంగారు నాణ్యములు లాటుగా రకములు	8
(3) వెండి ధపాకు 1000 తలములువంతున	తు 10584
(4) వెండినాణ్యములు లాటుగా రకములు	2
(5) హారీరూపాయలు	ర్పు 7868
(6) తేగడరూపాయలు ధపాకు 1000 వంతున	ర్పు 3797
(7) తేగడపైపాలు వకలాటుగా	ర్పు 666
(8) తాలబము వకలాటుగా	శేర్లు 1607
(9) రాగివగైరా పాత్రల వకలాటుగా	శేర్లు 405
(10) వస్త్రములు వగైరాలు	
(11) కర్పూరమువగైరా శినిశి చిల్లరసామానులు	

విచారణ కర్తలువారు. దేవస్థానం ఆఫీసు, తిరుపతి. 18/7/25

కాంగ్రెసుచారినే ఎన్నుకొనుదు

మదరాసు మునిసిపలు ఓటరులకు

శ్రీవివాసయ్యగారి విన్నపము

మదరాసు నగరమున నిరుచు ప్రారంభించిన కాంగ్రెసు వారి మునిసిపలు ఎన్నికలప్రచారము పురజనులు ఓటరుల సహాయమున గొప్ప విజయము గాంచెను. స్వరాజ్య దిక్కుములు గల ప్రజాపరిపాలనానువర్తుల పట్టుగల గల ప్రచారకులు యీ విజయమునుగాంచి కాంగ్రెసేమన వ్యవహారములను కొంతవరకు మార్చుకొనిరి. కాంగ్రెసుపక్షమువారు చేరకపూర్వము కాంగ్రెసేమనపరిస్థితు లెట్లుండెనో పురవాసులు జ్ఞప్తియుంచుకొనవలెను. ఈసంవత్సరముగూడ పది డివిజనులయందు కాంగ్రెసు సభ్యులు డివిజనుగాంచి కాంగ్రెసు కాన్సిలరుల సంఖ్య అభివృద్ధిచేయనినో ప్రతిపక్షమువారి బల మధికమై కార్యము స్తగ్ధమగును. పది డివిజనులలో మూల మూలము గూడ కాంగ్రెసు స్వరాజ్యపక్షమువారు జేయుచున్న విజ్ఞానదాయకమగు ప్రచారముయొక్క ప్రయోజనము ప్రజలు గుర్తించియుందురు. మదరాసు పురజనులను ముఖ్యముగా నేడు ఎన్నికలు జరుగుచున్న పది డివిజనులలో ఓటరులు ప్రతి వారు కాంగ్రెసు అభ్యర్థులకు మనస్ఫూర్తిగ సహాయముజేయవలెనని విన్నవించుకొనుచున్నాను. ఈయెన్నికలలో విజయము గాంచుటకై ద్విరణీకృతోత్సాహముతో పనిజేయవలసినదని కాంగ్రెసు ప్రచారకులు ప్రతివారిని గోరుచున్నాను మదరాసులో మనము జనుమొందిన యితర పట్టామలవారికి ప్రోత్సాహకరముగ నుండును మనయర్జునులను బెంగాలురాష్ట్ర ప్రజలు, ఇతర రాష్ట్రములవారు యెక్కువ శ్రద్ధగ సానుభూతితో గమనించుచున్నారు. మన యర్జునులనులకై అమర్దతో వేచియున్నారని నేనెరుంగుదును దేశబంధుదాసుగారు, వారి స్నేహితులు కలకత్తాలో జూపిన ఆదర్శమును తప్పకుండ అనుసరించుట మదరాసువారికి విధియైయున్నది.

క్రిందిటివారము కలకత్తాలో జరిగిన రోక్రొటల ప్రకారము కాంగ్రెసుసభ యెక్కువ వికపత్నమును బలమును బడయగలదు ఇదినరకన్న యెక్కువ ఉత్సాహముతో సంకల్పింపక రము గ పని జేయగలదు బలెక్కును హెచ్చుప్రభువు గారి ప్రకటనయు, ప్రభుత్వమువారు విధానమును పరిపాలనక్రమమును మార్చుకొననిది తమవిధానమును మార్చుకొనవని స్వరాజ్యపక్షసభవారు గౌరవపూర్వకముగ దెప్పిన నిశితాభిప్రాయమును ప్రత్యుత్తరమునుబట్టిజూడ మదరాసునగరము యెక్కువపట్టుబడతోను, ఉత్సాహముతో కట్టుదిట్టములతోను సమరసభావముతోను వివిధతరంగల పాటుబడి తనకుసకార్యమును సాధించుట విధ్యుక్త భర్తమైయున్నది కాంగ్రెసుపక్షమువారి సేద్యువును ప్రతిపక్షము వలెతి ఉద్యోగమునందున్న పానగలురాజగారి నాయకత్వముక్రిందనున్నది ఉద్యోగముల స్వీకరించుటను, ప్రభుత్వమువారికిసహాయముజేయుటకును, సాఫీకవిధేమలకల్పించుటకును ద్వేషింపబడినది. కాంగ్రెసువారు స్వరాజ్యయులుగల మాపక్షము, ఉద్యోగముల నిరాకరించి, నిరంకుశపాలనను స్థిరముగ నెదుర్కొనుటకును, జాతీయైక్యత సౌఖ్యము శాంతిని న్యాయము ను నెలకొల్పుటకు ద్వేషింపబడి, మహాత్మాగాంధీగారి చే నడపింపబడు కాంగ్రెసు స్వరాజ్య ప్రజాపాలనా సంస్థల యాధీనమునందున్నది. కాంగ్రెసు కాన్సిలరులు నగరాభివృద్ధికై పురజనులకు సంకల్పింపకరముగ కష్టపడి పనిజేయగలరని పది డివిజనులలో నుండు ప్రతి ఓటరునకు నేను నమస్కరముగ జెప్పగలను గతరి, 9 నెలలో కాన్సిలరుగానుండిన కాంగ్రెసువారి చర్యయే వారి సామర్థ్యమును రుజువు జేయుచున్నది. మనము జ్ఞాపకముంచుకొనవలసిన దేమనగా కాంగ్రెసు అభ్యర్థులకు ఓటిచ్చుటగా ప్రతిపక్షమువారిమునిసిపలు పరిపాలనకన్న మంచి పరిపాలనయు, ప్రజాపాలనయు, జాతీయైక్యతయు, కోరుట యగును. దేశాభిమానమును, ధైర్యమును త్యాగమును, స్వరాజ్యమును ప్రోత్సహించుటయుగను, కావున పది డివిజనులలో ప్రతి ఓటరుగూడ ప్రతిపక్షమువారు వారి అనుచరులుజేయు విన్నపములను సరకుజేయక, స్వసంఘ జాతి అభిమానములను పెట్టుకొనక దాక్షిణ్యము, స్నేహములను లొంగిపోక తమ ఓట్లను కాంగ్రెసు అభ్యర్థులకే ఒసంగవలెనని నేను మనస్ఫూర్తిగా కోరుచున్నాను.

ఎస్. శ్రీనివాసయ్యగారు.

కార్పరేషను ఎన్నికలు

కాంగ్రెసుపక్ష ప్రచారము

ప్రజాసౌఖ్యమే కాంగ్రెసువారి సౌఖ్యము.
ప్రజలకష్టమే కాంగ్రెసువారి కష్టము.

ఆగస్టు 8 వ తేదీని

6. ముత్యాలపేట

బుర్రా సత్యనారాయణగారు

11. సావకారుపేట

సామి వేంకటాచలం శెట్టిగారు

13. ట్రివెలిన్ బేసిన్

ఎం. సింగారవేలు శెట్టిగారు

30. మైలాపూరు

కె. భావ్యంగారు

ఆగస్టు 15 వ తేదీని

2. తండ్రియార్ పేట

సి. ఎం. ఆదికేశవులనాయకర్ గారు

8. కొత్తాల్ బజారు

కె. శ్రీరాములునాయుడుగారు

20. ఎగూరు

డా॥ ఏ. లక్ష్మీనాథిగారు

ఆగస్టు 12 వ తేదీని

10. ఏడుబావులు

గడ్డే రంగయ్యనాయుడుగారు

14. ఎస్.ప్లనేడ్

డా॥ బి. ఎస్. మల్లయ్యగారు

21. కీల్ పాక్

ఇ. ఎల్. అయ్యర్ గారు

* * * * *

పుదువేట

పుదువేటలో డా॥ ఎ. లక్ష్మీనాథి, గారి అధ్యక్షత్వమున బలపరచుటకై పాస్టా ఫీసు ఎదురుగ నిన్నరాత్రి బహిరంగసభ జరిగినది. శ్రీ. ఎస్. శ్రీనివాసయ్యంగారు అధ్యక్షత వహించిరి. చాలమంది వోటరులు విచ్చేసిరి.

శ్రీనివాసయ్యంగారు కలకత్తాలో స్వరాజ్యపక్ష సమావేశమునందు జరిగిన చర్యను వ్యవస్థగా జెప్పి గాంధీగారు నాలుగుచందా నిబంధనను తొలగించి యిరురులనుగూడ కాంగ్రెసులో చేర్చుకొనుటకు అవకాశమిచ్చుటను బర్కిను హెడ్డు ప్రభువికి తగిన ప్రత్యుత్తరమిచ్చుటకు అంగీకరింపనున్నారని తెలిపెను. కలకత్తాలోని యితరవోట్లవారెల్లరు మదరాసులో, మునిసిపలు ఎన్నికల ఫలితములకై యెదురు జూచుచున్నారు. గాంధీ మహాత్ముడా విషయమున తనతో మాట్లాడినపుడు యెక్కుడు తృప్తితో పనిజేయుచుని హెచ్చరించెను. కావున ఓటరులందును ప్రత్యేకాభిమానములను యిరర మొగమాటములను విడచి కాంగ్రెసు ఆదర్శమును నెరవేర్చు వలసియుండును. ఇప్పటి ఎన్నికలపట్టి పిమ్మట జరుగనున్న శాసనసభ యెన్నికలకు ప్రోత్సాహము కలుగగలదు. కావున ఓటరులందరు డా॥ లక్ష్మీనాథిగారి నెన్నుకొని, గాంధీ మహాత్ముని, కాంగ్రెసును గౌరవించి యెక్కువ సౌకర్యములను బడయవలెనని ఆయ్యంగారు హెచ్చరించిరి.

హోలాశ్వసయ్యంగారు (తిరుచనాపల్లి) పిమ్మట నువన్య శించిరి. జస్టిసుపక్షమువారి ఆక్రమములను కేర్కొనుచు, కాంగ్రెసువారిని ప్రతినిధులుగ సంపదలినదని ప్రోత్సహించిరి.

హల్లన్నువిద్యాబోధనీయపద్ధతి

స్వయంకృషి

సర్వేశ్వరునిమహిమ యనంతము. అయ్యది మానవకోటి మనోభావము నతిక్రమించినది దానిత్రయమును మనుజులెప్పుడు నెఱుంగలేరు. దైవకృత్యములు స్వాభావికములు, శాశ్వతములు. మానవకృత్యములు కృత్రిమములు, అస్థిరములు. కావుననే మానవకృత్యములలోని పూర్వపూర్వములను, తగు త్రోవ త్రోవులను గ్రహించి నైపుణ్యమును కాలచక్రముచే నిల్పి పరివర్తిత మగుచుండును. ప్రస్తుతవిషయము విద్యనుగూర్చినదికావున నేరద్రవిషయమునూ త్రమిలు ప్రసంగింపము విషయమునేమి వదులుజ్ఞానమనియర్థము. ఈజ్ఞానము సంపాదించుట కనేకమార్గములు కలవు. గరుకుశ్రామ, ధనవ్యయము, విద్యచేత విద్య మున్నగునవి" యని కొందఱు. "మదిం దిండ్లగొనవారి కేకరణి నేనిన్ విద్యరాకండునే" యని కొందఱు. సహజపండితు లీపద్ధతిని జేరినవారు. భరతఖండమున విద్యగడింప గురుకుశ్రామకంటే నుత్తమ సాధనాంతరము లేదనుట భారతీయధర్మవేత్తి లంప తెలింగినదియ. గురుకులవాసము చేసి యనియ్యమున విద్యాజ్ఞానమువడచి గురువక్షిణ లాంగి గుర్వగుగ్రహమునొందిన విద్యార్థులయొక్క నిర్దుష్టములగు సరిత్రములను పురాణేతిహాసాదిసద్బుద్ధిములనుండి చదువునపుడు మనము స్మరింపరావలసివలెను మగుచుండుటయు సువిదితము. పాశ్చాత్యులగరకరలో మునిగిలేచుచుండు నీకాలమున నట్టిభారతీయ విద్యావిధాన మంతరించెననుట వింతకాదు ప్రస్తుత పాశ్చాత్యవిద్యను గడించుటకు ధనవ్యయముకంటే నుపాయాంతరము లేదు పాఠశాలలలోని ప్రస్తుతబోధనాపద్ధతి యిది. విద్యార్థులు తరగతులలో గూర్చుండియుండునపు డుపాధ్యాయులు తీవ్రస్వభావములను పునీయగ్రంథములనుండి యుపన్యసించెదరు. బోధించిన విషయములు విద్యార్థులు గ్రహించిరా లేదా యని తరగతిలో ప్రశ్నలుచేచి తెలిసికొని వారికి దెలిపించెదరు. భాషాపరమమయమున విద్యార్థులను బిగ్గరగా జదిపించి యర్థముల జెప్పటయుం గలదు.

ఈపద్ధతి యంతగా యుక్తమైనదికాదనియు నింతకంటే నుత్తమకృత్రిమ కనుంగొనవలయుననియుం దలచికాబోలు- సర్వదా నూతనమార్గా స్వేచ్ఛాపరాయణు లగు పాశ్చాత్యులలో గొందఱు విద్యార్థులు "రౌల్ట్స్ లేబరరీప్లాన్ ఆఫ్ ఎడ్యుకేషన్" అను నొక నూతనపద్ధతిని గనుంగొనియున్నారు. ఈపద్ధతియొక్క ముఖ్యోద్దేశ్యము విద్యార్థులు ప్రాయశముగా పరస్పరములకులెల్ల స్వయంకృషివల్లనే "నేర్చుకొనవలయు" ననుటయు ఈపద్ధతి యాచరింపబడు బడులలో ప్రతివిద్యార్థియు పాఠ్యపుస్తకముల నన్నిటి నుంచుకొని యుండవలయును. ఒక్కొక్క పాఠమును బోధించుటకును ఒక యుపాధ్యాయుం దుండవలయును. ప్రతిపాఠమునకు నొక్కొక్కతరగతిగది నియమితమై యుండును. ఈగదులకు స్వబుద్ధిరూపుని అనిపేరు అనగా పాఠ్యగృహము లనవచ్చును. ఆయాపాఠమునకిని నియమితమైయుండునుపాధ్యాయుండు తనగదిలో గూర్చుండియుండును. ఏకలక్షిదెంతవఱకు పరస్పరము తెలుపుచు నొకకాగితమున వ్రాసి ప్రకటనలకమున నతికించవలయును. ఇందు కని ఒక్కొక్క గతిని ఒక్కొక్క నోటీసుబోర్డు సిద్ధముగా నుండును. అంతేగాక పరస్పరములసారము సహితము విద్యార్థులు పాఠ్యపుస్తకములనుజూచి స్వతంత్రముగా జదువుకొనుక కనుగుణముగా వివరించివ్రాసి నోటీసుబోర్డులో నతికించవలయును. ఇది యిందు

ఇద్దరు కార్మికులు జస్టిసు పక్షమువారికి ప్రభుత్వము వారితో గల సంబంధమునకు నిందించుచు, తమ యిబ్బందులను జస్టిసుపక్ష నాయకులకు విన్నవించుకొనగా మిన్నకుండిరియు ప్రభుత్వమువారితోనేకమై ధనాధికులనేమన జాలకుండిరియు తెలిపిరి. అనేక యిబ్బందులు బదులున్న సామాన్య ప్రజలయెడ నెట్టి సానుభూతిలేని జస్టిసుపక్షమువారినే తిరిగి యెన్నుకొనదరా యని ప్రశ్నించిరి.

కోమలేశ్వరం పేట దేవాలయమున కెదురుగ వేరొక సభ జరిగెను. గౌ॥ వి. రామదాసు పంతులుగారు అధ్యక్షత వహించిరి.

ఎస్. హోలాశ్వసయ్యంగారు, టి. పి. మినాక్షిసుందరం పిల్లెగార్లు, యితరులు కొందరు, డా॥ లక్ష్మీనాథిగారి అధ్యక్షత్వమున బలపరచుచు మాట్లాడిరి.

మించుగా టిప్పూమువంటి దనవచ్చును. దీనికి "అస్సెస్మెంట్లు" అనిపేరు. ఏతదనుసారముగా విద్యార్థులు తమతమపాఠములు స్వతంత్రముగా జదువుకొనవలయును. ఏపాఠమును జదువునపుడు దానికిని నియమితమైనగదిలో గూర్చుండియే దానిని పరింపవలయును. బిగ్గరగా జదువుటకుగాని మాట్లాడుటకుగాని యవకాశ ముండదు. ఇట్లు మానముగా పఠించుచు సందిగాంశముల నుపాధ్యాయులవద్దగఁ జెల్లి యడిగి తెలిసికొనవలయును. ఒక తరగతి బాలురందఁ తొకాలమున నొకేపాఠమును జదువవలయునను నిర్బంధములేదు. ఇచ్చునచ్చిన పాఠమును జదువవచ్చును. ఒక్కొక్క కాల చివరను విద్యార్థులు పరించినరీతిని బరీక్షించి నెలమార్గు లియ్యబడును. ఇట్టిస్వతంత్రపరమము ఉదయము పదిగంటలనుండి మధ్యాహ్నము ఒక గంటవఱకు మాత్రమే. తరువాత రెండుగంటలనుండి నాలుగు గంటలవఱకు పూర్వపు పద్ధతియే (అనగాడాల్టా పద్ధతి గాదు). కావున డాల్టను బోధనపద్ధతి కేవల నూతనమును గాక కేవలపురాతనమును గాక మధ్యస్థియైయున్నది.

ఈ నూతనపద్ధతినిగూర్చి యిందుక విమర్శింపవచ్చును. మాతృభాషాపరమమున కియ్యది యత్యంతసానుకూలమై యున్నది. సాహిత్యజ్ఞాన మలవడం చిన్నతరగతిబాలుర కీపద్ధతి పనికిరాదు ఉన్నతపాఠశాల విద్యార్థులకును కళాశాల విద్యార్థులకును సీపద్ధతి యుపకరించును. ప్రతివిషయమును ఉపాధ్యాయుని వలననే నేర్చుకొనవలయునని కొందఱునెదరు కాని యది సరికాదు. మంచిభాషాజ్ఞాన మలవడినయనంతరము ప్రాయశముగా విషయములను స్వతంత్రముగానే గ్రహింపవచ్చును. సందిగాంశముల మాత్రము విశేషజ్ఞులైన యొజ్జలవలన దెలిసికొనవచ్చును. ఇంతవఱకే పాఠశాలవలనను ఉపాధ్యాయులవలనను విద్యార్థులకు ప్రయోజనము కలుగును. దీనికి స్వతంత్రపరమ మని పేరు. కాని ఉపాధ్యాయుల లేక పాఠశాల లేక గర్భవ్యులమాత్రముననే యెవ్వరును చుండియు కానేరదు. స్వతంత్రజ్ఞానములేనిది యెందఱుపాధ్యాయులు బోధించిన, ఎన్ని పాఠశాలకు వెళ్లిన, అట్టివిద్యార్థికి ప్రయోజన మేదియు నుండదు. చూడుడు: శ్రీ శంకర భగవద్పాదులవారు వేదాంతజ్ఞానసంపాదనవిషయమన సహిత మేమని యున్నారు. వస్తుస్వరూపం స్ఫుట బోధనకు మా స్వేచ్ఛైవ వేద్యం నతుపండితేన, చంద్రస్వరూపం నిజవత్తుమైవ జ్ఞాతవ్యమన్యై రవగమ్యతే కిమ్? (వివేక మాడామణి)

పాశ్చాత్య నాగరికత గాని యింగ్లీషు భాషాజ్ఞానమును గాని లేని మన విద్యాంశు లీ స్వతంత్ర పరమము నంగీకరింపరు. ప్రత్యంశమును ఉపాధ్యాయుని నోటనుండియే గ్రహింపవలయును. అట్లుగాక గడించినది చదువే కాదని వీరి యభిప్రాయము. ప్రతి విషయమును ఉపాధ్యాయుని వంబడి నిలుచుండి నేర్చుకొనుట విధియై యుండునపుడు వాఙ్మయములందలి వివిధగ్రంథరాశి నిరర్థకముగదా? చదువులేని స్త్రీలు నోటిపాటలు పరస్పరము చెప్పించుకొను రీతిగా విద్యాజ్ఞానము సహితము సంపాదించవలసియున్నపుడు "భాషాభివృద్ధికావలయును! వేలకొలది వివిధగ్రంథములు వాఙ్మయమున నెలువడవలయు" ననుచు మేధావులు చేయుచుండు విశ్వప్రయత్నములవలన నుపయోగ మేమగును? నిజమైన భాషాభిమానులుగానుండినయెడల స్వతంత్రముగా విద్యగడించుటకు వాఙ్మయమున నెన్ని సదుపాయముల సమకూర్చవలయునో, అన్నిటిని సిద్ధపఱచవలయును. భారతీయవాఙ్మయముల సర్వవిధముల మనోన్నతపదవి నలంకరించుటకు అవి ఇంగ్లీషువాఙ్మయమువంటివి కావలయును.

మాతృభాషాజ్ఞానసంపాదనమునకు డాల్టా పద్ధతి యెంతయు సనుకూలమైయున్నదని నాయభిప్రాయము. విదేశ భాషలలో సహితము మంచి సాహిత్యజ్ఞానము కుదుర్చుకొని యీ పద్ధతి ననుసరించి చదువవచ్చును. కాని చిన్నతరగతి బాలుర కీపద్ధతి మాతృభాషలో నుపకరించునట్లు విదేశభాషలో నుపకరించు నని తోచదు.

మంకాల దొరసామయ్య,
తెనుగుపండితుడు.

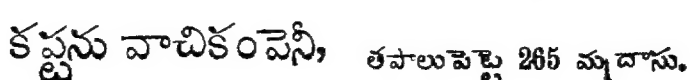
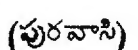
ప్రకటన

"మాతౌలూకు బెజవాడ అరంజిలోపేటలో మ్యూనిసిపల్ ఆసుపత్రికి సమీపమునను యెలూరు రైవస్సకాల్యలమధ్యను వున్న ఘూరు చతురంగ 22000 లు యిరుకై రెండువేల చతురపు గజముల నివేక్షింపవలయును అనుకూలమయిన ప్లాట్లుగా విభజించి విక్రయించ యేర్పాట్లు చేసినాము. సవరు స్థలము కావలసినవారు దానికి సంబంధించిన ప్లానులువగైరా వివరములు గార్నరుపేటలోని మా ఫ్యాక్టరీవద్దగాని లేక మహారాజశ్రీ బారిష్టరు తుర్లపాటి వెంకటేశ్వరావు పంతులుగారి ఆఫీసులో గాని చూచుకొనవలయును."

గుడివాడ, 17-7-25. అడ్డుమిల్లి గోపాలకృష్ణయ్య.

లోకల్ అడ్మినిస్ట్రేషన్ 16 సుంకురామచెట్టిపేట్, మృదాసు.

కళింగోట్ట, వికాఖపట్నంజిల్లా.

కోయంబతూరు నెం 10½ పెట్టె 1-కి	,,	7 4 0
మధుర నెం 12½ పెట్టె 1-కి	,,	4 12 0
వుల్లూరు యేనుగ నెం 8½ పెట్టె 1-కి	,,	7 4 0
అహమదాబాదు నెం 12½ పెట్టె 1-కి	,,	7 4 0
నూశ్ యేనుగ నెం 20	,,	9 8 0
జపాన్ నెం 20	,,	9 8 0
,, నెం 40 ఏ లేబిలు అయినను	,,	12 0 0
వడ్వాక్ నెం 24½	,,	10 0 0
14½ క్విల్క్ పక్షి	,,	7 6 0
నెం 20 బెన్ను సింహం యీటె	,,	10 8 0
నెం 22 ,, ,,	,,	10 12 0
నెం 12½ బెన్ను పర్మ ను	,,	8 0 0
నెం 14½ ,,	,,	8 12 0
నెం 12½ అలైస్సు	,,	7 4 0
నెం 12½ కొయిలుపట్టి	,,	7 4 0
నెం 22½ రంగవిలాస	,,	9 10 0
నెం 14½ రాదాకృష్ణుడు	,,	7 4 0

అమృతాంజనము

చక్కనిదబ్బితో సహా సీసా 1-కి రు 0-10-0; డజన్ 1-కి రు 6-4-0. ప్రతియింట నుండదగినది.
అమృతాంజనం డిపో, 6, 7 తంబుశెట్టి వీధి, మద్రాసు లేక, బొంబాయి.

లోకమయహరకస్తూరిమాత్రలు

విజ్ఞాపన

వహాబాగా 25 సెల్లల నుండి ప్రతీ సెల్లలో లోకమయహరకస్తూరి తమకు తెలిసియుండవచ్చును. ప్రతి సెల్లరము లక్షలకొలది కుటుంబములు నన్ను చాలా ప్రీతితో ఆవరించుచున్నారు. ఇండియావారుమాత్రమే గాక బర్మా, ఫిలిప్, పిలీపీన్, ఫిజిలాండు, ఇంగ్లాండు మొదలగు విదేశములందును వారుగూడ నాతో స్నేహము చేయుచున్నారు. సాధారణముగా వైద్యులందరును నన్ను ఆవరించుచున్నారు. సమయము వచ్చి నప్పుడునన్ను మరచుటలేదు. నాపేరు (లోకమయహరకస్తూరిమాత్రలు) చంటిపిల్లలు, బాలెంతలు, పడుచు వారి, మహావారు, వారు వీరసేల సమస్త మానవజాతియు నన్ను ప్రేమించుచున్నారు. సమస్తశిశువులు, సకలజ్వరములు, మాంద్యము, శీతవాతము, ప్రక్కలయిదన్ను, ఆకలిలేకుండుట, వలబనము, జీర్ణించిన శ్లేములు, కడుపునొప్పి, జలుబు, దగ్గు, శ్వాసకాశము, పల్లనోప్పి, నడుమనోప్పి, ఇకొల్పూయెంజా, క్లేగు, జ్వరములు మొదలగు వ్యాధులకు, ఇతరవ్యాధులకు అనుపాదపత్రములో నన్ను ప్రకారము వాడిన తప్పక గుణముగను. నలు దిక్కులనుండి నన్ను గట్టిపంపి పంపిన యోగ్యతాపత్రములు వేసకుంటే గలవు. ఒకదాని నాతో స్నేహము చేసిన వారు మరెప్పుడు నన్ను మరచరు.

300 మార్లెలగుల బుడ్డి 1-కి రు 0-4-0. పొట్టభిన్న వేరు. 6 బుడ్డ వెల పొట్టభిన్న రు. 1-8-0. 12 బుడ్డు రు. 2-18-0. 25 బుడ్డు రు. 5-3-0 కావలసినవారు ఈ దిగువవిలాసమునకు వ్రాయుడు: ఆయుర్వేదవైద్య పాశ్యపు వెంకటాచల పండితులు, శ్రీ సీతారాఘవ వైద్యశాల, మైసూరు.

కామినియా నూనె పెంట్రికలే అందము.

రాలిపోకుండ జాగ్రత్తపడుడు

పెంట్రికలు దువ్వినపుడు ఊడకమున్నే త్వర పడకపోయిన ఊడ మొదలుపెట్టి పూర్తిగా పాడగును అట్లుకాకుండా నేడే కామి యా నూనెను వాడి సత్వరముగా శిరోజముల గాపాడుకొనుడు. పెంట్రికలకే జాడ్యమున్నను మాన్చి ఈ దివ్యోషధము వానిని మొత్తముగా పట్టువలె నెదుగునట్లు చేయును ఒక పరిమితి మాత్రమే తెలియగలదు. మీ శిరోజముల నతి శుభ్రపరచును బుడ్డివెల 1 రూపాయి. 3 బుడ్డు ఖరీదు రూ 2-10-0. వీటిచార్జీలు ప్రత్యేకము.

ఆటో దిల్ బహారు

మీకు ఏ సువాసన ద్రవ్యము లేక అత్తరు కావలసియున్న ఆటోదిల్ బహారుకు వ్రాయుడు.

1/2 అవున్సు బుడ్డి రు. 2-0-0 1 డ్రాం బుడ్డి 0-12-0
1/2 డ్రాం బుడ్డి 0-8-0 మీ చేతిరుమాలునందు చుక్కలు వేసికొన్న పరిమళ మన్నిదిశలను వ్యాపించును.

పై కామినియానూనె, ఆటోదిల్ బహారు మందునరకులను ప్రతివోటను విక్రయించ బడును. లేకున్న సోల్ ఏజెంట్లు:—

ఆంగ్లో ఇండియన్ డ్రగ్స్ అండ్ కెమికల్ కంపెనీ,

155 జుమ్మామసీదు, బొంబాయి అని వ్రాసిన బహుళములు.

ప్రథమమున వ్రాయబడిన కాశ్మీర కొక్కోక శాస్త్రము

కాశ్మీర సంస్థానము మహారాజుగారు గు శంభు సింగుగారి ప్రధానమంత్రి పండిత కొక్కోగారి చరిత్రముకూడ ఇందులోగలదు.

72 అధ్యాయములు, "9 + 6" పైజాది, 112 చిత్రపటములుగలవు కాశ్మీరీ పండితులగు విఖ్యాతముల సారాంశము. పద్మినీ, చిత్రణి, శంఖిని, హస్తినీ అను నాలుగు స్త్రీజాతుల నాలుగు పురుషజాతుల వర్ణన, స్త్రీపురుషులకు అవయవములు, ముఖలక్షణములందు గల భేదములు, చంద్రుడు, నక్షత్రములు యేయేరాత్రులందు; గంటలందు అనుకూలముగా నుండునది; ముట్టు, అందుకు సంబంధించిన వ్యాధులు, చికిత్సలు గర్భము, ఏయేమాసమునందు ఎట్లుండునది చిత్రపటములతో సహా వివరింపబడినది; గర్భిణీస్త్రీ అనుసరించవలసిన విధులు; ఎట్టివాడలేక ప్రసవముగలుగు కావలసినవిధులు; జీవితమును ఎంతకాలము వరకైన వృద్ధిచేసుకొనుటకు కావలసిన చికిత్సలు; ప్రజలకుగల వరుంబడి వారికిగల స్థితిగతులను బట్టి బిడ్డలు పుట్టుటకైగల సాధనములు; లలచినట్టి గుఱుములగు మొగలేక ఆపబిడ్డపుట్టుటకు గల విధులు, పుట్టుటకు మునుపే ఆపబిడ్డనా లేక మొగబిడ్డనాయని తెలుసుకొనుట, గర్భముగా నున్నప్పుడు ప్రసవమైనతరువాత స్త్రీకిగల సౌందర్యమును కాపాడుకొనుటకు కావలసిన విషయములు, బిడ్డలులేనివారికి బిడ్డలుగలుగుటకు అవలంబించవలసిన విధులు మొదలగునవి ఇందులోగలవు. ఇవిగాక ఆనందమును కలిగించు ఇతర విషయములు; దీర్ఘ వ్యాధులకు చికిత్సలు, యిచ్చట తెలుపుటకు వీలులేని కొన్ని విషయములు మొదలగునవి కూడగలవు ఈ గ్రంథము ఆంగ్ల, ఆంధ్ర భాషలలో నున్నది అన్ని విషయములు అతివిపులముగా అంతరికి విశేషముగ నట్లు చక్కగా వ్రాయబడినది. హిందూ కామశాస్త్రమునందు ఇది చాల ప్రాచీనమైనట్టియు అపరూపమైనట్టి గ్రంథము యిప్పటికి 56000 ప్రతులు ఖర్చయినవని పూచీగా రెప్పగలము పుస్తకము 1 కి చిత్రపటములతో సహా రు 5-0-0

International Publishing Company, International Buildings, Ludhiana, (Punjab)

అందరిలోను శాంతముగా నుండిన మీరు తప్పక నివృళముగా నుండెదరు

అయితే నివృళమైననప్పుడు లేనప్పుడు శాంతముగా నుండుట అసాధ్యము. కలతలుగల వనస్సు ఉండిన స్వేచ్ఛకూడ నుండదు.

శాంతమైన వనస్సు గోగియుండుటకు సుప్రసిద్ధమైన ఆతంకనిగ్రహమాత్రము వాగును అది తప్పక గుణమిచ్చును. ఇంతేగాక నరములబలహీనత్వ, మెదడు అలసిపోవుట, ఆశీర్వము మొదలగువ్యాధులు కూడ గుణముగను 32 మాత్రలుగల బుడ్డి ఖరీదు 1 మార్కెట్ లా రివిజనములు గల మాకోస్ట్ టులగునట్లే వ్రాయుడు.

ఆతంక నిగ్రహ పార్శ్వసి, 26, బ్రాడ్వే, మద్రాసు.